

B. 3136

M. J. Eisen.

Hans ja wanapagan.

Rahwa jutud

Kawala-Hansu wiguriteft wanapaganaga.

Hans ja wanapagan.

Rahwa jutud Kawala - Hansu wiguritest
wanapaganaga.

Teine täiendatud trükk.

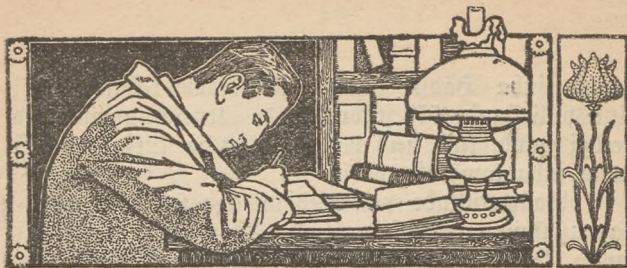

Cartus. 1909.

Trükitud Hermann'i trükikoja kulu- ja kirjadega.

52644

Sissejuhatuseks.

Gesti ennemuistsete juttude laanest paistab meie kolm metsasalka iseäranis silma. Kaks metsasalka seisawad ainult üht sugu puudega, kolmandas näeme kahes endises salgas nähtud puud teine teisega läbi-segamini kaswawat. Me näeme ennemuistsete juttude laanes nagu lõpmata tammemetša, wanapagana juttude tuhande, me näeme teisel madala kadakametša, Hansu juttude hulga, me näeme aga weel kaugemal tamme ja kadakametša üheskoos kaswawat, me kuuleme jutte, mis Hansu ja wanapagana ühisest tegewusest tunnistust annawad. Määratu on wanapagana juttude arv. Näitab, nagu ei saaks rahwas ilma wanapaganata muistsetes mälestustes sugugi läbi. Üht lugu teewad wanad jutud temaga tegemist. Wanapagan tahab Gesti ennemuistsete juttude wallas nagu walitsuse keppi täiesti oma käes pidada. Alataja tungib ta muud wõimumehi enese eest ära ja astub nende asemele. Kuhu ta iganes ulatab, sääl annab ta oma wäge ja wõimu, koledust ja kurjust tunda. Üsna imeks tuleb panna, et meie esiwanemad wanapagana koledatele juttudele nii palju maad annud ja nii tihti enestele nende juttudega kanaanahka ihu pääle kaswatanud. Paremat pilti awal-

dawad juba Hansu jutud, mis Kawala-Hansu wõi Uulispilli Hansu töödest kõnelewad. Kurjust awaldawad needgi jutud, kuid neis peidab õelus ja kurjus enmast enam juba kawaluse warju.

Rahwajuttude pailapsed on aga Hans ja wanapagan ühise tegewuse wäljal. Waewalt leiad kedagi muud, kellest rahwajutud nii hää meelega räägiskiwad, ja kes nii palju nalja sünnitaskiwad kui Hans ja wanapagan. Iga korra on wanapagan see, kelle kulu pääl naerumuskliid pingule tõmmatakse. Wanapagan on neis juttudes ajast ja haridusest hoopis maha jäänud. Näitab, nagu oleks ta tuhat aastat rasket und maganud, tuhande aasta pärast unest üles ärganud ja astuks nüüd rahwa sekka, kes seni tuhat aastat edasi sammunud. Wanapagan waatab niisuguste filmadega ja prillidega aja ja rahwa pääle, nagu tuhande aasta eest waadati.

Seda wiisi ei wõi sugugi imestleda, et Hansul hõlpus ajast ja arust maha jäänud wanapaganat üle lüüa, Hansul, kes uue aja kawalused ja wigurid ära tunneb. Me ei mõista esiotsa sugugi, kuidas wanapagan ometi ajast nii kaugele maha jäänud, et teda igal filmapilgul nagu kahe, kolme aastast last wõidakse petta. Rääib ju Hans temaga tihti nii ümber, nagu oleks Hansul 2—3 aastase lapsega tegemist. Muidu öeldakse saadanast tihti, et ta ütle mata kawal on inimesti wõrgutama. Hansu ja wanapagana jutud näitawad wanapaganat aga lollide kuninga walguses. Wäheste inimeste ja maailma tundmisega ei jaks wanapagan mingisugust mõistust tarwitawat tähtsamat ette wõtet korda saata. Kuidas tuleb seda ristiriidu Hansu ja wanapagana juttude wanapagana ja kawalise wanapagana — saadana — wahel seletada?

Kõige päält pean tähendama, et Hansu ja wanapagana jutud wanapaganat hoopis isesuguses walguses kujutawad kui üleüldiselt ennemuistised jutud. Üleüldistes ennemuistsetes juttudes ilmub wanapagan tawa-

liigesti kurjana, tigešana waimuna, kelle meel ja mõte
 ainult selle päale käib inimesi hukka saata. Tihti teawad
 üleüldised ennemuistsed jutud wõi nii nimetatud wana-
 pagana jutud wanapaganat õieti kolebaks kujutada :
 sarwed pääs, saba taga, keha karune ; ajab tarwikorral
 suust ja sõõrmist koguni tuld välja. See kole waim
 muudab asjaolu järele oma kuju, paneb enesele nagu
 näokatte ette. Aga nii karta kui see kole waim ennast
 inimeseks moondata, tunnistawad ta sarwed, kahanegu
 need ka tollipikkuseks kofku, ometi ta pörguloomu üles.
 Sarwist tuntakse wanapaganat alati ära. Siisgi ei
 wõta wanapagan moondamisi ainult inimeseks ette.
 Tarwikorral hakkab ta loomaks, linnuks, kalaks, lühidalt
 hingeliseks, aga juhtub sedagi, et ta ennast asjaks
 moondata. Niisugusel korral on muidugi peaaegu wõi-
 mata wanapaganat ära tunda, olgu siis, et tähelepanejal
 õieti teraw film olemas, mis juurde tulnud asja warsti
 märkab. Misugusid moondufi wanapagan enesega iga-
 nes ka ette wõtku, wõtab ta neid moondufi itka ses
 mõttes ette, et inimest oma wõrku saada. Ja ta saabgi
 inimesi oma wõrku, kui inimene küllalt ette ei waata.
 Wäga sagedasti tuleb ta kawalusega : nõuab ainult
 kolm tilka werd ja töötab selle were eest kas kogu
 kuningriigi. Beri aga annab alati inimese hinge
 wanalepaganale päriseks.

Kõiki neid wanapagana tundemärkisi leiame
 Hansu ja wanapagana juttude wanapagana juurest
 koguni pisut ehk ei jügugi. Mõne korra lasseb mõni
 Hansu ja wanapagana juttude teisind wanapaganat
 niisamasuguses walguses kujutada nagu üleüldised wa-
 napagana jutud. Mina arwan aga, et niisugused
 üleüldised wanapagana tundemärgid alles hiljemini
 wanalepaganale juurde lisati. Ma olen tähele pannud,
 et mõni juttude üles kirjutaja, kas wanalepaganale
 ehk mõnele muule kujule omalt poolt ehteks üleüldisi
 tundemärkisi püüdis juurde lisada, ehk küll ehtalgu

loo jutustaja neid ehteid sugugi ei tarwitanud. Nii lihas mõni ennemuistsete juttude rääkija wanalepaganale wanapagana tundemärgid juurde niisugusele jutule, kel need puudusiwad, ehk tegi muu isiku Hansuks.

Sõna wanapagan ei tähendanud alguses sugugi kurja waimu, saadanat, waid ainult seda, mis sõna kõige ligem tähendus on. Pagana nimi on roomlastelt lainatud. Ladina keeles nimetati maa asunikka paganateks. Nja jooksul hakkas Rooma riigis ristiusk aset wõtma. Linnarahwas heitsiwad kõige päält ristiinimesteks, maarahwas hoidis kauemini paganust alal. Linnarahwas hakkas pea põlates maarahwast kõnelema, kes weel paganusest kinni hoidsiwad. Ladina keelest lainasiwad meie esiwanemad sõna, ometi ju muudetud tähenduses. Paganateks hakati meil neid hüüdma, kes weel ristiusku ei tunnud ehk ristiusku wasta ei olnud wõtnud, ülepää hakati sõna ses tähenduses tarwitama, nagu teda meil praegugi weel tarwitatakse. Paganate pääle hakati meilgi põlates waatama, hakati maa algasujaidgi selle nimega nimetama. Wanade teadete järele asus meie maal enne muu rahwas, kelle meie esiwanemad siia tungides osalt kas eneste eest ära tõrjusiwad, osalt eneste juurde elama jätsiwad, kus nad siis meie esiwanematega ühte sulasiwad. Rahwajutud oskasiwad neid algasujaid kalewitena tujutada, kes jõuu poolest esiwanematest kaugele üle käisiwad, tarkuse ja mõistuse poolest neist aga hoopis maha jäiwad. Niisugune mees oli ka Kalewipoeg: jõudu mehel küll, aga tarkust peab siilgi mehele õpetama. Sarnasid muistseid algasunikka, suuri jõumehi hüüdis wanarahwas „kalewiteks,“ aga ka hiideks (великаны). Niisuguseid hiiusid ei tunnud wõi neist ei rääkinud ainult meie esiwanemad, waid neist teawad kõigi rahwaste ennemuistsed jutud.

Ei pruugi imestleda, kui niisugusid hiiusid wanadekspaganadeks hakati hüüdma. Wana wõib ju

nende hiiude kõrget iga kui ka nende täielikku paganuse loomu tähendada. Teame ju, et meie w a n a mitte ainult kõrget iga ei tähenda, vaid ka isearalikku oletust. Kui hiiusid wanapaganateks nimetati, siis taheti sellega ütelda, et nad pärispaganad, tõsised paganad, õiged paganad on, nagu nad ju ülepää enne ristiusu aega elasivad. Nega mööda kadusivad hiiud ikka enam rahwa mälestusest. Seda elawamalt tegi aga aeg ja ristiusust saadanaga tegemist. Saadangi on ju pärispagan, kes ristiusust midagi ei tea ega teada taha. Seda sama nime, mis enne hiiudele, hakati ristiusu ajal saadanalegi andma. Ülepää ei armastanud esiwanemad paha talgi ta pärisnimega nimetada, vaid otsisivad selle asemel ilusamat sõna. Näituseks ei hiiudnud esiwanemad hunti tavalisesti hundiks, vaid otsisivad talle kümme-kond ilusamat nime; isegi rebane sai reinuwaderiks ja jänes haawituemandaks. Seda wiisi ei armastanud rahwas saadanat saadanaks ega kuradiks nimetada, vaid hakkasivad talle ilusamat nime „wanapagan“ andma. Ja seda nime kannab kuni waim rahwajuttudes meie päiwini.

Minu oletamise järele ei ole siis see wanapagan, kellega Hansul üht lugu tegemist, sugugi kuni waim, vaid h i i u. Kuni waim on ajaga ühes sammuunud, hiiu aga ajast vähemalt tuhat aastat maha jäänud. Hiiu juurde saadab rahwajutt uue aja esitaja — Hansu — ja see uue aja esitaja lööb muistse mehe kõige ta toleda jõu päale waatamata alati üle. Hiiu esitab ju toorest jõudu, kellega mõistus ennast ei ole ühendanud. Niisugust lollakat hiiut — wanapaganat — võib Hans seda hõlpsamini ära mõista. Kõik püüawad mitmed märgid Hansu ja wanapagana juttudes minu oletamise wastas rääkida, mitmed märgid katsuvad wanapaganat tõsiselt kurjaks waimuks tembeldada, aga nagu enne tähendatud, oletan ma, et need kurja waimu märgid tõsiselt hiiule alles hiljemini juurde lisatud.

Hansu ja wanapagana tööde jarnasid tegusid leiame laplasteltgi. Laplased nimetavad aga seda toore jõuga meest, kes rammuga palju, aga mõistusega koguni pisut korda saadab, selge sõnaga hiiuks - staluks, mitte wanakspaganaks praeguses tähenduses.

Nagu kuningas walitseb wanapagan Gesti ennemuistsete juttude wallas. Wanalepaganale ei anna Hans palju järele. Igale poole tüübib Hans, ütstõit, kas tal sinna õigust tüttida wõi ei. Hans on ses tüübis nagu wanapagana käest ametit õppinud, sest wanapagan teeb just niisama. See tähendab: aja jooksul on wanapagan hulga juttude tegelaseks saanud, kelle tegelane esiotsa keegi muu isik ehk waim, oli. Me leiame näituseks, mõnda haldja juttu, kelle teiseendetes wanapagan haldja eest ära tunginud ja ise asemele astunud. Wirumaal teatakse kõneleda, et haldijas inimesi eksiteele saata. Wiljandi ja Pärnumaal hakkab aga wanapagan eksitajaks. Isegi Kalewipoja on wanapagan enese ära jõudnud tõrjuda. Mõnda lugu, kelle tegelasena Wirus Kalewipoeg ilmub, pannakse lääne pool wanapagana rehnungi pääle. Just niisamasugust lugu näeme Hansust. Iseenesest wist Hansu tegewuse wäli nii suur ei olnudki. Aga kawal Hans oskab tegewuse wälja suurendada. Üleüldised jutud kõnelewad mõnda juttu sepaist, rehepapist ehk kellegist muust isikust. Teiseendites astub aga nende üleüldiste isikute asemele Hans. Seda lugu näeme neist juttudest, kelle tegelane Hans üksi, näeme ka neist, kelle ühised tegelased Hans ja wanapagan. Mõni jutt kõneleb, et keegi rehepapp, sepp ehk muu ametimees wanapaganaga niisuguse ja niisuguse tüki ära teinud. Korraga kuulutab aga mõni teisend, wahel koguni arwa ette tulew teisend, et tegelane Hansu nime kannud. Sedawiisi püüab Hans Gesti juttudes igale poole tungida ja niisama kuningliku wäega ennemuistsete juttude wallas walitseda nagu wanapagan walitseb. Isegi Gesti rah-

walauludesse tükitib Hans mõne korra. Mõnigi laulu teisend nimetab Hansu nime, kuna suurem jagu teisedi seda nime ei tunne.

Hääl lapsel palju nimesid! ütleb wanasõna. Hansu ei tohi me sugugi hääks lapselks nimetada, ta teeb ütle mata palju paha wanalepaganale, teeb paha inimestele, wiimastele nõnda nimetatud Hansu jutudes. Wähe, hoopis vähe leiame neid jutte, mis Hansu häätegemisest ja auuast meelest kõnelewad. Kui ka Hansu iseloom laitust teenib, on Hans osanud enesele ometi nimele rikkust muretseda. Üleüldiselt tuttav on ta liignimi K a w a l Hans. Kawala Hansu nime kõrwal antakse talle aga veel mõni liignimi, mis ta pahast iseloomust tunnistust annawad. Nii hüütakse Hansu tihti P e t j a k s Hansuks, iseäranis neis juttudes, mis Hansu tegudest inimeste seas kõnelewad. Meist kuuleme, et Hansu pääpüüdmine ainult petmise päale läib. Petja - Hansu nime kõrwal kuuleme veel nime Kelm-Hans, Koer-Hans Hale-Hans ja Hull-Hans. Hansu mõned teod wanapagana juures panewad meid arwama, nagu puuduks Hansul terve meel ja mõistus. Sest ainult hull võib niisugusid kurje tegusid teha kui Hans teeb ehk niisama võime niisugusid tegusid saadanast oodata. Pääle selle hüütakse Hansu tihti Laisaks Hansuks. Tunnistawad ju enamisti kõik jutud, et Hans sugugi tööd ei taha teha, waid laiskusega aja mööda saadab. Wahel antakse Hansule ka Nalja-Hansu nime. See nimi läib enam niisuguste lugude tegewuse kohta, mis ilma süüta nalja awaldawad. Suurem jagu lugusid tahawad nii ütelda Hansu meelest naljakad küll olla, aga Hans paneb sellele naljale ometi terawa otša sisse. Isegi Tugewa Hansu nime kannab ta. Hans teeb wahel tegusid, mis wanapagana tegudest üle käiwad ja awaldab wahel tõesti juuremat jõudu kui wanapagan. Wähem tähtsad on nimed Wäike Hans ja Hansu poeg Hans. Tihti ku-

leme nimesid Uulispilli-Hans ja Uulispää-Hans. Need nimesed juhatawad meid sakslaste Till Eulenspiegeli juurde, keda me Hansu saksa wennaks wõime nimetada ja kelle käest Hans palju oma tegusid ära õppinud, niisugusid tegusid iseäranis, kellest üleüldised Hansu jutud kõnelewad. Uulispilli-Hans jöbib seda paremini Eulenspiegeliga ühte, kui meelde tuletame, et waremal ajal Eulenspiegeli sugugi Eulenspiegeliks alati ei hüütud, waid tihti Ulenspieliks nimetati. Sest Ulenspielist sündis meie rahwa suus Uulispill, Uulispää, siis Uulispilli ehk Uulispää Hans.

Wiimaks pean weel teisendisi nimetama, kelle tegelane Ilm-Hansu nime kannab. Ilm, - Hansu wõime kõige ilma Hansuga, M a a i l m a Hansuga wõrrelda. Tõesti, Hans tahab meie rahwaluules wägisi Maailma Hansuts hakata. Ei ole seda ametit, mis Hans ei teeks, seda kohta, kuhu Hans ei tükiks, ei seisust, kuhu Hans ei astuks. Isegi mõisnikuts, jah koguni kuningaks lasewad mõned teisendid teda saada. Terwe maailm, s. o. Eesti rahwaluule maailm, selgemalt wanade juttude maailm on teda täis. Mis ime siis, kui mõni teisend Hansule Maailma-Hansugi nime annab. Isegi seda kuuleme mõnest teisendist: „kui ta surunud ei ole, siis elab ta praegu weel.“ Hans on nagu igawene juut, kes igale poole rändab ja kelle pääle ajahammas ei hakka. Ta wõidab tegudega wanapagana ära, ma kardan ometi, kõige teisedite pääle waatamala jääb juttude paljuse poolest wõit wist ometi wanapagana kätte.

Maailma-Hans ja wanapagan wõi hiin üheskoos peawad tingimata rahwa kohta suurt mõju avaldama. Kes tahaks ülepää saalata, et need sakslasluulust meelt seda ei ole teinud? Mine, kuhu iganes lähed, igal pool tunneb Eesti rahwas neid tegelasi. Setufestel näitab Maailma-Hans küll wõõras olewat, aga näitab ainult, tõe poolest ei ole ta seda

mitte. Wigurimees nagu Hans ikka, on ta setufeste juurde minnes ennast setufeks ümber ristinud, s. o. enesele Setu nime võtnud. Setumaal ei taha ta enam Hansu nime kanda, vaid lasub ennast Mari-Kriisaks hüüda. Waata aga setufeste Mari-Kriisa tegusid, näed kohe, et need Hansu teod on. Hansu tuttav tunneb Mari-Kriisast warsti Hansu ära. Ei siis muud kui Hans võõra nime all Setumaal rändamas.

Hansu ja wanapagana lugu on kõige tuttavam, kõige enam laiali lagunenud eestlaste luulelugu. Kalewipoja lugu tuntakse ainult hommikupoolisel Gesti ja Liivimaal, Suure-Tõllu lugu ainult Saaremaal, Hansu ja wanapagana lugu aga igal pool, nii kaugele kui Gesti keel kodumaal kõlab. Hansu ja wanapagana lugu langeb seega kõige üleüldisema esiwanemate luulelugude sünnituseks. Kui kaugele esiwanemad Hansu ja wanapagana lugu iseseiswalt sünnitanud ja kui palju nad luuleloo walmistamiseks võõraid rahwaid appi kutsunud, see on iseküsimus, mida siin pole võimalik seletada. Selle küsimuse arutamise wiiks meid liig kaugele; sellest teises kohas. Beame ka võõraste abisaamist Hansu ja wanapagana luuleloo sünnitamises tõsiseks sündmuseks tunnistama, ei teela see tunnistus meid ometi Hansu ja wanapagana lugu ühtlasi Gesti omaks tunnistamast. Leidub ju mõnda juttu Hansu ja wanapagana loos, juttu, mis ainult Gesti aineist loodud, kus lainamise oletaminegi võimatuks saab. Ei tohi me teistele juttudele ka niisamasugust algupära nõuda, näeme neid terasemalt tähele pannes ometi, et nad sedasama teed käinud, mis kõik Gesti ennemuistsed jutud ja et Gesti luulewaim nende kallal niisama tööd teinud nagu muude Gesti ennemuistsete juttude kallal. Seega võime niisamasuguse waatega Hansu ja wanapagana juttude pääle waadata nagu me ülepää Gesti ennemuistsete juttude

pääle vaatame, jah, weel terasemalt koguni, sest et Hansu ja wanapagana jutud meile tihti rohkem kodusid aineid näha toovad kui üleüldised ennemuistsed jutud. Hansu ja wanapagana lugu nõuab seega meilt niisama tähelepanemist nagu Kalewipoeg ja Suur Tõll.

Hansu ja wanapagana jutte tunneb Eesti rahwas igal pool, nagu juba enne nimetatud, ja armastab neid hääle meesel kuulda, kui ka Hans alati nalja ei sünnita, waid tihti oma tegudega meis pahameelt äratav. Hans teeb mõne korra niisugusid tegusid, et just Hansu saadanaks tuleks pidada. Sellegi poolest meeldib rahwale Hansu ja wanapagana lugu. Esimene täielikum wäljaanne ilmus 1896 ja leidis lahket wastuwõtmist. Küll ilmus hiljemini Tallinnas teine piltidega wäljaanne, aga sellegi poolest lõppes esimene täielikum wäljaanne juba mõne aja eest otsa, nii et nüüd raamatust uus täiendatud trükk maailma tuleb saata.

Nagu esimeses trükis, nii on ses teisesgi täiendatud trükis Hansu ja wanapagana jutud seda wiisi ette kantud, nagu nad rahwa suust kirjapandud, siis enamasti ühe teise kõrwa ritta seatud, ilma ühendawata sidemeta. Küll oleks tarwis olnud juttu jutu külge liita, aga siis oleks ühtlasi tarwis läinud jutte enam ehk vähem muuta. Niisugune muutmine käis aga raamatu plaani wasta, kus jutte just nii ette tunda taheti, nagu neid rahvasuust saadud. Sellepärast argu pandagu imeks, kui mõned kohad täiesti ristiriidu lähewad. Näituseks lastakse ühes jutus wanapagan surra, aga järgmises elab mees jälle edasi.

Kra trükitud on kõik sellekohased jutud, mõni kord ka mitu tähtsamat teisendit. Siis poolest koguni tõlkmata jutud on wälja jäetud. Niisama ei ole trükiti antud neid jutte wõi teisendisi, mis wanapaganat püüsti saadanaks teha püüawad, kuna mitmed muud teisendid jefstamast loost kätte näitawad, et see sugugi Hansu

ja wanapagana loo setka ei kuulu, waid et seda lihtsalt üleüldiseks wanapagana jutuks tuleb arvata. Hansu nimi on teisendisse ainult juhtumise kombel punutud. Sel põhjusel on niisugune jutt wanapagana jutuks arwatud ja Hansu ja wanapagana ühise tegewuse kirjeldawate juttude hulgast wälja jäetud.

Rahwa suus leidub wist mõnigi weel ära trükkimata Hansu ja wanapagana jutt, kuid niisugune jutt ootab weel kirjapanija lätt. Eht aratawad need read mõnda usinat lätt puuduwaid aineid üles kirjutama ja üleüldist kogu täiendama.

I. Hans.

I.

J. Freimann Lehtjeft.

Ennemuiste elanud meie maal üks wäga tark mees. Ta tarkade ja kawalate tegude ja juttude pärast hüütud teda „Kawalats Hansuks.“ Oma pää tarkusega saanud ta palju suuremad wägimehe teod korda kui seda üksigi tangelane keharamnuga teha wõinud.

Ta olnud küll ka keha poolest terve ja ilus mees, aga ta wägi ja wõimus oli talle Dooja poolt pähä antud. Küll teinud ta inimeste hulgas tarkusega wägewaid ja naljakaid tegusid, käinud wõõral maal rändamas ja olnud mitu korda wanapaganaga nofkapidi koos, aga ta kawal nupp toonud ta igast kohast auuga ja terve nahaga läbi.

Pole ta inimestele kellegile paha teinud, kes taske ei puutunud, aga wa loll wanapagan saanud ta käest mitu korda witsutada.

II.

J. A. Weltmann Pootsift.

Wanal ajal elanud korra üks mees pojaga Hansuga. Hansul olnud aga kiwitõwa pää. Ei mõistnud mingisugust ametit teha.

Rüül isa õpetanud Hansu, aga kõit asjata katse. Ühel päewal tulnud Hansul mõte pähä : tarwis õige metša äärde jalutama minna.

Väinudgi. Teel tulnud Hansule hall mees wasta. Rüüsinud : „Hans poeg, miks ja muretsed ?“

Hans wastanud, et ei mõista midagi teha.

Wanamees wastanud : „Ara muretse ! Rüül ma find aitan !“

Nende sõnadega wõtnud ta taskust ühe asja, annud Hansu kätte ja ütelnud : „Kui ja midagi teed, siis hüüa : jeepuri ! jeepuri ! Rüül see find siis aitab.“

Hall wanamees kadunud jeda üteldes ära.

III.

Ühel isal olnud muiste poeg. Selle nimi olnud Hans. Pois onnud esimene wõrulael ja kelm kõigesuguste wigurite pääle. Tööd pole ta wiitfinud teha.

Isa olnud Hansuga päris kimpus. Ei teadnud, mis poisiga teha. Rüül pannud isa Hansu ametit õppima, aga ikka tulnud Hans meistri juurest ära.

Korra noominud isa jälle Hansu, et ta logelemise maha jätaks ja tööle hakkaks.

Hans kuulanud isa noomimist wagusi päält. Pan-
nund wiimaks käed selja pääle, pööranud ümber, mars-
finud sõna lausumata, wilet lüües metša poole.

Metša ääres lastnud kõhuli maha ja jäänud wiimaks päewapaistele magama.

Äkitselt hüüdnud Hansu keegi une päält : „Pois laist worst, mis ja magad ! Tõuse üles tööle !“

Hans karanud hüüu pääle üles. Mõtelnud esiti, et isa hüüab. Silmi kuue käisega selgetis nühtides näinud, et koguni wõõras hüüdnud.

Kui Hans jalul olnud, küsinud wõõras Hansult : „Kudas sul nii palju aega, et libedal tööajal wõid magada ?“

Hans wasta: „Mis mul siis õige teha on, et ei wõi magada!”

„Noh, kui sul aega on, tule mulle sulaseks. Mul sulast praegu hädasti tarwis!”

Hans sellega nõus. (Küsinud, palju aastas palka saab).

Mees Hansule: „Kui mind auusasti teenid, siis saad aastas toobi kulda palgaks. Aga kui mind wi hale äritad, ei saa kopitatti!”

Hans walmis minema. — —

Hakanud minema. Tundmata mees ees, Hans ilka järel. See tundmata mees olnud wanapagan

Tundmata mees wiinud Hansu paksu metsa, kust kitsas tee ilka pimedamasse kuuse tihnikusse wiinud. Wiimaks tulnud neile metsas lagendil wasta, kus talumaja olnud.

„See ongi minu talu, siia jääd mind teenima!” ütelnud wanapagan Hansule.

2 Wanapagan.

I.

J. Brooses Drust.

Hans otsinud korra metsas witsu. Hakanud pöörsast pajuwitja lõikama, kui laps pöörsas karjunud: „Au! au!” Hans wõtnud lapse, wiinud koju.

Laps kaswanud warsti suureks. Hansul ei olnud enesel lapsi. Hans tahtis leitud lapsest enesele kasupoega saada.

Kolme kunga oli kasupoeg suur mehe mürakas. Tegid kõil tööd nii ära, et Hansul talle enam midagi anda ei olnud.

Hans pani teda tühja töögi tegema, et teda aga laelast ära ajada.

Iseäranis armastas kasulaps putru. Meljaämbriine paja täis putru oli talle paras jagu.

Selle eest kaswanud kasupoeg päiwiti jala maad. (Müüd jutustatse, kudas kasupoeg öösel õhuga Hansu sängist wastu seinä wälja wistab, just nagu lugu Kalewipojast kuuleme).

Hans wihastas sest nii, et kasupoega ära mõtles hütata. Aga kus jõud ei aita, aitab kawalus.

Hans wedas suuri kiwa pööningule ja ütles siis kasupojale: „Mine pööningu augu alla ja wõta wasta, mis sulle annan!”

Hans hakkas suuri kiwi wõmmatuid ülewelt alla weeretama. Hansu kasupoeg sulane ladus kõik ilusasti wirna.

Õhmatades nägi Hans, et sulane alles elus. Wihas wisanud ta weel sületäie laudu alla. Sulane tiitnud pärast: „Ei su sületäis peergu polnud midagi, aga need maamürrakad oliwad poisimad!”

Väänemaal Harju rajal on üks soo, mis suureks sooks hüülatse. Mõned hütawad teda ka Ledissooks. Hansu maja olnud soo ääres Wilupere külas. Hansul nõuu peetud: tarwis sulasele, kes muu polnud kui wanapagan, käst anda, et ta selle soo maha niidab.

Sulane kuulis kästu, läks niitma. Niitis nii, et wikati hää lundä oli. Ei soo lahunenud. (Uuesti niitma). Kui kord wikatiga löi, sai nii palju niidetud, et luiskamise hää lundä olnud. Ei soo pole wähenenud.

Siis niitnud nii suured wikati täied, et uitamist lundä oleks wõinud. Ei soo wähenenud.

Wiimaks tüdinenud wanapagan ära, wisanud wikati läest ja ütelnud: „Ei ole mina sood maha saanud, ei saa teda ka keegi teine!”

3. Wanapagan sulast otsimas.

I.

J. Soobla Tormast.

Wanapaganal olnud suur talukoht. Sääls elanud ta naisega, lastega, kõiki talutöösid oma jõuga ära tehes. Pole raatfinud omale abi wõtta.

Nõnda üksi tööd tehes tüdinenud wiimaks ära, sest töö näidanud raskets minewat.

Naine wanapaganale ütles: „Käägitatse, meie olla nii ihsjad, et omale sulastki ei raatsida abits wõtta, waid ise igal pool sulase eest tömmata. Näitame, et me ihsjad ei ole. Wõtame sulase!“

Wanapagan olnud perenaisega nõuus. Läänud sulast otsima.

Enne minekut ütelnud naine ometi wanalepaganale: „Waata ette, et suuremat ei wõta kui ise oled. Suuremaga wõitsid kimpu jääda. Wõta vähem kui ise oled. Siis saad sulasega walmis!“

Wanapagan otsinud siit ja säält, kuni wiimaks Kawala Hansuga kusagil teekäonatul kottu juhtunud.

Wanapagan koe Hansuga sulase kaupa sobitama.

II.

(Wanapagan läinud sulast otsima. Näinud kraawi taldal mehe leiba luusse lastwat).

Wanapagan arwama: Eht saab sest mulle sulane. Aratan mehe üles.

Wagaja hõerub filmi ja tõuseb istutili.

Wanapagan koe küsima: „Külamees, mis sa magad? Kas sa ei taha mulle sulaseks tulla?“

Külamees wasta: „Mis ma magan? Mul kadus töö järg käest ära. Ei aidanud muud, pidin mogama heitma!“

Wanapagan jälle: „Mül tööd enam kui palju. Kas ei taha mulle sulasets tulla?“

Rüramees haigutab wasta: „Miks mitte, kui kaup saame. Aga ma ei tee kaup wäheha kui 7 aasta pääle. Wasta testab kewadiseft káo kuttumiseft teise kewadiseni káokuttumiseni!“

III.

(Enne sulast palkama minemist ütelnud naene wanalepagauale): „Waata hoolega ette, et sa paha sulast ei wõta. Ara wõta pikemat kui ise oled. Pikem saats sinust warsti wõidu. Ara wõta ka lühemat. See ei jõuaks meie tööd ära teha. Wõta enesefuurune.“

Wanapagan sedamaid sulast otsima. Leidnud mehi misjuguftid, aga ütski ei kõlbanud talle. Mõni olnud pikem, mõni lühem, mõni märksa jäm dam, mõni palju peenem. Ei julgenud kellegiga kaup fobitada. Oli ju eit kästinud enesefuurust otsida.

Mõne päewa pärast juhtunud ometi mehe leidma, kes ei pikem ega lühem, ei paksem ega peenem olnud kui wanapagan.

IV.

J. Kunder.

Hans teadis ammugi, et see kerge asi ei ole niijugust meest teenida, nagu wanapois is on. Sellepärast tegi ta ka lohe kontrahi maha, et kumbgi ei tohtinud kumbagit wihaštada, ei wanapagan Hansu ega Hans wanapaganat.

Pani nii moodi firja: kui peremees pois si wihaštab, siis on pois il õigus ja luba peremehe nina pääst ära lõigata. Kui aga pois s peremeeft wihaštab, siis on peremehel ka luba pois i nina pääst ära lõigata.

V.

R. Kuusik Umblast.

Hans oli waeje saunamehe poeg, aga wirt ja agar igale tööle. Päälegi oli ta hästi talwal, nii et teegi ta wastu ei saanud. Hans teenis kaua aega ühte peremeest. Wiimaks sai Hansul teenimise himu otša. Wõttis nõuaks oma kae pääl elama hakata.

Hans läks ühel päewal tõrtši. Ostis wiina, hakkas rüüpama.

Korraga astus wanapagan uljest sisse. Waatas mehi ja ütles: „Ma käin ju mitu päewa enesele sulast otsimas, aga ei ole weel kedagi tublit meest leidnud. Kas ei taħa teegi teist mulle sulaseks tulla?“

Hans tundis wanapagana ära. Kostis wanapagana jutu pääle: „Mina tulen siis küll sulle sulaseks, kui mulle külimitu wasttaatrid ja teise hõberublatükki- sid aastapalgaks annad!“

Wanapagan wasta: „Mits ma 'p anna, kui kõik tööd ära teed!“

Hans jälle: „Küll töödega torda saab!“

Leppisiwad laubaga totku.

Wanapagan ostis hääd liigud.

Hans läks kohe wanapaganaga seltsis wanapagana teenistusse.

VI.

J. Siff Woorust.

Hans heitnud wanapagana sulaseks. Teinud teenistusse astudes maha, et: kanadega magama, sigadega ülestõusta!

Hansul hää põli teenida. Kanad lähewad pääle lõunat kohe magama, siad jälle magawad sööma ajani.

Nii magas Hans. Minult lestipäewa ajal tegi natuke tööd.

4. Rudas Hans kavalaks sai.

J. Hünerjon Kartsiist.

Hansu ja wanapagana wahel oli maha tehtud, et Hans lõik wanapagara kambriid ja telbriid mõib läbi täia, ilma et teda keelata tohitaks.

Korra läinud Hans ühte telbriisse, kus pudelites taht sugu wedelikku olnud. Rõigis pudelites olnud niisugune wedelik, mis inimese pääst mõistuse ära wõtab, ühes aga niisugune, mis wanapagana meelest ja mõistusest keedetud.

Igastühest lubatud Hansul juua, aga seda ühte keelatud tangedi ära.

Hans pole aga teisi nuusutanudgi, katsunud, et selle ühe lätte saanud ja pannud paugu päält lõik naha.

Rõhe olnud ta ka targem kui lõik wanapaganad.

M. Rebase suust.

5. Karuga rammu katsumas.

K. Kuusik Amblast.

Õimejel päewal ütles wanapagan oma uuele sulasele: „Kuule Hans, mina olen sind küll oma teenistusesse taubelnud, aga ma ei tea, kas sul ka jõudu on. Selle pärast oleks häa, kui me täna esiteks rammu katsuksime!“

Hans wasta: „Mina olen tugewate meeste sugu! Minu wanal seitsmekümne aastasel isal on praegu rohkem rammu kui sinul!“

Wanapagan ütlemas: „Ei ma seda usu!“

Hans wasta: „Roh, kui ei usu, siis mine waata ise! Iga elab Käärikaewu kõrtsist kolm wersta eemal paksus kuusemetšas!“

Wanapagan tohe: „Roh, et ma lähe vaatama, kui suur rammumees su isa on!“

Lätsgi jedamaid Hansu isa Käärikaewu metsast üles otsima. Ei elanud Käärikaewu metsas aga Hansu isa, waid elas Käärikaewu metsas karu.

Wanapagan läts sinna, kuhu Hans juhatanud. Kuusikusse jõudes wanapagan hüüdma: „Wanamees, tule wälja, poeg käskis mind sinuga rammu katkuda!”

Kuusikus imetas emane karu poegi, isane istus pesa äärel. Wanapagana hüüdu kuuldes isane karu koe waatama, kes see rahurikkaja on. Läts teisele kolda mõirgamisega wasta.

Wanapagan lootis oma rammu pääle. Karu enese ees nähes lõi mehikese süda araks. Wõttis nõuaks putlama panna Aga liig hilja!

Karu sajis wanapagana ümbert kinni ja pigistas, nii et lõndid ragisesiwad. Lugu lippus wiimaks õige kirjaks minema.

Wanapagan hädas appi hüüdma: „Hmz, mu auus sulane, tule appi! Su wanaisa tapab mu ära!”

Karu pigistas wanapagana lõndid hästi ära. Wiimaks pääsis wanapagan ometi karu käest putlama. Hattas koju poole jooksuma. Ise aga wahtis jookstes üle öla tagasi, kas Hansu isa järele ei tule.

Koju jõudes tuli Hans õue wärawas wanapagana wasta.

Hans koe küsima: „Noh, kuidas läts lugu minu wanaisaga?”

Wanapagan sõnuma: „Wõtaks sind ja su isa! Ei oleks jeda wõinud arwata, et mehel nii palju jõudu! Enesel pats talwe kasulaks seljas!”

Hans wasta: „Näed sa, et mul õigus on! Ets ma ole jõumeeeste sugu!”

6. Võidu jooksmas.

R. Kuusik Umblast.

Teisel päeval ütles wanapagan Hansule: „Jõumeeeste seltsi sa oled küll, aga sa minu vastu jooksta ei jaks.“

Hans vastas: „Oh oh! Minu noorema wenna pisulene poeg siin ligibal lepitus risttee ääres jooksebgi sinust mööda. Eht küll külm mullu talwe ta tagumisi jalgu kosja käigul näpistas, on ta siiski mäledam kui sina!“

Wanapagan ütlema: „Noh et me näe!“

Wanapagan lohe noorema wenna pisulast poega otsima. Läts risttee äärde lepitusse. Hattas hüüdma: „Pisilene pois, tule võidu jooksmas!“

Jänes kuulis wanapagana hüüdmist. Pistis nagu tuul punuma, wanapagana eest mööda piti teed edasi.

Wanapagan ladus järele, nii mis maa müdises.

Jänes pööris patšu metsa.

Wanapagan putkas esiti ka järele. Mets oli aga väga paks, tiskus wanapagana silmad ja tõrwad lõhki.

Wanapagan jäi patšu tamme otse juurte tulla pidi linni. Rebis mees hulga aega, enne kui lahsti sai. Läts kirudes koju.

Jänes aga lippas kus jeda ja teist.

7. Uitamas.

D. Pruhi Haljalast. (Metsikut).

Teisel hommitul küsinud wanapagan: „Mis me täna hattame tegema?“

Hans vastas: „Mis peremees pääle paneb, peab sulane tegema!“

Wanapagan ütlema: „Väheme õige metsa uitama, Saare näha, kumbal wäljum hää on!“

Läinud metsa.

Wanapagan uiganud nii, et kõik metsad ja mäed
wasta wärisenud.

Hans wõtnud suure kasewembla, wäänanud ära
ja hakanud wõru punuma.

Wanapagan ütles: „Eis ja uika ometi ka!“

Hans wasta: „Kase ma teen wõru walmis ja
panen sinu pähe. Kui ma uikan, pörub sinu pää
muidu puruks!“

Hans teinud wõru walmis. Aga näe, wõru saa-
nud liig suur. Hans teinud kiilud, hakanud kiilusid
wähele taguma. Annud ühe hoobi ikka kiilu pihka,
teise hoobi wanapagana pähe.

Wanapagan leelma: „Ära tao! Ära tao! Kase
uikamine olla. Lähme parem koju!“

Läinudgi koju, ilma et Hans häält oleks katjunud.

S. Wilistamas.

J. Karelson Tamsalust!

„Kuule, Hans, katsume õige wilistada! Saame
näha, kumb meist kangem on wilistama!“ ütelnud wa-
napagan Hansule.

Wanapagan wilistanud. Wilistamine olnud nii
wali, et maa jalgadest all pörunud ja lehed puudest
maha wärisenud.

„Noh Hans, wilista sina nüüd oma fõrd!“ ütel-
nud wanapagan selle pääle Hansule.

Hans wasta: „Kui mina wilistan, pead sa oma
filmad lastma kinni siduda! Muidu pöruvad sul filmad
pääluust wälja!“

Wanapagan sidunud filmad kinni. Ütelnud ise
„Wilista nüüd!“

Hans haaranud hää lepaembla tätte ja wiruta-
nud sellega wanapaganale mööda pääd.

Wanapagan küsibama: „Küll, küll Hans! Ara wiista enam! Mu filmad kargawad pääluust wälja, ehk nad küll kiini seotud on!”

Hans wasta: „Näe nüüd, et ma sinust kõwemini wöin wiistada! Kui tahad, olen walmis sinuga weel wõitu katsuma!”

„Ei, ei! Saab juba küll!” ütelnud wanapagan.

9. Nuia wiiskamas.

S. Silienbach Ratwerefst.

Korra kutsus wanapagan Hansu wõidu nuia wiiskama. Ega Hans mees wastu tõrgu.

Hans wõtab kahe käega nuia warrest kinni nagu jõumees muistegi. Olets mehel õige punnimist olnud, kui nuiale tuule alla olets saanud. Aga wõi ep temal seda tarwis tõsta oli. Hoiab kahe käega nuia warrest kinni, wahib ise taewa poole.

Wanapagan küsima: „Mis abi sa säält ülewalt ootad? Saada nui ometi minema!”

Hans rahuga wasta! „Dotan kuud pilwe tagant wälja tulewat!”

Wanapagan uuesti küsima: „Mis sa siis sest kuust ootad? Kas sa muidu ei näe?”

Hans uhkelt: „Näha wöin ma enam kui tarwis. Aga ma wiiskan nuia kuu pääle!”

Wanapagan pärima: „Mis sa tasi siis sinna wiiskad?”

Hans wasta: „Muidu wõib maha kukkudes mõnele laela juhtuda ja seda wiisi pahandust teha!”

Wanapagan häbaldama: „Noh, aga kudas sa ta säält jälle tätte saad?”

Hans naerab: „Taga tõllatam! Kus teda säält weel tätte saab! Ruumi tal säält hallitada küll, kas wiimse päewani!”

Wanapagan wõtab nuiä warrest kinni, ütleb Hansule: „Kuule Hans! See nui on isaisadest päritud armas mälestus. Jäta parem wiiskamine latki!”

Hans wasta waidlema: „Ega jeda ole! Wigatsul siis hirwitada, et ma ei jaks wiisata!”

Wanapagan wasta! „Ei! Wõidu luban sinule, kulla pai Hans!”

„Noh, kui asi nii hull, siis sündigu sinu tahtmine!” ütles Hans ja lastis nuiä warrest lahti.

Wanapagan wiis nuiä koke aita.

10. Kiwi wiiskamas.

J. Kari Helmeft.

Hans ja wanapagan läinud korra metsa wõidu kiwa wiiskama.

Läinud lõotese pesast mööda. Hans wõtnud ilma wanapagana tähelepanemata lõotese kinni.

Wanapagan wõtnud kiwi, wiisanud ülesse. Alles tnnni pärast tulnud kiwi maha.

Nüüd lord Hansu käes.

Hans lastnud lõotese peost lahti. Lõote lenna- tõrgesse taewa alla, kuni filmist kadunud.

Küll wanapagan oodanud Hansu kiwi mahajadamist, aga kiwi ei jadanud.

Hans ütelnud wiimaks: „Ega minu kiwi enam maha ei jada! Ma wiiskasin ta pilwede pääle!”

11. Sõrmetoogu wedamas.

M. J. Eifen Wigalaft.

„Hans, tule kallame sõrmtoogu wedama!” ütles wanapagan Hansule.

Hans wasta: „Kallame”.

Wanapagan jälle: „Anna siis sõrm siia!”

Hans wasta: Ei, wana wennas! Ei see täna lähe! Täna olen liig wäsinud. Aga homme taewa loibus ole platsis! Siis weame kas sõrme otjast!"

Wanapagan nõunga rahul.

Hans aga jedamaid sepa juurde raudlätt tellima. Sepp tegigi Hansule kohe kindasarnase raudläe.

Teisel hommikul wara tõusis Hans ülesse ja tegi oma raudkinda tuliseks. Seni ilmus ta wanapoiss.

Wanapagan warsti kutsuma: „Tule nüüd ruttu sõrmtooku wedama!"

Hans wasta: „Kõhe, kõhe! Parema on aga, kui kuusitusse läheme. Sääli ei näe meid teegi. Siin wõits mõni naerda, kui meie sõrmtooku wedamist näeb.

Wanapagan wasta: Lähme kuusitusse!"

Läksiwad kuusitusse.

Kuusitus wanapagan ütles: „Hakkame nüüd pääle!"

Hans wasta: Hakkame! Aga kas jaksab sinu sõrm ka wedada? Mul on tugew sõrm! Ma kardan, et mu sõrm ju sõrme otjast ära tõmbab. Hakkad mulle siis weel pärast süüdi mõistma!"

Wanapagan wasta: „Ole mureta! Minu sõrm ei karda midagi!"

Hakkasiwad wedama. Hans pistis wanapaganale oma tulise raudläe wasta. Pimedas ei märganud wanapagan midagi.

Wanapagan pani sõrme raudsõrme taha ja hakkas wedama. Raudsõrm põletas nii, et wanapagana sõrm üsna suitses. Wanapagan karjatas hirmjasti ja pistis sõrme suhu. Hüppas suure waluga ühe jala päält teise pääle.

„Et ma ütelnud, et minusuguse mehega ei maksa sõrmtooku wedada!" naeris Hans.

12. Rätt pigistamas.

M. Tõnisson. Wändraht.

Wanapagan tulnud Hansu juurde ja küsinud : „Hakkame täna teineteise kätt pigistama. Kellel pigistamine valu ei tee, waid les weel naerab, see wõidab. Aga les karjub, ega jõua pigistamist ära kannatada, see kaotab ja peab wõitjale kolm toopi hõbedat maksma.“

Hans wastanud : „Täna on mul selts wähe aega, aga tunahomme wõtame selle asja käpile !“

Nõnda asi jäänudgi.

Selle aja sees lastnud Hans omale raud käed teha. Kui wõitlemine alanud, hüüdnud wanapagan tohe : „Di Hans, sul on täna õige mustad käed !“

Hans wasta : „Säh, nõnda see on ! Puhastasin tahmasti abjulerist. Käed saiwad mustaks. Ei saanud aega enne puhastada, sest wõitlemise aeg jõudis kätte. Aga ega nad sinulgi walgemad pole !“

„Noh olgu pääle !“ ütleb wanapagan ja hakkab Hansu kätt pigistama. Pigistab ja pigistab mitu korda, aga Hans ei hakka sugugi karjuma, waid naerab tangessti.

Seda nähes lasseb wanapagan Hansu kae lahti ja küsib : „Kas sa siis sugugi valu ei tundnud, kui ma pigistasin ?“

Hans kostab : „Sa tead, töömehed käed on kõwad, need ei karda pigistamist. Hoopis teine lugu on aga laiskleja kätega !“

Wanapagan hüüab : „Noh, sa pead nägema, et ka mina ei karju, waid ainult naeran, kui sina pigistad. Säh, hakka pääle !“

Hans pigistab nüüd oma korda. Juba teisel pigistamisel tuleb wanapaganal wesi filma. Aga kui Hans kolmat korda pigistab, ei jõua wanapagan seda enam ära kannatada. Ta karjatab ja hüüab : „Küll saab ! Küll saab ! Bai Hans, lase lahti !“

Hans lases wastaliise läe lahti ja küsib : „Kas tahad ehl teise korra weel wõitu katsuma tulla ?“

„Ei taha ! Ei taha !“ kostab wanapagan. Matjab wõiduhinna ära ja pühib minema.

13. Wõidu ujumas.

A. Kulbsaar Sõrwest.

Korra ütelnud wanapagan Hansule : „Hakkame õige wõidu ujuma ! Täna oleks selleks hää ilm !“

Hans wasta : „Minugi poolest ! Mine sa ees mere äärde, ma tulen pea järele !“

Wanapagan läinud.

Hans wõtnud mitmenädalise leiwatoti, pannud leiwa, liha ja muud söögikraami sisse ja hakanud mere poole sammuma.

Wanapagan Hansu nähes hüüdma : „Tule rutemini. Ma tüdijin oodates ära !“

Leiwatotti Hansu seljas nähes wanapagan küsima : „Hans, mis sa sellega teed ?“

Hans wasta : „Kas me siis merel nälgima hakkame.“ Ega ma tahets, kolmets päewaks ujuma lähe, waib tahets, kolmets nädalaks !“

Seda kuuides wanapagan ütles : „Ei mul nii kaua ole aega ujuda !“

Wõit jälle Hansu.

14. Wett toomas.

I.

D. Hingenberg Tapalt.

Hans ja wanapagan teinud üheskoos õlut. Väinud tahetesi jõest toobriga wett tooma. Jõgi olnud tüki maad laugel.

Wanapagan ütelnud, et ta võida väga liiresti jooksta.

Hans vastanud: „Kui sa ütsipäini toobri jõe le wiitfid, siis ma sinust itka mööda jooksetsin. Kes aga enne jõe le saab, peab jõe tühjats jooma!“

„Minugi pärast! Mina wiin toobri!“ lubanud wanapagan. Võtnud toobri õlale ja hakanud jõe poole jooksuma. Hans aga hüpanud toobrisse. Wanapagan ei näinud midagi.

Wanapagan jooksnud esimese tuhinaga tüki maad. Tahtnud siis tagasi waadata, kas Hans kaugel. Hans kolistanud toobris.

Wanapagan arwanud, et Hans jookstes tuleb. Pannud ka jooksu. Suba olnud üsna hiline. Pidanud ju toobriga ühes ka Hansu kandma.

Tahtnud puhkama jääda. Hans kolistanud jälle. Jälle jooksnud wanapagan.

Saanud jõe ligi. Wanapagan ei jaksanud enam õieti seista. Nüüd hüpanud Hans toobrist maha ja jooksnud jõe äärde.

Wanapagan ütles: „Oled ja aga tubli jooksjä! Mitte higinegi ei ole!“

„Kalka nüüd jõe tühjats jooma!“ sundinud Hans.

Wanapagan joonud ja joonud, aga ei jõe wesi alanenud.

Wanapagan paluma: „Kulla Hans, ära sunni mind niipalju jooma!“

„Kui ei joo, pead ütsipäini wee koju tassima!“ ütelnud Hans.

„Häämeelega!“ vastanud wanapagan!

Nii saanud Hans kawaluse abil tööst lahti. Ei olets ju jaksanud seda tööd teha.

II.

Wanapagan tahtnud õlut teha. Võtnud ilmatu suured kaelkoogud ja weepanged ja läinud wett tooma.

Toonud paar torda. Siis pannud kaelloogud seljast maha ja ütelnud Hansule: „Mine nüüd, too ka paarid täied wett!“

Hans waadanud kaellookufid ja suuri pangesid, katsunud õlale wõtta, aga need raskest mis hirmus. Wiisanud kaelloogud maha ja ütelnud: „Hanna mina nüüd nende kibudega wett wedama ja aega wiitma. Lähen, toon kohe kaewu kõige täiega ära, siis on alati wett käepärast wõtta.“

Wanapagan seda kuuldes paluma: „Ära too, armas mees! See kaew on mulle kalliks mälestus! Säält on ju mu isaisad wett toonud!“ Wõtnud panged, läinud ise wett tooma. Hans jäänud toju ja naernud, kui wanapagan wett wedanud.

15. Sobust tõstmas.

D. Hingenberg Tapalt.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Täna hakkame rammu katsuma. Katsume, kumb rohkem jaksab tõsta. Wõtame sets halli täku. Kanne teise ümber järwe!“

Wanapagan toonud halli täku ja wõtnud jalust kinni, eht loom küll wasta rabelenud. Wanapagan wiinud täku tüll maad edasi. Wiimaks lõppenud mehikisel jõud. Wanapagan pannud higistades ja ähtides täku maha.

Hans pillama: „Ennäe meesi!“ Nii natuteise jaksagi tonda. Waata, mina wõtan selle setuka jalgade wahete ja läin torra ümber järwe, häda mitte midagi!“

Hans hüpanud täku selga, sõitnud torra ümber järwe.

Wõit jällegi Hansu.

16. Tundmata loom.

I.

M. Tõnisson.

Korra kutsunud wanapagan Hansu jälle enesega mõitlema. Mõidumees pidanud metsast niisuguse looma wälja tooma, keda wastane ei tunne.

Hans olnud selle soowiga rahul. Ütelnud: „Ma annan esimese otsimise õiguse sinule. Mine ja too metsast niisugune loom wälja, keda ma ei tunne!“

Wanapagan läinud metsa ja otsinud poole päewa. Wiimaks saanud ühe looma kätte ja wiinud wälja, mõteldes: Ega Hans seda ometi ei tunne!

Hans aga hüüdnud juba eemalt: „Tunnen küll, tunnen küll! See on määr!“

Müüd otsimise lord Hansu käes.

Seni kui wanapagan metsas määra otsinud, oli Hans nõuu ju ära pidanud. Kutsunud sõbra, lastnud riided seljast ära wõtta ja määrinud siis teha meega ära. Selle järele puistanud udusulgi pääle. Need jäänud meega määritud ihu külge kõit kinni.

Kui paras aeg tulnud, läinud Hans metsa äärde ja lastnud oma imelikku eluka säält wälja tulla. See tulnud tagurpidi neljakäpakile ronides metsast wälja.

Wanapagan waatanud ja imestanud.

Wiimaks hüüdnud: „Hans, Hans! Niisugust looma ei ole ma veel näinud! Seda ma tõesti ei tunne! Mõit jällegi sinu!“

II.

A. Reimann Wirtsuft.

(Hansu wanaeit surnud ära. Hans tahtnud wanapaganale tülli teha.)

Hans määrinud furnud ema tõrwaga ära ja weeretanud udusulgedes ringi, nii et süled hästi ümber hakanud. Pannud siis ema nurka istuma.

Wanapagan tulnud Hansu juurde, näinud ema nurgas.

Wanapagan kohe küsima: „Mis see sul jääl nurgas istub?“ Haus wasta: „Nosi!“

Wanapagan jälle: „Mis nosi teeb?“

Hans: „Mis ta suuremat teeb? Murrah ainult maa mätakad ja wanadpaganad ära!“

Ei wanadpaganal seda kuuldes enam aega usti otsida. Jooksnud suure rutuga wäitfesi akna august välja, wiinud toa seina puha maha.

Mõne päewa pärast, kui Hans põllul künnud, tulnud wanapagan kartlikult ja ettewaatlikult Hansu juurde kuulama, kas nosi alles on.

Hans wõtnud mehifese käsile. Ütelnud: „Sa lõhkufid mu toa seina maha, nüüd too mulle metfasi palkfisi uue seina jaoks!“

Wanapagan täitnud wasta tõrkumata Hansu kästu. Toonud metfasi kuuski ja mändi õue nii täis, et Hans pole enam tahtnud maja ligi pääsedagi.

Hans jälle ütlemas: „Oled puud toonud, pead ta seina walmis tegema!“

Wanapagan palka takuma ja seina tegema. Hoobi lõõnud, teise waadanud, kas ehk nosi ei tul-.
Zeinud seina walmis, nagu Hans soowinud.

17. Muku puurimas.

J. Karu Helmeft.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Hans poeg, läheme homme metsa puuoherdiga aukufid lastma. Ratsume, kumb enne puu fiste augu saab!“

Wanapagan heitnud puhkama.

Hans läinud metsja, lastnud raudoherdiga augu puust läbi ja pannud koore augu pääle.

Teisel päeval läinud wanapagan ja Hans auksid puurima.

Küll wanapagan puurinud, et pää märg otjas aga ei saanud auks sisse.

Hans sorganud koore augu eest ära. Auk puust läbi. Võit jälle Hansu laes.

18. Auku tegemas.

J. Neublan Jootmalt.

Teisel hommitul võtab Hans kangi ja labida lätte ja hakkab õue pääl kaevu kaevama. Mõõdab kaevu suuruse välja, ajab mulla kaevu koho päält ära ja taob sügava augu kiwide vahelt alla. Kang läheb puhas sisse.

Wanapagan tuleb, kullatotid seljas, ütleb: „Siin on sinu eilane kihlvedu! Aga mis auk ja siia hakkad kaevama!”

Hans vastab: „Tahtsin raha auks hakata tegema. Sinu käest võitsin kolm tündrit tulda. Naesel piisikene poeg; selle tarvis rahva käest ka hamba raha korjata. Paremat kohta ma ei tea, kui pean sügava augu tegema. Võtaksin sinugi appi, aga mis sina jaksad raha augu kallal teha.”

Wanapagan pahandama: „Mina ei jaks teha? Too see kang siia ma tahan ta üle pää siia kiwide sisse lüüa!”

Hans vastab: „Ei, weame kihla!”

Wanapagan jälle: Kihla ma täna ei wea! Katsume muidu lüüa!”

Hans aga: „Muidu ma lööma ei hakka. Kui kihla tahad vedada, siis lööme!”

Wanapagan wasta: „Noh, meante siis pääle! Kui sina wõidad, saad oma kulla tagasi. Aga kui mina wõidan, pead mulle selle raha augu walmis tegema. Kas oled sellega rahul?”

Wanapagan mõtleb ja ütleb: „Kui sina wõidad, toon sulle wiis tündrit kulda. Aga kui mina wõidan, annad oma pisikesi poja minule!”

Hans wasta: „Noh, olgu minugi pärast! Säh, lõõme käed!”

Käed saiwad lõõdud. Wanapagan wõtab kangi. „See on natukene pisikene.” Lähleb suuremat kangi tooma.

Hans taob selle ajaga teise sügawa augu teine poole kaewu serva kiwide wahesele. Ujab pisikesi kiwa augu pääle, et wanapagan auku ei näeks.

Wanapagan tuleb tagasi, kang nagu selgpuru seljas.

Hans ütleb: „Noh, hakkame pääle!”

Wanapagan lõi poole kangi pae sisse. —

Hans küsima: „Kas sa sügawamale ei saagi? Ma tahan lüüa, nõnda et kang teine pool maad wälja tuleb!”

Ja lõi nii et kang kadus.

Hans uuesti ütlema: „Ei sinust itka meest midagi. Poole kangi saidgi maa sisse. Aga waata, minu kang läheb praegu weel maa sees edasi!”

Wanapagan paluma: „Lõõme teist korda weel!”

Hans wasta: „Kellega ma enam lõõn. Taon jeda wiisi kõik kangid maa põhja!”

Wanapagan uuesti: „Ole häa mees, lõõme weel teist korda!”

Hans läheb, toob uue kangi, ütleb: „Noh lõõ, aga lõõ uus auk!”

Wanapagan lõõb kõigest jõunst. Kangi ots jäi aga itka weel maast wälja.

Hans ütlema: „Too, ma lõõn sinu kangiga nõnda, et sa jeda kangi eladesgi ei näe!”

Wanapagan wasta: „Ei, ei, lõõ aga oma kangiga! See on mu isaija kang. See on mul väga kallid!”

Hans lööb teise enne tehtud auku. Rang jällegi kadunud.

Wanapagan ütlema : „Sinusuguse mehega ei ma-
ja taubelda, sinul on kole jõud !“

Hansul wiis tündrit kulda jälle teenitud.

Hans lastis kulla lotid aita teiste kottide juurde
panna ja ütles : „Rahetja tündrit kulda kui maast leitud !“

19. Kaewu kaewamas.

Hans ja wanapagan käinud forra heinamaal.
Wanapaganale tulnud janu.

Hans koe ütlema : „Etz kaewa kaew, tüll siis
juua saad !“

Wanapagan wasta : „Kerge ütelda, aga raske
täita !“

Hans aga : „Mis ? Raske täita ? Mul tühi
asi kaewu kaewata !“

Wanapagan jälle : „Mis ja tühja räägid ? Ei
ma seda usu !“

Hans aga : „Kui ei usu, weame kihla ! Minu
kaew enne walmis kui sul !“

Wanapagan koe : „Weame !“

Hans : „Koti kulla pääle !“

Wanapagan : „Minugi poolest !“

Wedašiwad kihla.

Wanapagan ütlema : „Noh, hakkame siis kaewu
kaewama !“

Hans wasta : „Ei siin ! Siin rikume ilusa heina
maa ära. Parema läheme karjamaale, kaewame säääl !“

Wanapagan ses nõuus. Läksiwad karjamaale.

Hans oli karjamaal wana kaewu leidnud. Kaewu
leides Hans koe arwama, et sellega wanapaganat wõib
petta. Katnud kaewu kuuse okstega päält kinni ja aja-
nud mulda pääle.

Sinna kaewu juurde wiinud Hans wanapagana. Wanapagan wisanud kuue seljast, hakanud särki wäel tööle. Hans aga istunud kiwi otsas ja naernud. Wanapagan küsima: „Hans, pojute, miks sa ei kaewa?“

Hans wasta! „Aega küll! Buhlan ennetui-tööle hakkam!“

Wanapagan kaewis ja kaewis. Higi jootsis si-rinal mööda otsaesist maha. Suba jõudis nii süga wasse, et enam ei näinud, mis Hans tegi.

Hans koke ametisje. Muld okste päält, otsad kaewu päält. Kaew walmis, wett täis.

Hans pilkama: „Beremees, kas kaew walmis?“

Wanapagan wasta: „Mis walmis! Higi jootseb si-rinal mööda otsaesist maha, aga kaewu ei tule wee piiskagi!“

Hans koke! „Minu kaew ammu walmis, Ammu ka wett täis!“

Wanapagan jälle: „Ara waleta! Ei see wõi olla!“

Hans ütlema: „Kui ei usu, waata!“

Wanapagan tuleb waatama. Waatab: kaew walmis, wett täis. Wanapagan mööda kaewu sügawust. Nii sügaw, et põhja ei leiagi!

„Aled aga mees küll!“ kiidab wanapagan. Mina teen tööd, pää märg otsas, sa istud maas, kaew walmis!“

Hansul lott kulda jälle teenitud.

20. Pulka tegemas.

S. Effemann Zapalt.

Hans lastnud enesel: uue kirwe teha. Katsunud, kas uus kirwes ka lõikab. Sellepärast raiunud muidu ühe puu kallal.

Wanapagan tulnud sinna ja küsinud: „Koh Hans, mis sa nüüd sellest puust teed?“

Hans wasta: „Teen küsija p— pulla! Mis üle jääb, taon pääläest sisse!“

Wanapagan paluma: „Pai Hans, ära minule seda tee!“

„Sinule neh!“ kostnud Hans. „Sina ju küsifid ja küsijale just saab!“

Wanapagan hirmuga: „Ära minule tac! Ma toon sulle tündri täie kulda!“

„Koh, minugi pärast!“ ütleb Hans. „Kui ja tündri kulda tood, siis jääb prunt tagumata. Ei too ja aga, taon prundi ette!“

Wanapagan läinud kulda tooma.

Hans wiinud selle aja sees tündri keldri laele ja lõõnud põhja poolest saadik alt ära. Seadnud siis tündri keldri augu pääle. Saanud sellega walmis, tulnudgi wanapagan, suur kulla kott seljas.

Hans kutsunud wanapagana keldri laele ja käs-
tinud kulda tündrisse puistata.

Wanapagan puistanud kulla tündrisse. Ainult tündri põhja pääle jäänud mõned kulla tükid

Wanapagan ehmatanud ära. Ütelnud Hansule: „Mis lugu see on? Mina toon kolme tündri oja kulda ja ei saa weerandgi täis!“

Hans wasta: „Ega see nalja asi ei ole, et torraga tündri kulda tood. Lubafid aga tündri tuua! Kui ei too, taon prundi sinna, kuhu lubasin!“

Wanapagan paluma: „Koh, ära prundi tagumise-
tega nii hädalda! Mul on kulda veel küll! Lähen toon, et tünder peab täis saama!“

Lätsgi.

Hans toimetab selle aja sees nii palju kulda tuppä kui jõudis. Natukese aja pärast tuleb wanapagan, poole rohkem kulda kotis kui esimese korra. Puistab kulla tündrisse, aga ei paremat lugu ühtegi.

"Näed sa nüüd!" ütleb Hans. See ei ole nalja asi tündrit kulda tiua! Mine aga, too weel!"

Wanapagan läheb. Tuleb natutele aja pärast tagasi, hulk kulda kutil. Buistab tündrisse. Aga ei tünder saa täis; kuld jookseb alla keldrisse.

Wanapagan paluma: "Kulla Hans! Enam kulda koju ei jäänud! Waewalt mati osa ehl on!"

Hans wasta: "Ega siis aita muu asi, kui taon prundi ette!"

Wanapagan paluma: "Ära seda hirmust tegu tee! Pane mind mis tahes tegema, äit teen hää meelega!"

Hans naerab: "Mis sinusugune laistworst ka teeb! Küllap mul tööd oleks, kui sinust aga tegijat oleks!"

Wanapagan suurustab: "Ah, mina ei tee! Anna aga tööd! Sa pead nägema, kudas töö minusuguse mehe käes läib!"

Hans wasta: "Noh hää küll! Mine korista wäljalt kiwid koku; kui need õhtuks koos ei ole, taon sinule prundi ette!"

Wanapagan läheb, kanutab suured kiwid maa seest wälja, tassib hunitusse. Öhtu tuleb Hansu juurde, ütleb, et töö tehtud.

Hans läheb vaatama. Ongi tõsi. Kõik suured kiwid hunitus. Hansul hää meel, et kiwid nii hõlpsasti koku saiwad. Tahab aga wanapoissi tüsata. Ütleb: "Suured kiwid on küll koos. Aga ma ütlestin, et kõik kiwid pead ära korjama. Wäikesed on kõik alles põllul! Läheme koju, jääb taon sulle prundi ette!"

Wanapagan hädaldama: "Ära seda tee! Parim hakkame midagi mõidu tegema!"

Hans wasta: "Minugi pärast! Aga mis?"

"Hakkame kiwi pigistama!" ütleb wanapagan.

Hakasiwad pigistama. Wõit jälle Hansu.

Aga weel ei lastnud wanapagan prundi taguda. Tahtis weel korra mõitu katsuda.

„Üts ta tõit!“ ütles Hans. „Kumb kõrgemale wistab, see on peremees ja teeb teisega mis tahab!“

Wanapagan sellega ühes nõuus.

Hans tästima: „Wista ja enne!“

Wanapagan wõttis kiwi, wistas. Kiwi läks ilmatu kõrgele. Langes alles tüki aja pärast maha.

Nüüd tuli lord Hansu lätte.

Hans wõttis kiwi. Ütles ise: „Ma wistan nii, et kiwi enam tagasi ei tulegi!“

Hans siis wistama, pillas aga meelega kiwi salamahiti üle öla maha.

Wanapagan wähtis, et filmad pungis pääs, aga ei näinud kiwi.

Hans ütles, et kiwi nii kõrgesse wistatud, et enam ei näegi.

Dotasiwad kiwi mahakukkumist, aga asjata tõit.

Wiimaks Hans ütles: „Nüüd ja näed, et ma olen wõitnud! Enam ei aita, prundi saad!“

Wanapagan tahtis weel wastata, aga kuulis müristamist. Waatas ringi, küsis kohe: „Mita, armas Hans: Kuhu lähen ma warjule! Kuule, Pitter tuleb! See on minu kõige suurem waenlane. Hoia mind Pikre eest!“

Hans wasta: „Kulla sõber! ei mul niisugust kohta ole, kuhu Pitter ei pääse!“

Suba sähwasiwad walgud. Otsekohe wanapoisi pihta.

Wanapagan hüüdma: „Ma pean põgenema! Lähen meresse warjule!“

Pani nagu nool minema. Walgud kannul.

Hans aga oli rõõmus, et hõlpsalt nii palju kulda saanud.

J. Wõtcheri suust.

21. Märki wiiskamas.

J. Hünerfon Kartsišt.

Korra hakanud wanapagan oma perega kulla laegast laigastega wiiskama. Tahtnud näha, kes laeka pihta ostab. Wiisanud laugelt.

Wiimaks Hansu appi kutsuma. Dubanud laeka Hansule, kui Hans pihta ostab.

Hans mõtnud kaita kätte, läinud laeka lähedale ja wirutanud kõigest jõust laekale pihta.

Wanapagan kõige perega kahjatsema. Ütelnud et nemad oleksiwad ka pihta wiisanud, kui oleksiwad nii lähedale läinud.

Hans wasta: „Kudas käst, nõnda tegu. Mind kästi laekale ainult pihta wiisata, aga sellest ei lausutud sõnakestki, kui laugelt. Ega ju teidki kregi keelanud ligemale minemast!“

Ei enam muud nõuu kui anna kullalaegas Hansule.

22. Sõnikut wedamas.

J. Neublan Jootmalt.

Hans ja wanapagan elanud kui kaks naabrimees teine teises peres. Wanapaganal olnud suured ehitused; sellepärast palganud ta tihti Hansu enesele abiks. Pärast taubelnud enesele sulaseks.

Wanapagan kutsunud Hansu sõnikut wedama.

Hans ütles: „Kui ma tõstma hakkas, siis see lauda lagi päält läheb!“

Wanapagan kohe: „Kuule Hans, ära sa tõstma hakka, sa rikud mu lauda lae! Paremini sa wälja laotama, ma ise tõstan!“

Hans wasta: „Küll ma sõnikut laiale loobin, nii et mitu walda täis saab!“

Wanapagan teelma: „Ei, ei, Hans! Ara sa laotama hakka. Sa wistad mu sõnnitu wõõra põllu pääle. Tõmma sa kriipsusid ette, küll ma ise laotan!”

Hans künnud hobusega mõned triibud üle põllu.

Warsti tulnud wanapagan, toonud sõnnitu koormad nagu heinakuhjad, ja laotanud nii, et maa olnud higist märg.

23. Heina niitmas.

J. Karu Helmest.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Lähme heinamaale, tatsume, kumba wikat ise enam niidab!”

Wanapagan lastnud enesele mehise wikati teha.

Hans niisama.

Läinud mõlemad heinamaale. Teine wõtnud enesele, teine enesele tüki heinamaad, lõõnud teine oma, teine oma wikati püsti ja heitnud ise magama.

Hans oodanud niitaua kui wanapagan magama jäänud. Tõusnud siis maast ülesse, wõtnud wikati, niitnud oma heina maha ja heitnud selle pääle jälle magama.

Ülesse ärgates näinud wanapagan imestades, et Hansu wikat kõik heina maha niitnud, wanapagana wikat mitte lõetgi.

Hansul jälle wõit.

24. Puid ladumas.

J. Reublau Amala kihelkonnast.

Ühel hommikul wõtab Hans firwe kätte, lähed metsa puid roiuma. Raiub kuuse maha, istub kuuse tüwi pääle, hakkab piipu panema.

Korraga tuleb wanapagan sinna ja küsib: „Mis sa teed siin?“

Hans wasta: „Tahtsin puid raiuma hakata. Nõnda kui ma esimise hoobi löin, sulas kirwes warre otša ära!“

Wanapagan küsima: „Noh, kellega sa siis selle puu maha raiusid?“

Hans kohe! „Räkkisin oma aadrirauaga selle maha. Mõtlesin, et oleksin sind tellinud raiuma, aga näen, et sa oled nõnda kängu kistud. Häda läes, et weel püsti seisad!“

Wanapagan pahandama: „Mina? Mina ei peaks jaksama? Waata, kuidas need kuisjed tulewad!“

Wanapagan raiuma. Andis hoobi, kukkus kuust. Hans nägi, et wõimata puid sülda laduda. Olets wiis meest olnud tarwis laduma.

Hans ütlema: „Ma hakkaksin küll puid sülda laduma, aga mis siin laduda saab! Ega sina jõua mehe eest tööd teha?“

Wanapagan wasta: „Mina ei jõua mehe eest tööd teha?“

Hans jälle: „Ei jõua. Beame kihla! Katsume, kumb meist ennem sada sülda puid walmis saab.“

Wanapagan kohe: „Minugi pärast. Kui sa kaotad, maksad mulle 50 nuumfiga, aga kui mina kaotan, maksan sulle kolm tündrit kuulda. Kas oled sellega rahul?“

Hans wasta: „Olen küll!“

Räed saiwad löödud.

Hans ütlema: „Ma lähen enne wael kodu waatama. Mul jäi naene nurgawoodi. Toon enesele parema kirwe.“

Wanapagan hakkas wiha pärast puid maha wirutama. Maa põrus, kui hoobi andis.

Hans pani suurele Bene kirmele sülla pikkuse warre tahta, läts sinna ligidale raiutud puusüldade juurde, hakkas sääli paugutama, nii mis mets lastus.

Ohtu eel läheb Hans wanapagana juurde, pita warrega kirmes seljas. Küsib: „Kas said ju walmis? Minu sada sülda on ju tõit süllas!“

Wanapagan wasta: „Wiimast sülda toon praegu!“

Hans küsima: „Ega sa aga wähem raiunud, et nii ruttu jõudsid?“

Wanapagan wasta: „Ei raiunud!“

Ehiti loeti wanapagana süllad ära. Sada sülda täis. Siis mindi Hansu süldede lugema. Ka täis.

Wanapagan ütleva: „See on ime, kudast sa selle pisike kirmega enne jõudsid! Pikk wars on kirmel ometi!“

Hans wasta: „Ega ta enne nii pisike olnud! Range raiumiseega kulus pisikeseks!“

Wanapagan ütleva: „Jah, sa oled kihtweo wõitnud! Homme toon kulla!“

Wanapagan pani plagades minema. Hans naeris, et wanapagan aru ei saanud, kudast ta enne metsas raiutud puusüldede oma päewatööks tunnistas.

25. Puid wedamas.

I.

J. Vilenbach Rätwerest.

Wanapagan läts Hansuga metsast puid tooma. Rumbgi pidi suure puu maha raiuma ja siis korraka toju wiima. Lätswad mõlemad metsa, kirmes olal.

Wanapagan hakkas tugewat puud maha fugema. Hans pidi teise kallale asuma. Ilma kawalufeta oletas Hans hädasse jäänud. Aga Hansul oli nupp otjas.

Hans wirutas kirme kiwisje, nii et sädemed lenda siwad. Tera eest läinud, ei enam hakkamist ühtigi.

Hans wanapaganat tellima : „Kulla peremees, ole hää, laena mulle oma firwest ! Kiwi nurjatu oli ees. Lõin kogemata kiviisse, firwe tera eest ära !“

Mis wanapagangi õnnetuse wasta wõis ! Aga oma firwest wanapagan Hansu kätte ei andnud. Ütles : „Parem lõõn ise ju puu maha kui ma oma terawa firwe sinu kätte nürida annan !“

Ja rainsgi ise Hansu puu maha.

„Kudas on kergem puud koju wedada, kas latw wõi tüwik ees ?“ küsis wanapagan enne minemahakkamist.

Hans wasta : „Eks ja katsu, kumb ots kergem on, kas latw wõi tüwik. Mina wean ladwa ikka ees !“

Wanapagan kohe katsuma.

Ütleb ise : „Jah, õige küll ! Latw on kergem ! Kumb meist nüüd eel läheb, sina wõi mina ?“

Hans wasta : „Kuhu ja selle küüruga lähed : sulane ees, peremees taga. Seda naeraksiwad kõik küla jeadgi ! See on muidugi mõista, et peremees ees läheb !“

Wanapagan kärmesti : „Jah, õige küll ! Lase ma lähen ees !“

Hans lõõb firwe puu sisse, üteldes : „Kes enne koju jaamist tagasi waatab, sel lõõ kohe pää otsast maha !“

Wanapagan juba puu ees walmis minemas. Kuuleb seda kasku, ei tohi enam tagasi waadata. Ütleb Hansule : „Kas sul nii sõnalas firwes on, et kohe kasku täidab ?“

„Kui ei usu, tee proowi ! Waata tagasi !“ hiritas Hans.

„Noh, miks ma nüüd ei usu ! Aga miks ja siis jeda firwest nii wiisi kaskistid ?“

Hans seletab : „See on minu wanaisa firwes. Tema ütles alati seda wiisi, kui hakkas metsast puudega koju minema. Mül tuli ka pool kogemata see sõna juust. Aga nüüd ei aita enam enne kui kodu. Eht mis meil siis tagasiwahtimist ongi !“

Selle aja sees oli Hans oma tüviku wanapagana puu pääle tassunud. See oli üsna selle juures. Istus ise wanapagana puu pääle, wõttis tugewasti oma puust finni ja ütles: „Lähme siis pääle!”

Wanapagan läts Hansule ilma teadmata prii küüti tehes koju. Kodu õue pääl küsib: „Noh Hans, kas nüüd wõib tagasi waadata?”

Hans astub puu päält maha, wõtab kirwe kätte, ütleb: „Küll wõib!”

Seda wiisi sai Hans poole waewaga oma päewa töö tehtud.

26 Suinta lugemas.

S. Pihlap W. • Wõidust.

Wanapagan läinud Hansuga metsa kuuski istutamise jaoks koju tooma. Metsa saades hakanud wanapagan kohe palgi jämedusi kuuski maast ülesse kiskuma.

Hans mõelnud: Mis mina nüüd teen? Kohe tulnud hää nõuu meelde. Hakanud kohe käega kõhtu finni hoides kõhuwalu taebama ja wisanud ennast pikali maha.

Wanapagan kohe küsima: „Noh Hans poeg, mis sul nüüd on?”

Hans wasta: „Mul lõiwad praegu kanged pistjad kõhtu. Ei wõi ennast enam sugugi liigutada!”

Wanapagan ütlema: „Kui lugu nii, wõid seni sirutada kuni ma kuused ülesse latkun!”

Hans waadanud nüüd naerdes pikali maas, kudas wanapagan kuuski ülesse tirinud, nii et hambad suus risti.

Wiimaks saanud woor walmis. Wanapagan fidunud kuused jämedate ahelatega kokku. Kaskinud Hansu tulla ja wedama hakata.

Hans wasta: „Ei, peremees peab ikka ees käima! Mina lütkan talle järele!”

Wanapagan kohe! „Jah Hans, sul on õigus! Pidin ära unustama, et peremees olen.“

Wanapagan mõtnud ahela otja õlale ja kästinud Hansu takka lüftata.

Hans aga karanud luustede pääle, pidanud käega okstest kinni. Naernud wanapaganat. Wanapagan tirinud kuuse koormat, nii et habe auranud.

Läinud tüli maad edasi. Wanapagan ütlema: „Hans poeg, tõuka tugewasti! Küll on raste tõmmata!“

Hans ei pannud wanapagana rääkimist tähelegi. Hakanud iseeneses lugema: „1, 2, 3, 4, 5, . . .“

Saanud mõne kümne ära lugenud, küsinud wanapagan: „Hans poeg, mis sa loed sääl?“

Hans kostnud wiitwitades: „Ei suuremat midagi! Hää parw hunta tuleb meile metlast järele!“

Boewalt Hansul sõna suust, kui wanapagan nii kiiresti punuma pannud, et maa põrunud. Ei olnud enam aega üle öla tagasi waadata. Kuuse koorm lõõnud tatskümme wiis taga. Hans jõudnud suure waewaga ennast luustede pääl kinni hoida.

Sedawiisi tormanud wanapagan koju. Suure rutuga ei olnud aega ette waadata. Põrganud wasta tambri nurka ja lõõnud pää lõhki.

Hans toonud külma wett, walanud wanapaganale pähe. Warsti olnud wanapagan jälle jalul.

Wanapagan küsima: „Hans, kudas sa oma haige kõhuga nii ruttu siia said?“

Hans wasta: „Eks olnud waene. Andis hää wati küll. Aga mis sinna parata. Peab ära kannatama!“

27. Torupilli mängimas.

J. Karu Helmeist.

Korra mänginud Hans torupilli. Wanapagan näinud seda, palunud pilli oma kätte mängida. Hans annud

ta kuid wanapagana sõrmed olnud torupilli sõrmeliste mängimiseks wäga jämedad.

Hans hääd nõuu andma: „Peremees, pista käed siia rehe seinapalgi wahele, siin jääwad ruttu peenikeseks!”

Wanapagan pistnud. Hans tõmbanud kiilu seina wahelt wälja. Wanapagan jäänud käsipidi rehe seina wahele.

Hans lugema: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, . . .
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

Wanapagan küsima: „Hans, mis sa loed?”

Hans wasta: „Hult hunta tulewad! Ei jõua neid ära lugedagi!”

Seda kuuldes lõmmanud wanapagan kõigest jõuust. Pool rehe seina jäänud käte otja. Nii jooksnud tuhat-nelja oma peidupaika. Rätt wälja kistudes kiskunud kõik oma kae naha maha.

28. Suntuide küüsis.

D. Franzdorf Simunast.

Korra olnud hult noort rahwast ühes peres wide-wilku pidamas. Wanapagan näinud seda.

Läinud teine talusse sisse, teretanud ja palunud öömaja. Maja peremees lubanud.

Wanapagan palunud süüa. Seda toodud talle lauale. Wanatõht kohe õgima: pala ja kala, pala ja kala. Peremees pannud mehe suurt söögisu imets. Pole aga sest suuremat midagi wälja teinud, sest kes teab, laugelt tulnud, tõht kangesti tühi.

Seni kaafitanud poisid ja tüdrukud kangesti.

Pääle söömist wanakoll kohe küsima: „Miks need tüdrukud nii ilusti laulawad ja keda nad naerawad?”

Selle pääle wastanud Hans (wäike Hans): „Nad naerawad, et wana härg täna wafika toob!”

„Mis? Rudas nii?” küsinud wanakoll.

„Kui elame, et näeme!“ vastanud Hans metka muigutades.

„Kuhu te mind magama panete?“ küsinud wanapagan natulise aja pärast.

„Küll ikka abju serwale!“ vastanud Hans naeratahes.

Kõik heitnud magama. Tuli kustutati ära.

Kui Hans wanagana kuulnud kõvasti norisewat, kutsunud ta kõik inimesed toast wälja rehe alla, läinud ise õue ja wilistanud.

Wile pääle kuulnud eemalt hulgumist ja siis niu, näu hääli.

Korraga toas hirmus ähkimine ja nagu huntide hulgumine. Keegi ütelnud toas: „Kuule kriimu, metsa willu! Ära oma peremeeft puudu! Ära ta jalgu rebi! Säh, katsu seda jalga! Säh, katsu teist jalga! Ei anna, ei anna! Omad jalad mõlemad!“

Hans kuulnud seda. Pugenud ruttu läbi suitsu augu tuppä. Hundid jooksnud mööda toa põrandat, keeled suust wäljas, wahtinud parte poole. Partel istunud wanakoll ja kõlgutanud oma pikki koiwi.

Hans kõmmutanud wanapaganale wõmmu kulasje. Wanapagan lennanud nagu tuhakott partelt alla huntide kätte.

Hans aga hiiudnud: „Wana härg, su wasikad on fiin!“

Hundid pannud wanapagana nahka.

29. Wiuli puud toomas.

D. Hinzberg Tapalt.

Wanapagana eluase olaud Wlatfi järwe ääres. Wanapagan läinud Hansuga kahetse metka wiuli puud tooma. Hans rääkinud enne wanapaganale, et et wiuli puud tarwis metkast kõige otstega koju tuua.

Wanapagan raiunud hää suure tuuse maha. Ütelnud Hansule: „Mitspäraft me' siis kõige otstega peame wiima? Ilma otsteta oleks ometi tergem!”

Hans wasta: „Ennäh meest: Kardab, et see pisuke puu talle raskets läheb. Kui puu ilma otsteta toju wead, ei helise sest puust tehtud wiul hästi. Wiid otstega, saab wiul igapidi hää! Kui nii väga raskust kardab, siis mine hakka ladwast kinni. Mina tõukan tüülast!”

Wanapagan safinud ladirast kinni, hakanud wedama. Küll olnud raste. Wedanud nii, et kiwid jalgade all tildubets läinud.

Jäänud wiimaks lõõtsutades seisma. Waadanud tagasi, näinud: Hans torjanud maast kiwa.

Wanapagan küsima: „Mis sa nende kiwidega hakad tegema?”

Hans wasta: „Wistan kiwi katkitallajale filma, kui tagasi waatab!”

Ruttu hakanud wanapagan puu ladwast kinni. Läänud nii mis tolm taga. Hans karanud katkiti puu tüwi pääle ja sõitnud nii wiisi lohinal toju.

30. Sauna tegemas.

J. Clemann Tapalt.

Hans läinud korra metsa palka raiuma. Tahtnud wihtlemise sauna teha.

Wanapagan tulnud ta juurde ja küsinud: „Hans, mis sa raiud?”

Hans wasta: „Raiun palka! Tahan wihtlemise sauna teha!”

Wanapagan kiitnud nõuu taga. Ütelnud: „Tee aga hää tubli saun. Ma tahan ka wihelda! Rõõd walutawad kangesti! Wiimati sain Pikkteri käest põrutada. Eht annawad leinid järele!”

Hans aga: „Hää on küll käskida, aga sa pead ise ka abits olema. Esiiti aita palgid koju viia. Siis on sinu mure, et kerise kiivid muretsed. Neid ei saa mujalt kui Hiiumaalt!”

Wanapagan oli selle kaubaga rahul. Nad raiusiwad palgid maha. Wanapagan wedas koju. Hans aitas kuuse ladwa wanapoisi õlale, ise istus taha ja sõitis nõnda koju.

Nii wedas wanapagan kõiit palgid koju.

Saiwad sauna walmis, läksiwad Hiiumaalt kerise kiwa tooma. Hans otsis seals õige suured kiwi-mürakat. Wanapagan wedas need ära.

Läksiwad kiriku ligidale. Hans wanapaganale ütles: „Läheme õige fõrd ka Hiiru kirikut vaatama!”

Wanapagan wasta: „Ei ma kirikusse tule! Seegi on mul ju wasta meelt, kui sa kiriku nime nimetad!”

Aga Hans ei jätnud järele, waid ajas nii kaua pääle kuni wanakene lubas minna, ometi ainult kiriku torni.

Läksiwad kiriku torni ja waatasiwad Hiiumaad ringi.

Wanapagan waatas ja ütles: „On aga kaunis fõrge!”

Hans wasta: „Mis fõrgus see suuremat on! Ma wõin siit alla hüpata!”

Wanapagan ei taha uskuda.

Hans aga. „Küll hüppan!”

Wanapagan ütles: „Kui sina siit alla hüppad, tahan ma seda ka teha!”

Hans naerab: „Sina ei hüppa! Sina oled argpüks!”

Wanapagan wihasstab, et Hans temale argpüks ütles. Suurustab: „Ets katsume proowi!”

Hans wõtab kuue seljast, lähed luugi augu serwa pääle ja ütles: „Tule järele!”

Ütleb ja wistab kuue alla.

Wanapagan ei saa aru. Arwab, et Hans ju hüppas. Lendab luugi august alla tuue järele. Põrutas haiged lonnid weel enam ära.

Hans aga ülewalt: „Kuhu sa nii kauaks jääb? Mina ammuigi jälle ülewal!“

Wanapagan aga ägas maas ja palus Hansu alla tulla, sest et tal kange walu olla.

Hans läks alla ja naeris: „Oh sina räbal! Mis see ka mehele teeb siit alla hüpata! Mäed sa nüüd, et minu kõrwas alles poisike oled!“

Lüki aja pärast tabis wanapagan uigates maast ülesse. Palus Hansu, et nad koju lähetsiwad.

Hans ütles: „Minugi poolest läheme koju, aga ega kerise tiwid kõil weel koos ei ole. Meid peab weel koju wiima, et wihelda saatime!“

Ohates wõttis wanapagan tiwid selga ja tassis turjal koju.

Hans küttis ahju ära. Läks wanapaganaga wihtlema. Enne tegi aga Hans traadist wiha, tegi tules punasets ja hakkas sellega wanapagana selga wihtlema.

Wanapagan rõõkis toledasti. Hans aga traapis seda enam ta selga. Wiimaks jooksis wanapagan kistaga saunast wälja. Ei tulnud enam tagasi.

Karla Hintfeli suust.

31. Silda tegemas.

J. Pulst Saugaist.

Korra käskinud wanapagan Hansu silda üle jõe teha. Hans pannud kats lepa latti üle jõe, teise terwe, peenikese, teise jämeda, aga mädanenud.

Wanapagan läinud sillategemist vaatama

Hans ütelnud: „Mina lähen siit latist nõnda üle jõe, et latt terweks jääb!“

Wanapagan wasta: „Mina ka!“

Hans uuesti: „Katsume proovi! Kumb sisse kukub, maksab teisele tats tündrit kulda!”

Wanapagan jälle: „Hää küll! Mine üle, Hansuke, mine, tumbat latti mööda tahad. Mina olen rahul mõlemaga!”

Hans aga wasta: „Peremehe õigus eel minna. Sulane läheb säält, kust peremees ei taha!”

Wanapagan jälle: „Anna andeks, pojute! Unustasin ära, et peremees olen ja mul eesõigus on!”

Wanapagan hakanud jämedat latti mööda minema. Saanud teeketele jõge, kui tarpauhti sisse tuktunud.

Hans läinud naerdes peenikest latist üle. Wõtnud rõõmuga wanapagana käest tats tündrit kulda wasta.

32. Järwe finni panemas.

J. Tamm Strätowast.

Korra oli ud Hans Wõrumaal Moisetatši wallas. Sikuti järwe ääres tarjas. Aeg läinud Hansul igawaks. Hans hakanud kodurahwale pastlapaelu tegema. Pea keerutanud Hans paela otja teerdu. Pael jaanud juba õige pikaks.

Korraga tulnud üks wäike mehike Hansu juurde ja küsinud: „Mis sa niisuguse pika paelaga hakkad tegema?”

Hans wasta: „Mis imet ma tegema hakkam? Taham jeda järwe kottu tistuda!”

Wõõras paluma: „Bai külamees! Jäta jeda tegemata! Järwes on minu ja mu naese, laste elu-ase! Braegu on nad säält pitse ja kurja ilma eest warjul!”

Hans jaanud warsti aru, et wõõras teegi muu ei ole kui wanapagar. Ütelnud tohe: „Mis tühja! Kinni tistuda ta tuleb! Kui aga weedikese maksab, wõin ta sinule lahti jätta!”

Wanapagan paluma: „Bai külamees: Jäta järw lahti! Ma maksan, mis nõuad!”

„Noh, eks ma wõi jätta, kui aga kaup saame!“
lausunud Hans.

„Kui palju sa siis nõuad?“ küsinud wanapagan.

Hans mõtnud kaaptübara pääst ära ja ütelnud:

„Anna see mütsi täis tulda ja hõbedat, siis oleme kaubaga koos ja ma wõin järwe siuule jätta!“

Wanapagan wasta: „Seda saad! Dota, ma tulen warsti tagasi!“

Kohe läinud wanapagan Hansule raha tooma. Hans aga mõtelnud: Kui sul raha küllalt on ja naesest, lastest kahju, siis wõid siia mütsi ka palju rohkem tunda kui meie kaup oli.“

Selle pääle teinud Hans kaabule augu põhja ja kaabu põhja alla maa sisse tubli augu.

Pea tulnud wanapagan rahanoosiga. Lastnud raha mütsi, aga ei müts saa täis.

Hans kohe: „Too aga müts täis, nagu tingitud. Muidu wean järwe kaalaga kofku!“

Wanapagan jälle raha tooma. Pea raha koor-maga tagasi. Lastnud jälle rüpetäie raha Hansu kaabusse, aga ei kaabu saa täis.

Jälle Hans ütlema: „Too aga müts täis, muidu wean järwe kofku.“

Jälle läinud wanapagan raha otsima. Tulnud suure rahatündriga tagasi ja raputanud Hansu kaabusse. Aga weel ei saanud kaabu täis.

Wanapagan toonud teise tündri täie raha. See sama palk.

Nüüd wanapagan paluma: „Pai Hans! Kallis mees! Mul ei ole enam raha hinge taga. Wiimsed kopikad olen sulle ju ära toonud. Muud kui wana-ema kirstu kapis on weel kolm kopikat mälestusjeks. Kui ei jäta, toon needki ära!“

„Too siis ka need wanaema kolm kopikat ära!“ ütelnud Hans.

Pea tulnud wanapagan wanaema kolme kopikaga tagas ja heitnud Hansu kaabusse.

Hans arwanud: „Wanaema firstukapis võib mõnda muudgi leida olla.“ Käratanud kurjasti: „Too wanaema firstu kapist välja, mis leida, muidu wean järwe kofku!“

Wanapagan uuesti paluma: „Jäta, pai Hans, seda tegemata. Wanaema firstu kapis on weel pill. Ma toon ka selle sinule!“

„Too siis ka pill ära!“ ütelnud Hans sõbrali-
kult wanapaganale.

Pea tulnud wanapagan wanaema pilliga ja annud selle Hansule.

„Olgu siis pääle sellega!“ ütelnud Hans pilli wasta wõttes. „Me oleme tingimised täitnud. Järw jääb sinule ja su naesele, lastele eluasemeks.“

Rõõmsa meelega läinud wanapagan koju poble. Weel rõõmsama meelega ajanud aga Hans kaabu alt raha fottidesse.

33. Sea niidus.

L. M. Franzdorf Simunast.

Korra külma talwe ajal lõtkinud wanapagan mööda küla tänavat, ise poolest kõhust saadit lumes. Wanapagan lödijenud ja wärijenud külma käes, Hansul aga, kes kaasas olnud, ei olnud wiga ühtigi.

„Kust see tuleb, et mina külmetan ja sina sugugi?“ küsinud wanapagan Hansu käest.

„Kõwal mehel tõwad fondid!“ wastanud Hans naerdes.

Wanapagan wasta: „Fondid! Mul ka fondid nagu mõnel hobusel, aga mis see aitab: mul külm ometi!“

Hans pärima: „Kus sul siis kõige enam külm on?“

„Mu jalad walutawad ja küüned külmetawad mis hirmus!“ hulinud wanapagan Hansule wasta.

Hans piltama: „Säh, ta mõni mees! Jalad walutawad, küüned külmetawad! Miks sa siis enesele häid kapukaid ei tee ja jalga ei pane, niisama ta hästi tublised labakuid. Ei siis kardaks kuratki külma.“

„Tohoh Hans!“ hüüdnud wanapagan kõrgele karates. „Ära enam seda wiisi räägi! Speta parem, tudas sooje kapukaid ja labakuid teha eht kust neid saada!“

Hans wasta: „Loll sa ikka oled ja lollu surma sa wiimaks sured!“

„Tohoh Hans! Ära tee mind wihaselks!“ hüüdnud wanapagan.

„Mis ma sind wihasstan! Sa ei tea ju weel, tudas kapukaid ja labakuid saada!“ pilganud Hans.

Wanapagan paluma: „Hää Hans! Kulla Hans! Speta!“

Hans wasta: „Miks ei! Praegu tuleb meile talu wasta. Ma tean, jääb on hääd lambad. Nimelt on jääb ilma sarwedeta tub'i oinas. Selles on väga hää ja pehme will. Mine, niida see ära ja tee enesele kas tosinate kaupa kapukaid ja labakuid. Siis ei ole enam tarwis külma pärast nuriseda.“

Wanapagan koke: „Kus? Kus? Lähme sinna!“
Läinudgi.

Hans juhatanud wanapagana suurde sea lauta. „Mine siit uksest sisse, aga ära tuld ülesse wõta, sest muidu tulewad pererahwas pääle ja tabawad meid kinni. Koba jääb käsi kaudu ja kui kuuled, et keegi nurgas õh! õh! teeb, siis mine sinna ja hakka ta seljast karwa ära katkuma. Müüd on talweluu ja lammaste will seljas ime lahti. Kui loom eht karjuma hakkab, istu ta selga ja katku pääle!“

Wanapagan pugunud sea lauta. Hans lüüdnud ukse taga kinni.

Baewalt olnud wanakoll sea laudas, kui säält torraga hirmus rõõkimine ja hele sea kisa wälja kostnud.

Hans pistnud putkama. Koerad hakanud haukuma. Pererahwas tulnud käre, müra pääle lauda juurde ja leidnud wanapoisi säält eest. Ei nüüd enam nalja olnud. Kes aga midagi tätte saanud, see sellega wanapaganale pihka põmmutanud. Mehite kistendanud nagu ratta pääl.

Kui wanapois küllalt watti saanud, pääsnud ta wiimats lahti ja pistnud punuma. Saanud teel warsti Hansu tätte ja hakanud sellele oma häda kaebama. Ise torranud itka: „Enam kisa kui willu!“ Seda üteldes näidanud Hansule sea harjaste tutti.

Hans naernud aga ja ütelnud: „Hää weel, et hingega pääsid!“

34. Jahi pääl.

R. Kuusik Umblast

Wanapagan läinud korra Hansuga metsa jahi pääle. Hans pistnud paar kildu leiba tasku, aga wanapagan ei wõtnud juutäitki.

Räiſiwad päew otſa mööda metsa, aga ei saanud midagi lasta. Metsloomad põgenesiwad paari wersta laugusest ju minema.

Sakſiſiwad õhtu koju tulema, aga ekſiſiwad ära. Lätſiwad itka pakſema metsa sisse.

Wanapagan Hansule ütlema: „Hans, mine, roni õige puu otſa. Eht näed kufagilt tuld paistwat!“

Hans ronis puu otſa. Wõttis leiwatüki taskust wälja, hakkas sööma.

Wanapagan paluma: „Anna mulle ka! Mu kõht on niisama tühi nagu sulgi!“

Hans wiiskas nüüd käbisid maha. Wanapagan hakkas neid närima.

Oli ju mõned ära närinud, ütles: „Küll on terawad ja kõwad alla minema!“

Hans sõi leiwa puu otjas ära. Konis maha, ütles: „Põhja pool paistab tuli. Me' peame sinna poole minema! Eht saame säält öömaja!”

Wanapagan sellega ühes nõuus. Hakkasivad põhja poole kõmpima. Täti aja pärast jõudsiwad lagedale. Sääl oli pere.

Wanapagan saatis Hansu tuppa öömaja küsima. Sje jäi õue ootama.

Hans läks tuppa. Küsis oma lugu, palus öömaja ja õhtust. Pererahwas lubasivad.

Hans aga ütles pererahwale: „Kui te meid sööma kutsute, hoidke, et te mu peremest kaks korda sööma ei kutsu. Kui te kaks korda kutsute, wihasstab ta ennast furnuks!”

Pärast läks ta õue ja ütles wanapaganale: „Meile lubati öömaja ja õhtust süüa. Aga ära sa ühe korra kutsumise päale mine. Siis mõtlewad nad, et su kõht waga tühi on!”

Mõlemad kobisivad tuppa.

Perenaene tõstis oa leent ja sea liha lauale. Kutsus wõõraid sööma: „Eks tulge, kutsuge ka meie leent! Olete päewa otja söömata olnud!”

Wanapagan wasta: „Mu kõht polegi suuremat tühi. Eks jõua süüa!”

„Mu kõht on küll tühi!” ütles Hans ja asus leeme kallale.

Wanapagan waatas wesiiste filmadega päält, kudas nad ja lihatrikid Hansu kõhtu rändasivad. Olets hää meelega laua taha asunud, aga ei julenud. Kartis pererahwa mõtlewat, et ta hoopis nälginud.

Perenaene olets küll külaliskutsunud, kartis aga, et külaline wihasstab.

Nii jäi wanapagan ilma söömata.

Pere tüdruk tegi aseme tuppa õlgede päale maha. Küstis Hansu ja wanapaganat magama heita.

Hans ja wanapagan heitsiwad hõlgede pääle. Pere-
rahwas lätsiwad ta igaüks oma asemele magama.

Kui kõik magasiwad, ütles wanapagan Hansule :
„Sa ütlesid, et ma ei pea kohe sööma minema. Näe
nüüd, perenaene ei tutsunudgi mind enam sööma. Mu
kõht on hirmus tühi !“

Hans wasta : „Pole wiga ! Wõid mehe moodi
süüa saada, kui ise tahad sööma minna. Leemepaja
jättis perenaene lee lõuale. Mine, söö kõht täis ! Kes
teab, et oled söönud !“

Wanapagan ütles : „Ma ei osta leeme paja
juurde minna !“

Hans jälle : „Küllap me sellega toime saame !
Ma wiin su sinna. Seon pastla paelad kottu ; ühe
otja hoian oma käes, teise otja seon su jala külge !
Küllap siis on hõlpsam tagasi tulla !“

Wanapagan oli ses nõuus.

Hans sidus wanapaganale nõõri jalga. Wiis
lõuale leemepaja juurde. Ise läks tagasi.

Kulpi ega lusikat lõual ei olnud. Wanapaganale
aidanud muu nõuu, kui hakkas peoga pajast leeme pakju
sööma.

Hans hoidis nõõri otja käes pingul, et teada saada,
mil wanapagan hakkab ära tulema. Wiimats tundis Hans,
et nõõri ots lõdwale läks. Hans kohe wanapaganat nõõri
pidi enese juurde tõmmama.

Wanapagan kaebama : „Mu käed on leemesed !
Kus ma neid saaksin ära pesta ?“

Hans wasta : „Mine redeli alla ahju äärde.
Sääl oli õhtu nee tapp. Peše sääal käed puhtaks !“

Wanapagan ronis redeli alla. Toppis käed tupa
sisse. Tundis, et sääal wett ei olnud, waid muud we-
delistku. Hakkas käsi wälja wõtma. Ei saa : tapp päält
titjam kui alt.

Wanapagan Hansu paluma, et Hans ta käed lahsti
päästaks.

Hans wasta: „Lähme õue, küll ma jääb lahti päästan!”

Läksiwad õue.

Suues Hans ütlemas: „Muidu sa käsi siit kätte ei saa, kui ma panen kapa põlema!”

Rapp oli aga tõrwa täis. Hans pistis tule tõrwa külge. Kohe hakkas tõrw põlema. Wanapagan pistis waluga metsa poole jooksuma.

Tõrwa kapast hakkas mets põlema. Selja taga suurt tuld nähes, jooksis wanapagan weel rutemini edasi. Kartes, et tuli teda hoopis ära tõrmetab. Näed tõrwetas tõrwakapp mehikesel küll hoopis ära.

Mari Ruugi suust.

35. Karu küüfis.

J. Ekemann Tapalt.

Wanapagan suurustanud Hansule, et tal jõudu olla ja osawust nii palju, et wõida kiwiga linnud lennust maha wisata.

Korra läinud nad jahi pääle ja trehwanud karuga totku. Wanapagan löönud karu oma suure nuiaga. Hoop pole aga hästi otse läinud. Karu saanud wana-poisi sülle. Olnud teine karu käes üsna hädas. Hans tulnud appi, torganud noaga karu surnuks.

Wanapagan ähtinud tüki aega. Siis aga pahan-danud: „Ei tea, mis lugu mul täna oli, et karul: pähe ei trehwanud! Oletsin pähä saanud, ei oletä karust küll enam elulooma saanud!”

36. Põtra püüdmas.

P. Meil Tarvastust

Hans ja wanapagan olivad korra metsas jahi pääl. Wanapaganal oli kange nälg.

Korraga näeb Hans pötra puude wahel jookawat. Kohe wanapaganale üttelema: „Wõta jänes kinni, siis saad süüa! Läheb ta ära, siis lähme tühjalt koju!”

Wanapagan jooksis põdrale wasta, lõi aga jookstes pää wasta puud werijeks. Hakkas hoigama.

Põder käenas tagasi, otse jookstes Hansu poole.

Hans püüsi wasta. Laseb põdra maha, hüüab: „Wanapoiss, tule kanna jänes koju! Saad täes! Saad nüüd süüa!”

Wanapagan jookseb Hansu poole, hoiab kahe käega pääd kinni. Wõtab ometi käega põdra sarwest kinni, wiskab põdra selga ja ütleb: „Pää on küll walus, aga kõhu tühjus weel walusam. Bean ruttu koju minema ja jänest sööki walmistama!”

Jookseb, põder sarwe pidi seljas, enesel pää werine, Hans tükk maad ta järel.

Snimesed külast jooksewad waatama. „Mis ime see on? See on wist tont!”

Hans aga jookseb järele ja hüüab ise: „Wõtke kinni, wõtke kinni, põdra waras!”

Keegi ei julgenud ligidale minna. Kõik kardawad tonti.

Wanapagan jooksnud nii waljusti, et Hans enam järele ei saanud. Kadunud wiimats Hansu filmist.

Hans põdrast ilma.

Tialgi ei läinud wanapagan enam jahi pääle, eht küll Hans teda jägedasti kutsus.

37. Hiire püüdmas.

D. Hinzberg Tapalt.

Wanapagan ja Hans waielnud torra kangesti. Wanapagan lubanud kassi osawusega hiire kinni püüda, enne kui hiir august wälja tulles uuesti saab auku jooksta. Hans selle wastu lubanud poole tunniga sülla sügawuselt sulbputuka palja käega wälja kraapida.

Teinud siis kindla kauba, et see, kes oma tööd toime ei saada, oma hinge teisele annab.

Särkmisel päeval pidanud proovi tegema.

Hans hakanud ju õhtu ametisse. Kaevanud sülla sügavuse augu, pannud sinna kulbputuka ja täitnud siis augu koheda mullaga täis.

Teisel päeval hakanud mõlemad ametisse. Wanapagan istunud tuppa hiire augu äärde, Hans aga hakanud õues kättega agarasti siblimä.

Eune kui pool tundi mööda läinud, olnud Hansul kulbputukas käes. Tõtanud sellega kohe tuppa, kus paharett hiiri oolanud. Paari korra olla küll tabanud, aga hiir tormanud wanapagana liigutamist kuuldes kohe auku tagasi.

Wanapagan ei uskunud, et Hans oma töö nii ruttu valmis teinud.

Läinud vaatama. Eks olegi auk valmis. Just sülla sügavune.

Hans nõudma; „Noh, anna nüüd hing siia!“

Wanapagan paluma: „Pai Hans, jäta hing mulle! Ma annan sulle palju rikkust ja raha.“

Hans waielnud wasta: „Rikkust ma ei taha. Anna aga hing!“

Wanapagan palunud: „Anna mulle üks päewgi aega, kuni ma omad asjad ära toimetan. Annan poegade hinged sulle pandiks. Siis võid julgesti loota, et tagasi tulen!“

Hans võtnud wanapagana poegade hinged karbiga wastu ja läinud wanapagana koju. Küsinud poegade käest, kus wanapagana warandus seisab. Ei pojad tahtnud juhatada.

Hans piinanud karbis olevaid hingesid, kuni pojad ülesse tunnistanud. Siis pigistanud karpi nii kaua kuni wanapagana pojad ära jurnud. Võtnud nende waranduse, wiinud omale.

Wanapagan leidnud pojad jurnud olewat. Ei julgenud enam Hansu ligigi minna. Kartnud, et Hans temagi ära tapab.

J. Käitfaku suust.

38. K a l a p ü ü d m a s.

J. Pihlap W.-Wõidust.

Wanapaganal tulnud korra kange kala himu. Väinud mees mere äärde. Teel tulnud Hans kala koormaga wasta.

Wanapagan küsima: „Kudas ma ka kalu kätte saan?“

Hans wasta: Mine, waata, mere ääres on kaks wana musta pastalt. Pane need jalga, siis wõid merele minna!“

Wanapagan läheb mere äärde. Astub teise jalgaga teise lootfikusse, läheb merele. Lootfikud kipuwad teine teise külge, wiimaks wanapagan karrsumm merde!

Wälja tulles hakanud mehikesel kange külm. Wõtnud wana nooda, mähkinud ennast selle sisse ja ütelnud ise: „Kord annab korra sooja! Kord annab korra sooja!“

Näeb teisel päewal Hansu. Ütleb kohe Hansule: „Kudas ja mind eila petsid! Reed pastlad rajakad ei seisnud ju jalgade otsas!“

Hans wasta: „Mitspärast pastlaid paeladega jalgade külge kinni ei sidunud nagu minul on!“

Wanapagan uuesti merele. Wõtnud jällegi kaks lootfikut ja sidunud nõõridega kõwasti jalgade külge kinni.

Merel olles tõusnud juur tuul. Lootfikud kiskunud teine teisele poole. Tahtnud wanapagana päris lõhki kiskuda. Küll olnud mees nüüd kimbus.

Suure waewaga pääsnud wanapagan wiimaks teisest lootfikust lahti ja sõudnud ühe lootfikuga kaldale.

Seft jaadif olnud wanapagana kala himu kadunud.

39. Härga toomas.

J. Karelson Tamsalust.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Mine karjamaale, jääl on härjafari söömas Wali kõige raswafem wälja, too siia lõunetoiduks!”

Hans läinud karjamaale, leidnud härjafarja. Hakanud härgi sabapidi ühte siduma.

Wanapagan oodanud ja oodanud. Ei tule Hansu ühtigi. Läänud ise karjamaale, küsinud: „Mis sa siin nii kaua teed?”

Hans wasta: „Ma tahan neid tiikti katkümend ühte siduda ja koju kanda. Siis saab paariks nädaliks süüa!”

Wanapagan walinud ise kõige raswafema härja hulgaft wälja, safinud turjale, kannud koju, wõtnud naha seljast, raiunud härja katki, täitnud katk katelt liha täis. Ütelnud ise: „Sooh, liha on küll, aga nüüd puudub wett. Siin on härja naht. Wõta see ja too sellega kaewult wett!”

Hans wõtnud naha õlale, läinud kaewu äärde, hakanud kaewu ümbert ringi lahti kaewama.

Wanapagan ootab ja ootab. Ei tule Hansu kedagi. Läheb kaewule vaatama. Ütleb: „Mis sa siin jälle nii kaua jorutad? Ma wäsin ära oodates!”

Hans wasta: „Ma kaewan kaewu ümberringi lahti. Lõpn teise kõige täiega koju, et siis tarwis ei ole igapäew wett toomas käia.”

Wanapagan sõnuma: „Ah sa oled ikka niisugune! Tahad korraka niipalju ette wõtta!”

Täitnud ise härjanaha wett täis ja kandnud koju.

40. Kitse lüpsmas.

J. Neublan Jootmalt.

Hans tuleb ühel hommitul metsast mahla toomast. Wanapagan tuleb wasta, küsib: „Mis sa sääl lüpsitus kannad?“

Hans wasta: „Räisin metsas kitse lüpsmas. Kits ei tulnud eila õhtu koju!“

Wanapagan ütlemas: „Anna mulle ka maitseta, mis magu kitse piim on!“

Hans wasta: „Ei täi anda. Wiin koju naesele pudru lasteks! Kitsed jääwad siia soo äärde. Mine ise ja ime udarast! Waata aga, kel hääb suured sarwed on!“

Wanapagan läheb, näeb suure karja põtru soos. Läheb tasakesi ühe põdra sõnni juurde. Ongi hää udar all. Paneb suu põdra sõnni udara juurde. Põder lööb jalaga wanapagana wasta alumist lõuga, nõnda et lõug wiltu läks.

Wanapagan hakkab suure häälega karjuma. Läheb lõuga tinni hoides Hansule kaebama, et kits teda löönud.

Hans küsima: „Noh, mis sul on, et nõnda nutu nagu oled ja lõug wiltu wäänatud?“

Wanapagan wasta: „Mis sa niisugusid mõrtsukaid enesel pead! Sain aga suu udara ligi, kui juba hakkas mööda nagu peksma! Oletsin ma tültagi piima saanud!“

Hans wasta: „Pole kedagi, kes neid meelitab! Naene, see on haiglane, sellepärast lähewad oma meelewallal hukka!“

41. Rauda jätkamas.

S. Pihlap W. Wõiduist.

Wanapagan teinud ka sepatööb. Tagunud rauda katti ja jätkanud jälle tinni. Hansule aga ei näidanud, kuidas rauda jätkatakse.

Hans katsunud küll igat moodi, aga ei osanud rauda kinni teeta. Wanapagan näernud Hansu. Olnud ses tükis Hansust targem.

Hans katsunud aga kavalusega kunsti wanapaga täest välja petta.

Korra olnud wanakoll kottu ära. Kui jälle koju tulnud, läinud Hans talle wasta ja ütelnud: „Pere-mehe, nüüd on mul rauda jätkamine selge!”

Wanapagan kostnud ruttu: „Hans-pojuke, siis wiskasid ja liiwa wahesele!”

Hans läinud kohe sepapatta, lõõtsunud rauda pu nasets, wiisanud liiwa pääle ja tagunud kottu.

Olnudgi rauajätkamise kunst käes.

42. Last wahetamas.

M. Tõnisson.

Tõnu talu perenaesl olnud ilusa näoga imew laps. Seda last tahtnud wanapagan enesele saada. Küsinud Hansu läest hää nõuu.

Hans õpetama: „Tahad sa Tõnu-talu wäikest enesele, siis ei ole muul wiisil wõimalik last kätte saada kui wahetamise teel. Bererahwa laps magab hällis Wahetades aga ei tohi ööse tuld ülesse wõtta!”

Wanapagan tänanud Hansu hää nõuu eest. Lubanud järgmisel ööl wahetama minna.

Mis teeb aga Hans? Läheb perenaese juurde, räägib wanapagana tahtmise ära. Annab nõuu, et perenaene nartsudest lapse juuruse tite teeks ja lapse ajemele kätikesse paneks, lapse aga enese juurde woodisje wõtaks.

Parenaene teeb nõnda.

Ka Hans tuleb ööjeks sinna ja walwab wanapaga tulekut.

Restkõõ jõuab kätte.

Wanapagan tuleb tasakesi tuppa, wahetab tite tättis oma lapsega ära ja pühib minema. Kuuleb teine ahju päält meesterahwa kõhimist.

Hans mõtab tule ülesse ja kutsub perenaese wanapagana last wantama. See on väga inetu näoga ja karjub sea moodi häälega. Keegi ei jõua seda kisa kuulda. Kõik tahaksivad teisest lahti saada.

Hans paneb tule ahju ja wistab wanapagana lapse tulesse. Suur pauk läib ja ahjust kargab sinine suits wälja.

Seda nähes hüüab Hans: „Mõit on see kord täiesti meie pool! Saime wanapaganat tublisti tüsjata. See tüsamine teeb mehikese meele nii hapuks, et enam ei hakka inimeste lapsi wahetama!”

43. Wanapagana fartus.

J. Glemann Tapalt.

(Korra saanud üks waene mees wanapagana laest hulga raha lainuks. Maksuaeg jõudnud kätte. Ei mees tahaks maksta. Mures läinud wanapagana jutule. Teel saanud Hansuga kokku. Hans küsima, miks mees mures. Mees rääkinud oma lugu. Hans lubanud wanapagana diendata. Rääkinud mehe koju minna).

Hans läheb wilistades wanapagana juurde.

Wanapagan küsima: „Koh Hans, kudas käbarad käiwad?”

Hans wasta: „Eks käi ikka wana wiisi!”

Wanapagan jälle: „Mul pidi täna üks mees fiia tulema, aga pole näha kedagi!”

Hans lohe: „Just sellepärast ma fiia tulingi. Ta tellis mind tulema, tal enesel pole aega. Homme mehel warrud, nüüd toimetab warrude wasta. Laseb findi warrule paluda!”

Wanapagan teeb uskmata näo ja ütleb: „Palub mind warrule? Kas tal siis nii palju wara on?”

Kawal Hans wasta: „Jah on. Dues nähti suur tõrs olewat, nii et kolmeaastane laps saab ilka kolm päewa ümber käia!”

„Noh, siis on kaunisti. Aga kas ta õlut on?”

Hans jälle: „Jah on! Kauniste tõrs täis teist; kolmeaastane laps saab ilka päewa kuus ümber käia!”

Wanapagan lohe: „Kui lugu nii, siis ma küll tulen. Aga kes teised waderid on?”

Hans wasta: „J—s on esimene ja müristaja Beeter (!) teine!”

Wanapagan lööb kohtuma. Ütleb: „Ei ma siis tule! J—s pärast ma ehl weel tuleksin, aga müristaja Beeter (!), see on hinge wõtja! Korra sain teda juba katkuda. Teist korda ei taha ma ennast enam ta küüsi anda. Mis ta mind kergemini nähtinud, neid korde ei jõua ma enam üles lagedagi. Wii sauna wanale mehele palju terwisid ja ütle, et ta warandust (lainu) enesele wõib pidada!”

(Hans wanapaganat jälle tüsanud).

44. Kõwa pääluu.

J. P. Söggel Baistu, Kaarlikt.

Hans ja wanapagan läinud korra tüllisje.

Wanapagan wõtnud suure nuia. Tahtnud sellega Hansu päälae paarisid sisje lüüa.

Hans saanud asjast enne aru. Teinud plaani, tuda wanapagana nõuu nurja ajada.

Hans ütlemas: „Näe, see liwi jääb oli muiste minu isa pääluu. Ta on nii kõwa, et keegi seda ei jõua latki peksta. Aga minu pääluu on isegi kõwem. Kui ma korra surren, pannakse minu pääluu ka sinna kõrwa!”

Wanapagan jäänud uskuma. Mõtelnud, et kui Hansul igas tüllis õigus, ega nüüdki teisiti wõi olla. Leppinud Hansuga ära.

45. Merekasside koopas.

J. Dania Rõnnust.

Korra luusunud Hans mere ääres. Wanapagan tulnud Hansu juurde, ütelnud kõhu tühja olemat.

Hans wiinud wanapagana merekasside koopa juurde.

Wanapagan Hansule ütlemat: „Mine sisse, too toitu wälja!“

Hans läinud koopasse. Merekasside emand (!!) kõhe küsima: „Mis sa tahad?“

Hans wastuse ajemel merekasside emanda lapsi kiitma. Ütelnud: „On teil aga kenad lapsed. Jlusad ja terased nagu naastlid! Üsna lust waadata!“

Emand kõhe Hansu kiitma. Ütelnud: „Sa oled wast mõistlik mees!“ Annud Hansule süüa ja juua.

Hans läinud wälja. Wanapagan kõhe küsima: „Koh, kas süüa saab?“

Hans wasta: „Saab küll. Aga sa pead ise minema. Minu kätte ei antud!“

Wanapagan läinud sisse.

Merekasside emand kõhe küsima: „Mis sa tahad?“

Wanapagan wasta: „Tahan süüa saada!“

Waadanud ümber: „Mis inetumad loomad jääd nurgas on? Need hirmutused wiiska kõhe wälja!“

Merekasside ema karanud kõhe wanapagana filmi kinni, pojad taga järel. Kriimustanud wanapagana filmad hirmsasti ära. Wanapagan karjunud nagu ratta pääl.

Hans wäljas hoidnud naeru pärast kõhtu kinni.

Wiimaks pääsnud wanapagan punuma. Hankunud Hansule lugu kurtma. Hans naernud, et kõht wärisenud, wanapagana filmad aga tikkunud wett.

46. Torupilli otsimas.

— J. Ringensfeldt.

Hans oli oma torupilli remmelga otja kuiwama pannud. Remmelgas oli jõe kaldalt langes wee pinna poole kaswanud. Torupilli tuju paistis weest wasta.

Hans ja wanapagan kõndiswad jõe kallast mööda Korraga filmas wanapagan torupilli tuju wee sees. Bidas Hansu kätwarrest linni ja küsis: „Mis imeasi see on, mis jääb ripub?“

Hans seletas ära, et see mäguriist olla ja puhudes väga ilusad hääld anda.

„Kudas mõikime ta kätte saada?“ küsis wana pagan.

„Ei tea!“ kostis Hans. „Kallas on järst ja remmelgas ulatab kaugele jõkke!“

Tüti aja pärast ütles wanapagan: „Mul tuli hää nõuu! Dota, ma astun kalda alla ja joon jõe tühjaks. Siis saame kuiwa jalaga pilli ligi ja toome ta ära!“

„Wäga tark nõuu!“ kostis Hans lawalasti. „Tee jeda. Ma ootan seni kalda pääl!“

Uja wiitmata astus wanapagan kalda alla ja hakkas jõge tühjaks jooma.

Natukesel aja pärast oli see töö tal peaaegu lorda läinud. Wanapagan tõusis püsti, tõmmas sügawasti hinge ja puhus siis, nii et puude ladwad ja oksad kõikusiwad.

Jõe põhja oli weel jala jälje täis wett jäänud.

Wanapagan ütles Hansule: „Kas astume nüüd pilli juurde?“

Hans nägi, kudas lugu oli. Ütles tohe: „Jõgi ei ole weel täiesti tühi. Pisut wett nähitse weel sees olewat. Müüpa ka see tilgate ära, siis saame kuiwa jalaga pilli juurde!“

Wanapagan wahtis pärani filmadega jõe põhja ja ütles: „Tõsi küll, tist wett on weel järele jäänud. Dola, ma rüüpan ta filmapilt ära!”

Wanapagan lastis ennast kápatile ja rüüpas weeraasutele ära.

Selle pääle tõusis ta püsti, tõmmas uuesti sügawasti hinge ja puhus.

Suur pauk käis. Maa wárises, metsad kóhasiwad. Wanapagan kukkus jõe kaldal lõhti. Kõit wesi wõolas wanapagana suust jälle jõtte tagasi.

Hans naeris, mis wõis. Jättis wanapagana jõe kaldale ja láts oma teed.

47. Wanapagan karbis.

G. Anniko Tõstamaa kihelkonnast.

Korra olnud Hans sepipajas töös. Wanapagan tulnud sinna. Ei lastnud Hansu enam tööd teha.

Hans mõtlema, kudas wanastpaganast lahti saaks. Wõtnud wáikse randkarbi kátte ja ütelnud wanapaganale: „Minu isaija ostas ennast nii pisikeseks teha nagu see karbike siin. Mina arwan aga, ega sina ometi nii tark ei ole kui minu isaija. Seda küll ja ei wõi teha, et sa karpi mahud!”

Wanapagan kóhe wasta: „Tóhoh! Mis asi see on, mis mina ei wõi teha!”

„Noh, kui wõid, eks katsu siis!” ütelnud Hans ja teinud karbi lahti.

Wanapagan kahanenud, kahanenud, pugunud karpi.

Hans karbile kaan pääle, karp tuletangide wahel ja tulesse. Lastnud seni tules olla kuni karp punaseks láinud. Pannud siis alasile ja annud siis pihta. Tagunud nõnda kaua kuni ainult sinine suits wanastpaganast järele jäänud.

Seft saadik ei tulnud wanapagan Hansu enam sepipatta kiusama.

48. Puu otsas peidus.

H. Küle Hallistest.

Wanapaganal tuli pärast kahju, et oma kulla oli Hansule jätnud. Läts metsa Hansu otsima. Eotis, et Hansu käest kulla tätte saab.

Hans sai wanapagana nõuust aru. Pani wanapagana kulla warjule. Ise aga ronis suure paksu kuuse otsa. Hakkas jääl wilispilli mängima.

Wanapagan kuulis Hansu mängimist. Ruttu Hansu otsima. Otsis metsa risti ja põigiti läbi, ei Hansu kusahilgi. Ühel pool metsa ääres olles kuulis ta teiselt poolt wile häält. Läts sinna, ei Hansu jääl ühtegi. Wile küll ligidal, aga Hansu ei kusahilgi. Wanapaganal ei tulnud meeldegi puude otsa otsima minna.

Paha meelega pidi wanapagan wiimaks metlast ära minema. Warandus Hansu!

49. Tõrre all.

Hans teinud korra suurt tõrt. Ujanud just wiimse witsa pääle, kui korraga wanapagan ta juurde jooksnud. Ise hüüdma: „Päästa mind! Päästa mind, kulla Hans!“

Hans küsima: „Kelle käest ma find siis päästan? Sul pole ju wiga midagi!“

Wanapagan wasta: „Eks sa näe, et kuri waenlane mu kannul!“

Hans waatab ümber, ei näe midagi. Ütleb: „Mis tühja sa räägid! Pole ju kedagi näha!“

Wanapagan jälle: „Waata ometi, mis pikse pilw säält tuleb. Ei leia ma warju, tapawad mind wälgnud!“

Hans waatab. Näeb pikse pilwe tulewat.

Wanapagan uuesti paluma: „Ole kärme! Otsi warjupaika! Pean su häätegu alati meeles!“

Hans ütlema: „Kuhu ma sind panen! Poe tõrde! Paremat paika mul pole!”

Wanapagan wasta: „Ei see aita! Wälf purustab tõrre, tapab minu!”

Hans wasta: „Aga kui ma tõrre wee põhja lasen?”

Wanapagan jälle: „Sah see on mehine nõuu. Ei siis ole wiga midagi!”

Hans kohe õpetama: „Karga kaewu, küll ma tõrre järele weeretan!”

Juba wanapoiss hüppabki kaewu.

Hansul nõuu kindel wanapoissi kiustata. Weereatab tõrre kaewu. Ei lausu aga wanapoisile sõnagi. Korraga tõrs karkolts wanapoisi pähä.

Nüüd alles Hans hüüdma: „Hoia alt ära!” Aga juba wanapaganal pill peos. „Ai! Ai! Ai!” karjub mehike.

Ei Hans lase pilli lüüa. Hüüab alla: „Ära lõuga! Poe ruttu tõrde, tõmma tõrs üle pää ja siis siis kaewu põhja! Juba wälgud käiwad! Kui müristamine mööda, küll siis hüüan!”

Magu kuul kadus wanapoiss tõrrega kaewu põhja. Müristamine pea möödas.

Hansul tahtmine pussi edasi mängida. Teeb kaewu äärde tule ülesse, rana tüki tulesse. Hakkab kaewu serwal teist tõrt tegema.

Korraga kuuleb solinat. Waatab: wanapoiss pistab pää weest wälja. Küsib ise: „Kulla sõber, kas müristamine juba möödas?”

Hans kohe wasta: „Ei wenuke! Wälgud käiwad weel siuh ja säuh!”

Ja filmapilk tuline rauatükk kaewu wanapoisile kaela.

Wanapoiss filmapilk wette.

Tükk aega läheb mööda. Wanapoiss jälle pää wälja, küsima. Seesama wastus ja palk.

Seda wiisi piinanud Hans wanapoissi kolm päewa. Hansu himu saanud siis kaewu ääres istumisest täis. Kui wanapagan jälle pää wälja pistnud, kostnud Hans, et müristamine möödas. Kribinal, krabinal rünnud wanapagan kohe mööda kaewusalwi ülesse.

Ülewal mehite õhkama: „Oli aga see müristamine! Ei ma ole niisugust enne näinud! Ei tahtnud ega tahtnud lõppeda! Pidi mu hinge wõtma. Wälfusid käis pauh! ja pauh! wastu tõrre põhja! Aga tugew oli tõrs! Ei walgud jõudnud tõrre põhja puruks lüüa!”

Hans wasta: „Mis nad mehe tõrrele siis wõiwad teha!” Wanapagana jutud I.

50. Pitse kimbus.

J. Reinwald Narwast.

Wanapagan kartnud koledasti müristamist. Kui ju ure müristamise ajal ei ole mehite mõnel nädalil filmagi kinni saanud. Kartnud, et kui magama heidab, pifne tuleb ja ta pihuts ja põrmuts teeb.

Et ometi magada saaks, pannud wanapagan Hansu walwama. Annud Hansule käsu kätte, et kui müristamise pilw tuleb, Hans ta siis kohe ülesse äratab.

Iga korra kui wanapagan magama heitnud, heitnud ta jõe ehk järwe kaldale magama. Pööranud alati jalad wee poole, et pitse eest seda hõlpsamini wette wõiks põgeneda.

Seda pannud Hans ammu tähele. Wõtnud kawala wiguri wälja, kudus wanapaganale pussi teha.

Hans oodanud kuni wanapagan õige kõwasti magama jäänud. Pööranud siis wanapagana jalad maa poole.

Warsti tõusnud pitse pilw ülesse. Kõueke hakanud kangesti müristama. Hans oodanud kuni üks sumakas ju jõtte ära käinud. Aratanud siis wanapagana ülesse.

Wanapagan nagu nool punuma. Aga wette jooksmise asemel lipanud mehike maa poole. Ei ole weel paari wakamaadgi edasi jõudnud, kui hirmus lähwatus käinud. Wanastpaganast jäänud ainult natuke finist suitsu järele.

51. P e p i f u s w a r j u l.

J. Pihlap W. • Wõidust.

Hans künnud järwe ääres. Korraga hakanud müristama. Hans künnud, künnud, kuulatanud: mis nüüd? Kange müdinat olnud kuulda. Ei olnud aga müristamise müdin.

Hans kuulatanud. Hobune ajanud ta kõrwad latti! Hans waadanud: mäest tulnud alla finisid ja punasid poisikesi, suure pääga, laiade kõrwadega, wanapagan kõig: ees.

Hans saanud aru, et need wanapaganad on, müristamist lardawad ja järwe jooksewad. Hans mõtelnud, ludas neid wähe saaks talis tada.

Kui wanapaganad ta kohta jõudnud, hõiganud Hans: „Arge minge järwe! See järw on õhuke!“

Wanapaganate parw lõõnud sebelema, suure kõrwadega wanapagan tülkinud teiste wähele läbi Hansu poole ja küsinud: „Mis sa kõnelesid?“

Hans hirmitanud wasta: „Mina ei kuule, mis sa ütlesid. Tule lähemale!“

Wanapagan pomisenud midagi poisikeste wasta. Hans ei kuulnud aga seda. Hull hakanud uuesti liituma.

Hans hõiganud uuesti: „Kuulge!“

Jälle jäänud parw jeisma ja kõik ajanud kõrwad laiaki.

Hans ütlenud: „Arge minge sinna järwe! See järw on õhuke!“

Mõned olnud juba põlwiist saadid järwes.

Wanapagan küsinud: „Ruhu siis!“

Hans näidanud läega ja ütelnud: „Näe, siia wõsastikku!“

Iseneses hirmitanud Hans: „Müüd nad itka Piitse läest peksa saavad. Ega wõsastikus warju ole!“

Wanapaganad karanud järwest ja tormanud wõsastiku poole.

Müristamine olnud õige tange. Wihma hakanud ta sadama.

Hans wõtnud hobuse adra eest lahti ja läinud koju wihma warju.

Tüki aja pärast, kui wihm üle läinud, tulnud Hans jälle kündma. Waadanud: wõsastik sinist suitsu täis.

Päite hakanud jälle paistma. Hobune ajanud tõrwad tikki. Hans waadanud, näinud: wanapagan tulnud.

Wanapagan hõiganud ju kaugele: „Hans, sa petis! Sa juhatafid mind siia wõsastikku, aga siin ei olnud midagi peidupaika leida. Ma ise jooksin weel sinna lepitusse mäe pääle, kus mõni kartohwli aul on. Sää! sain warjupaika. Minu seltsilised jäiwad aga siia ja waata, neist on ainult sinist suitsu weel järel!“

Hans naernud wasta: „Sinna lepitusse mina teid just juhatafin, kus sina warjul olid!“

Wine, tee weel, Hansul jälle õigus.

52. Ölut.

P. A. Meil Tarwastust

Korra jõi Hans ölut.

Wanapagan küsima: „Mis jook see on?“

Hans wasta: „See on kõige parem jook. Teeb kõige rumalamagi targaks. Paha ainult, et keegi teda palju ei jõua õsta!“

Wanapagan paluma: „Ole hää, anna mulle ta maitseta!“

Hans wasta: „Saad, kui mulle selle eest maitfad.“

Wanapagan jälle: „Mis mul sulle enam anda on! Rõige oma kulla olen juba sulle annud!“

Hans wasta! „Kui kulda ei ole, juua ei saa!“

Wanapaganal tange himu Hansu jooki saada. Ei aita muud, läheb kulda otsima, et aga Hansu jooki saaks

53. Slut tegemas.

S. Bihlap W. - Wõidust.

Wanapagan mõõtnud kolm tsetwertit odre wälja. Rästunud Hansu neid õllekõõki wiia ja kolme päewaga õllets teha. Lubanud ise kolmandal päewal proovima minna.

Hans wasta: „Ma nifastasin eilase kiire jooksu pääl jala ära. Ei wõi sugugi kõndida, weel wähem odre tanda!“

Wanapagan uskunud Hansu juttu. Wõtnud ise odrad selga, wiinud õllekõõki. Hans tõmpinud longates järele.

Kui wanapagan õllekõõgist ära läinud, mõtelnud Hans: kudas ma neid kolm tsetwertit odre ometi kolme päewaga jõuan õllets walmistada!

Ei muud midagi, Hans rakendanud hobuse wankri ette, pannud odrad pääle, wiinud linna, müünud ära, ostnud õlle asemel mitu waati tõrwa. Tõrwa toonud õllekõõki.

Kolmandal päewal tulnud wanapagan õllekõõki õlut maitseta. Wõtnud ühel tõrwawaadil punni päält ära, tõstnud suu äärde, joonud ühe joonega tühjaks.

Järele jättes ütelnud wanapagan weel suud maitsetades: „Küll on hää õlut! Hambad wõttis päris naksma. Riisugust hääd õlut ei ole ma enne kunagi saanud!“

54. Ilma söömata. 1.

Jaan Rootslane Wõnnu kihelkonnast.]

Wanapagan saatis Hansu puid raiuma. Lubas ise lõune söögi järele wiia.

Hans läks metsa, raius lõuneni puid. Waatas siis koju poole, kas eht tuleb lõune tooja. Näzi aga, ludas wanapagan kodu hirwitas. Rõõmustas teine, et Hansu tüsfata saanud.

Hans sõnuma: „Dot, oot, küll ma sulle puru filma ajan!“ Heitis magama, magas kuni õhtuni.

Õhtu läks Hansu koju. Wanapagan tuli hirwita-des wasta: „Ega sa selle üle pahane ei ole, et ma sulle lõunat ei toonud?“

„Ei ole!“ kostis Hans.

Teisel päewal saadeti Hans jällegi puid raiuma. Peremees lubas jälle lõunesöögi järele wiia.

Hans toppis taskud leiba täis. Läks metsa, heitis magama. Ei raiunud halgugi.

Õhtu peremees küsima: „Ega sa pahane ei ole, et ma sulle lõunat ei toonud?“

Hans wasta: „Ei ole!“ Hansul leiba wrel tas-kus küll.

Kolmandal päewal läks wanapagan sõerdu põ-letama. Sinna jõudes küsib wanapagan Hansu käest: „Kus puud?“

Hans wasta: „Raiumata alles. Ega sa selle pärast pahane ole? Sa ei toonud süüa, ma ei raiunud puid!“

Wanapagan ütleb: „Ei ole pahane!“ Tahtis ise aga wiha pärast lõhleda.

Hansu ja wanapagana kaup oli niisugune, et kumbki ei tohi teise üle pahandada. Selle pärast ei wõinud Hansule teha midagi.

55. Söömas.

J. Karu Helmest

Korra läinud wanapagan ja Hans sööma.

Wanapagan andnud leivakoorigitud Hansule, ise aga söönud jisu.

Hansul läinud pääle söögi tõht warsti tühjaks. Hans aga ei lausunud sest midagi.

Wiimaks wanapagan küsima: „Hans poeg, kas tõht tühi ei ole?“

Hans wasta! „Ei tunnegi weel, peremees, sest toorigitud hakkawad alles ligunema!“

Läinud jälle sööma.

Nüüd andnud wanapagan jisu Hansule, ise aga söönud toorigitud.

— Hans söönud tõhu tublisti täis. Nälg kadunud.

56. Pähtlid söömas.

J. Seland Jõhwiist.

Hans torjanud metsast talwets pähtlid. Söönud ühel õhtul pähtlid. Wanapagan tulnud Hansu juurde. Wanapagan küsima: „Kulla poeg Hans, mis nüüd sööd?“

Hans wasta: „Pähtleid söön!“

Wanapagan jälle: „Hans hää poeg, anna mulle ka!“

Hans tõhe: „Ega ma teela! kui aga hammas pääle hakkab!“

Wanapagan wasta: „Ära seda kardda. Mul on õige hääd hammas juus!“

Hans mõtlema: Mis ma nüüd teen! Annan talle pähtleid, ega ta siis enne järele jätta kui wiimne pähtel lotist mokas. Tuli siis hää nõuu meelde. Oli hiljuti koti täie tinakuulisiid walanud. Reid tahtis wanapaganale närida anda.

Hans tõi kuulikoti wälja.

Wanapagan sai koti nähes rõõmsaks. Ütles: „Oh kulla poeg Hans, sellest kotist saame õhtu otja närida!”

Wanapagan wõttis suure peo täie tinakuulsiid, pistis torraga suhu ja hakkas latki hammustama. Pigistas nii, et tuli silmist väljas, aga ei saa pähkleid nii latki nagu Hans.

Wanapagan küsima: „Kulla poeg Hans, kuidas sa oma pähkleid nii hõlpsasti latki hammustad? Mina ei saa!”

Hans wasta: „Mis neist tühjist paljastest ta mehele hammustada saab!”

Wanapagan jälle: „Mina pigistan nii, et lõua luud tuld lõõwad, aga latki ma neid ei saa! Nagu näen, ei ole see töö sinu hamba all ühtigi! Rõwa poisj sa oled!”

Wanapagan jättis pähkli närimise järele ega tulnud enam Hansu käest pähkleid nõudma.

57. Pooleaastane söötmine.

D. Saabas Hallistest.

Korra teinud rehepapp Hans ja wanapagan lauba, et teine sööda teist pool aastat.

Säätene küll, rehepapp palub, et wanapagan teda enne sööda. Wanapagan lubab. Hans elab nagu mees wanapagana kulu pääl. Wanapagan muretsseb toit söögid ja joogid kätte.

Pool aastat läheb mööda.

Nüüd tuleb Hansu kätte lord wanapaganat sööta. Aga mehikesel ei ole midagi. Sööb ifegi mis mõisast antakse. Mida siis veel wanapaganale anda.

Wanapagan tormab iga korra ju enne toidu kallale, kui toit rehe juurde tuuakse. Sööb toit ära, mis Hansule tuuakse, nii et Hansul muud üle ei jää kui näljaläppa imeda.

Nõnda teeb wanapagan iga päew. Sööb ja naerab. Rehepapp Hans mõtleb: „Mis ma pean tegema? Wanapoiss sööb kõik ära ja mina nälgisin nagu koer. Oot, oot, ma lähen iga päew söögile tee pääl wasta. Söön tee pääl oma kõhu täis. Mis üle jääb, seda söögu wanapagan!“

Hans teinud nõnda. Läheb toidutoojale tee pääle wasta, pargib kõhu täis. Paneb pori ja sõnikut lausfi ja lasseb seda rehte wiia.

Wanapoiss paneb kõik naha, ei saa aru midagi. Tänaab veel päälegi hää kõhutäie eest.

Säätene küll, Hans teeb iga päew seda wiisi, söödas wanapaganale trimsu-tramsu ja sööb ise toitu.

Wanake lõppenud selle poole aastaga nii ära, et paljas luu ja nahk weel järel olnud.

58. Härjaliha söömas.

S. Paust Tarwastust.

Wanapagan warastanud korra mõisa tarjast härja. Kui Hans härja näinud, ütelnud ta wanapaganale: „Kahju, kahju, et sa nii wäikse töid! Oleksid sa minu täest küsinud, oleksin sulle kobe ütelnud, kust suur sinine saada on!“

Wanapagan sedamaid sinist härja ära tooma. Muidugi mõista ööse. Sinine härg aga polnud kellegi härg, waid suur kiwi. Wanapagan tõmmanud kiwi töötega selga ja toonud ära. Pikkadega raiunud teise peeneks ja keetnud ära. Keetnud enesele herne leent ja pannud seda härja liha sisse.

Seni keetnud Hans pärisjärja liha.

Wanapagan sõõnud ja õhanud: „Küll on fitke!“

Hans wasta: „Wäiksel weel fitkem!“

59. Kartohwliid küpssetamas.

D. Saabas Uuesti-Kariõtest.

Korra küpssetanud Hans rehe ahjus kartohwliid. Heitnud ise nii kauaks magama kui kartohwliid küpsenud. Tõusnud ülesse, läinud kartohwliid wõtma. Aga wõta näpust: wanalpaganal tõit suuremad, mis just tuha fees ei olnud, nahka pandud.

Hans iseeneses ütleva: „Dot, oot! Küll ma seda sulle lätte matjan! Ei ma sulle teine lord enam kartohwleid anna!”

Hans läheb, toob uuesti kartohwliid küpsfema. Matab kartohwliid sügawasse tuha sisse. Ahju suu ette aga paneb hobuse sõnitut. Jätab kartohwliid küpsfema, heidab ise magama.

Wanake peab hobuse sõnitu ümargusi tükka kartohwliitiks. Pargib tõit nahka, kartohwliid aga jätab tuha sisse küpsfema.

Hans tõuseb ülesse. Kartohwliid tõit alles.

Nõnda süüses Hans edespidi alati wanapaganat.

60. Porgandid küpssetamas.

D. Saabas Uuesti-Kariõtest.

Teise korra pannud Hans kerisele porgandid küpsfema. Arwanud, et wanapagan jäält ei tea oisida. Väinud ise wälja.

Aga wõta näpust: Wanalpoisil hais ninas.

Hans tuleb porgandisi wõtma. Ei enam ühtegi porgandit järel.

Hans iseeneses ütleva: „Pole wiga! Küll ma wanaposti teise korra üle löön!”

Läheb mõisa. Mõisas on wana must ruun ära kärwanud. Hans küsib ruuna jala enesele. Wõtab jala, kisub naha päält ära, wiib kerisele küpsfema. Ise

heidab ahju suu ette ja teeb, nagu magaks ta. Tahab näha, kuidas wanake hobuse jalga jõöb.

Wanapoiss warsti karkaps! nurgast wälja ja napsti hobuse jalg keriselt ära. Hammustab, waatab, waatab, ütleb ise läbi hammaste: „Jh! kas see mõni porgand on. Sitke ja kõwa nagu hõbuje jalg!“

Hans teinud, nagu ärkaks ta magamast ülesse ja ütelnud: „Tohoo, wa weli, mis sina sööd! See on ju hobuse raipe jalg!“

Wanaipaganal filmad häbi täis. Ei julge enam ialgi keriselt ega ahjust ära wõtta, mis rehepapp sinna küpsena pannud.

61. Rõtt.

J. N. Weltmann Andrust.

Hans tõi korra karu rehte. Wanapagan tuli, istus kolde äärde maha ja küsis karu päale waadates: „Mis loom see on?“

Hans wasta: „See on kass!“

Wanapagan wõttis ahjust küpsid kaali ja nairid ja hakkas neid jõöma. Kui wiimaks jõomisest himu täis oli, hakkas ta kaali ja naire koortega karu pilduma.

Karu sai narrimisest pahaseks. Tormas ümisesedes wanapagana kallale.

Wanapagan hädaldama: „Rõtt! Rõtt! Ara hakka küüz, kápaga, hakka süli!“

Wiimaks sai wanapagan rehe aknast wälja. Pani putked mängima.

Kolmandal päewal tuli wanapagan rehe aknale ja küsis: „Kas kass alles siin?“

Hans wasta: „Ega ta siit enam ära lähegi, jääb teine eluajaks siia!“

Wanapagan filmapilt oma teed.

— Süri Kaalepi suust.

62. Kala söömas.

J. Dania Rõnnust.

Hans küpsetanud kala.

Wanapagan juhtunud sinna. Kala nähes wanapagana suu kohe wett jooksuma.

Ütelnud Hansule: „Hans, kulla mees, anna mulle ka neid maitseada!“

Hansul juhtunud parajalt wana rangirooma tütt taskus olema. Wisanud selle wanapagana lätte.

Wanapagan kohe suure isuga rangirooma närima.

Närinud tütt aega, wisanud wiimats maha ja ütelnud: „Ei minu wana inimese hammad sellest jagu saa!“

Läinud pahaselt oma teed.

63. Piima ja karaskit toomas.

E. Rikberg Kartsiist.

Wanapagan ja Hans maganud kõrre küla laudil.

„Hans-pojule!“ ütelnud wanapagan. „Täna saame rõõska piima juua ja sooja karaskit süüa!“

Hans wasta: „Tühja ka!“

Wanapagan jälle: „Küll saad näha!“

Wanapagan lipanud laudilt maha õue. Perenaene tulnud parajalt lauda juurest piima lüpsifuga toa poole.

Wanapagan pistnud perenaesele jala ette. Perenaene lüpsifuga ühes pikali maha.

„Oh sa kuriwaim!“ sõnanud perenaene maast ülesse tõustes. Seni läinud wanapagan aga piimaga kus seda ja teist.

Toas hakanud perenaene karaskit ahjuist wälja wõtma. Wanapagan jälle kannul.

Karaski kukub labidalt maha. Perenaene sõnuma: „Du aga kuriwaim mind täna kiusamas!“

Wanapagan aga karast kaenlasse ja laudile.

Laudil wanapagan hoopilema: „Waata, kas ma sõna ei pidanud!”

Hans wasta: „Oled aga mees küll!”

Ja mõlemad hakkasiwad piimale ja karastile pihhta andma.

64. Lüli wõi pärašt.

J. Kangur Saardešt.

Igal laupäewal olnud peres tangupudru süüa ja see pudru olnud alati wõid täis. Hans mõelnud, kudas (mits) wõid nii palju pudru pääle pannaſe.

Teinud jena fiske augu ja oodanud laupäewa. Laupäewal waadanud Hans läbi augu, Näinud: wanapagana eit toonud pudru laua pääle ja ütelnud ise: „tiis mees, tiis mees, tule purtsa pudru pääle wõid!”

Mušt kaks (puut) tulnud ahju pealt maha ja offendanud pudru pääle wõid.

Hans kutsutud jööma.

Hans wõtnud taskust karbi, pannud wõi karpi ja wiſanud karbi põlewasse ahju.

Wanapagan läinud Hansuga tülli, et Hans tema toidu ära raisanud.

65. Kõhuwalu arstimas.

D. Saabas Hallistest.

Korra kaebanud wanapagan Hansule, et tal kange kõhuwalu olla.

Hans kohe trööstima: „Ära kaeba, wennikene, küll ma sulle rohtu muretsen, mis warsti terweks teeb!”

Hans läinud mõisa, toonud waadi kõige kangelat piiritust.

„Siin on kõhurohi!” ütelnud Hans tagasi jõudes wanapaganale.

Wanapagan kohe wiinawaadi kallale. Wõtnud wiinawaadi nagu kahetoobilise tassi kätte ja pannud terve waadi piiritust ühe joonega kõhtu. Annud siis waadi Hansu kätte tagasi, tänanud ja ütelnud: „Ole meheks, see oli kange kõhurohi!”

Hans kohe wanapaganat õpetama: „Mine nüüd ahju pääle sooja! Siis saab kõht rutemini terweks!”

Wanapagan kobib ahju pääle. Seidab natukeseks ajaks puhkama. Aga piirituse waat mõjus mehe päha. Wanafene jäi puru joobnuks ja magas seitse nädalit ühte lugu.

Hans seda nähes ei ole laisk. Hakkab kohe reheahju kütma. Kütab nii, et kõik kerisi kiwid punaseks lähewad. Joobnud wanapagan ei kuule midagi. Praggiseb ja käriseb tuliste kiwide pääl nagu pöršas ahjus. Wiimane kui raswa krööm tilgub mehikese kehast wälja.

Hans aga ei jäta järele. Kütab ühte lugu ahju. Annab wanapaganale tuld ja suitsu. Mõtleb ise: „Läheb teise tofs wälja, siis mingi!”

Kui ka wanapoiss pörša kombel kerefil küpses, ei läinud teisel tofs ometi mitte wälja.

Seitsme nädali pärast ärkab mehike wiimaks oma päätäiest ülesse.

Seitsmenädaline kütmine ja suitsetamine on aga mehikese weel tahmasemaks teinud kui üksigi forstnapühkija on.

Küll nüskinud ja pühkinud mehike ennast, aga seitsmenädaline tahm ja kõrwemine ei läinud enam küljest ära.

Seda wiisi on Hans siis wanapagana tahmaseks kõrwetanud.

Mõne aja pärast juhtunud Hans jälle wanapagana lofku jaama. Küsinud kohe: „Koh wana weli, kas kõht nüüd terve? Kas mu rohi oli häa?”

Wanapoiss kohe wastu: „Mis häa! Kõht sai küll terweks, aga nüüd walu külje kontides!”

Hans naerma: „Kes sind kästis küljekonta ära põletada! Rohi on hää, sest ega muidu su lõht terve poleks!“

Wanapagan wasta: „Rohi tegi mind aga unisets, nii et ma ei kuulnud ülesse tõusta. Suits ja tuli on mind nüüd üsna ära förwetanud!“

Hans naerdes: „Sinu oma süü! Kes sind kästis ahnepäits olla. Good waadi täie rohtu forraga ära! Teistel inimestel saab waadi täiest termels aataks. Ja nad on priske ja terwed! Ja sina! Oled lollim kui lojus! Oma süü!“

Wanapagan õhates: „Nii küll wist lugu on!“

66. Nisud ja naerid.

Hans külinud kewade nisu maha.

Wanapagan tulnud Hansu juurde. Küsinud: „Mis ja nüüd teed, wana wennas?“

Hans wasta: „Eks ja näe, et nisu külin!“

Wanapagan küsima: „Kui palju ja sügise saad?“

Hans ütlemata: „Wõi ep ma seda enne tean. Kui elajad nisu ära ei talla, wõin paljugi saada!“

Wanapagan wasta: „Mis ja maksad mulle, kui ma loome su wilja ei lase tulla?“

Hans koe: „Pool wilja olgu sügise sinu päralt!“

Wanapagan pärima: „Aga mis sugune pool?“

Hans jälle: „Alumine pool!“

Wanapagan kaubaga rahul.

Goiab wilja nii hoolega, et mitte üks loom ni fusse ei pääsnud.

Nisu kaswis ütlemata ilus.

Sügise lõikas Hans nisu ülemise poole ära, alumise poole ja juured jättis wanapagana jaoks.“

Wanapagan läks wäljale, hakkas nisu juuri ülesse kiskuma. Pistis juhu, näris: „Nämm, nämm, ptiüh!“ sülitas maha. Waitses teisi. Seesama lugu.

Wanapagan kiruma : „Niisugune wili ei kõlba kellegile. Aga ei ma teinetsord enam nii rumal ole, et seda wõtan, mis all kaswab. Küll tean, mis teise korra teen!“

Teise aasta tegi Hans naerid maha.

Wanapagan tuli jälle Hansu tööd vaatama.

Hans warsti küsima : „Noh, kas tänawu ka tahad wahtimise ametit enese pääle wõtta?“

Wanapagan wasta : „Küll ikka. Aga tänawu nõuan wilja päälmist poolt enesele palgaks!“

Hans kohe : „Hää meelega annan sulle seda!“

Wanapagan wahtis nairid ilusasti.

Sügisel tulnud kätte.

Hans läinud, kiskunud nairid ülesse, wiinud koju. Lehed jätnud maha.

Wanapagan tulnud lehti koristama.

Hakanud maitsema : „Nämm, nämm, ptüh!“

Sülitanud suust wälja. Pistnud teised lehed suhu.

Närinud neid : „Nämm, nämm, ptüh!“ Sülitanud jälle suust wälja.

Ütelnud jällegi : „Niisugune toit ei kõlba kellegile!“

Läinud oma teed. Ei tulnud enam ialgi Hansu põlde wahtima.

67. Reht peksmas.

„Homme tarwis hakata reht peksma!“ ütelnud ühel päewal wanapoiss.

Hans wasta nagu ikka : „Hää küll, peremees.“

Teisel hommikul wõtnud Hans suure nuija ja hakanud sellega rehe nurke taguma. Tagunud ja peksnud niitaua kui otsad kõik maha langenud. Rehel pole enam mingit tuge ega peetust olnud. Hans wõtnud siis pika ridwa ja surunud palkisid. Rehi wajunud pool küllatile. Siis jätnud Hans töö seisma.

Tüki aja pärast läinud wanapoiss vaatama. Hans jeda nähes uuesti nui kätte ja rehele pihta andma.

Wanapoiss koe küsima: „Hans poeg, mis sa nüüd teed?“

Hans wasta: „Ei midagi muud kui täidan peremehe käsku!“

Wanapoiss jälle: „Ma kästisin sind ju reht peksta.“

Hans wasta: „Seda ma just teengi. Reht ma peksan, nagu peremees kästis.“

Nüüd alles saanud wanapoiss aru, et Hansul õigus. Läinud sisse rehte vaatama. Rehi nii ära lõhutud, et enam rehes wilja ei wõi peksta.

Ei aita midagi, ole wait, kanna lahju.

Wanapagana jutud I.

68. Ufsi kinnipanemas.

J. Kivišat Karfist.

Wanapaganal oli korra himu jahi pääle minna. Kutsus Hansu kaasa. Ufsest wälja minnes ütles wanapagan Hansule: „Hans, pane uks tublisti kinni, et üksigi sisse ei saa!“

Wanapagan läks ees metsa. Hans wõttis peotäie naelu ja haamri ja naelutas ufse nii kinni, et keegi enam sisse ei pääsnud.

Selle pääle läks Hans wanapagana järel metsa.

Metsas tuli Hansule kodune lugu meelde. Tahtis ruttu näha saada, mis näo wanapagan teeb. Hakkas selle pärast üttelema: „Peremees, peremees, meil täna jahi õnne ei ole. Lähme parem koju!“

Läksiwadgi koju.

Kodu wanapagan uft lahti tegema. Küll fistus ja fistus kahe käega uft, aga uft lahti ei saa.

Wiimaks wanapagan hüüdma: „Hansule, Hansule! Mis sa oled teinud! Sa oled ju ufse raudnaeltega kinni löönud!“

Hans wasta: „Ega sa pahane ei ole? See on ju peremehe oma käst: Kästisid ise ukse tublisti kinni panna! Seda ma teingi.“

Ei aidanud wanapaganal muu nõuu kui pidi sepa sinna kutsuma. Sepp tegi ukse lahti.

69. Pää pääl.

J. Hünerjon Karksist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Ma tahan tõllaga sõitma minna, istu sina kutsariks pää pääle!“

Wanapagan istunud tõlda. Hans nagu kutt faranud peremehele pähä, ohjad ja piits käes.

Wanapagan põigelnud wasta: „Hans, Hans, istu pufki! Wajutad pää ära!“

Hans aga ei liigugi. Ütelnud: „On peremehe käst pää pääl istuda. Pole mul pufiga asjagi. Ega peremees pahane pole!“

Wanapagan wastanud: „Mis siin pahandada!“

Sõidu lõpul aga õhanud: „Olen tööd teinud ja waewa näinud, aga ei nii rasket iganesgi kui täna!“

Jaan Wene juust.

70. Suurt tuld tegemas.

J. Wahe Kasjarest.

Kord läinud wanapagan Pihkwasse. Enne minekut kutsunud Hansu enese juurde ja ütelnud: „Kuule Hans, mis ma sulle ütlen: Ma lähen kaugele maale oma asju toimetama. Maja hoidmise jätan sinu hooleks! Mida uksti pead iseäranis hästi hoidma. Pead suure tule tegema, et kurjad metsa kutsikad ligemale ei julgeks kippuda!“

Hans wasta: „Jah peremees! Mii teen!“

Wanapagan sõitnud wärawast wälja.

Hans võtnud kohe aida uksest eest ära, wiinud tuppä. Võtnud siis ahjust tuletüki, pistnud aida räästasse.

Ait hakanud põlema. Suur tuli tõusnud. Ait põlenud maani maha.

Mõne aja pärast tulnud wanapagan Pihtwast koju. Nähes, et ait põlenud, kutsunud kohe Hansu enese juurde ja küsinud: „Hans poeg, mis on sündinud: Ma käskisin sind aita hoolega hoida ja sa oled lastnud aida ära põleda!“

Hans jooksnud tuppä, toonud uksest säält wälja ja ütelnud: „Peremees käskis mind aida ukse hoida ja suurt tuld teha. Siin on uksest, terwed ja puutumata! Suure tule olen ka teinud, seda tunnistab suur tuha hunik. Olen peremehe käsku täitnud ja muud midagi!“

Wanapagan olnud küll pahane, aga ei wõinud midagi parata. Oli ise nõnda käskinud.

Priidu Kärner'i suust.

71. Sauna kütmos.

Ühel päewal ütelnud wanapoiss Hansule: „Hans poeg, täna tarwis saun ära kütta, ma tahan wihtlema minna!“

Hans wasta: „Hää küll, peremees!“

Natukese aega läinud mööda. Hans tuleb jälle peremehe juurde, ütleb: „Saun ära kütud! Tule wihtlema!“

Wanapoiss paneb imeks, et saun nii ruttu ära kütud. Läheb wihtlema. Ei sauna kufagil! Sauna asemel ainult aherwarz. Palgi otjad põlewad weel suure lõbehuniku sees.

Wanapoiss Hansu hüüdma: „Hans poeg, mis see tähendab?“

Hans wasta: „Mis see tähendab! Tähendab seda, et saun ära kütud. Eks peremees ise ütelnud:

Hans poeg, täna tarwis saun ära kütta. Oleks liig palju aega võtnud, kui sauna oleksin ahju toppinud. Panin talle niisama tule otša. Etš üks kütmine kōik ole. Soojast meil muidu pundust ei ole!"

Wanapoiss wihaga wasta: „Alga Hans, ega ma sind käskinud sauna ära põletada!"

Hans wasta: „Ei käskinud, armas peremees. Käskisid kütta ja ma küttingi ära!"

Wanapoisi suu kinni. Ei wõi Hansule midagi teha.

Wanapagana jutud I.

72 Peenraid puhastamas.

J. Kiwisät Karksist.

Wanapagan juhtus korra lapsa-aeda minema. Nägi: lapsed üsna heina sisse kinni kaswanud.

Wanapagan Hansule üttelema: „Kuule, Hans, puhasta need lapsed peenrad ära!"

Hans kohe walmis käsku täitma. Kattus peenra päält kōik ära, kattus lapsed, kattus rohu. Paljas muld jäi aga järele.

Sai tööga warsti walmis. Läks peremehe juurde, ütles: „Peremees, töö walmis! Tule, waata üle!"

Wanapagan läks vaatama. Wlehits puhtaid peenraid nähes kohe hüüdma: „Hansute, Hansute! Mis sa oled teinud! Sa oled kōik lapsed üles kiskunud!"

Hans wasta: „Ega peremees sellepärast pahane pole! Sa ise käskisid ju lapsed peenraid ära puhastada!"

Wanapaganal ei aidanud muu asi kui otšis mõned lapsed nutid rohu seest wälja ja teetis ära. Sai ometi niigi palju!

73. Puid raiumas.

Korra ütelnud wanapagan Hansule õunapuu aias: „Ilmad hakkawad külmaks minema. Warsti tarwis

ahju kütta. Meie puud on aga liig suured, ei mahu ahju. Hans, poeg, katse neid vähemaks raiuda!"

Hans wasta: „Küll saab!"

Hans koe kirwes kätte ja aeda. Wanapagan läinud seni tuppä. Hans õunapuudele pihta andma. Raiunud enamasti kõik puud maha.

Teisel päeval läinud wanapagan aeda. Näeb: õunapuud kõik aias loogus maas.

Wanapagan Hansu hüüdma: „Hans poeg, mis siin sündinud?"

Hans wasta: „Mis sündinud? Puud maha raiutud!"

Wanapagan pärima: „Kes neid siis raiunud?"

„Hans jälle: „Kes muud kui mina!"

Wanapagan wihastab: „Kudas sa seda julgesid teha?"

Hans wasta: „Kudas ma julgesin? Ma täitsin sinu käsku! Ets sa ise ütelnud, puud liig suured, ei mahtuda ahju. „Ütleksid ju: Hans poeg, katse puud vähemaks raiuda!"

Wanapaganal ei aita midagi muud kui ole wait. Hansul jällegi õigus.

W. p. jutud. I.

74. Suurust wõtmas.

„Kas oled mu wiise karia näinud?" küsinud wanapoiss ühel päeval.

Hans wasta: „Ei ole veel!"

Wanapoiss jälle: „Koh siis tule waatama! Küll ma näitan sulle!"

Läksiwadgi waatama. Oli weisid sadade kaup. Lambaid niisama.

Wanapagan ütlema: „Ets ole mu kari suur?"

Hans wasta: „Seda ta tõesti on!"

Waadanud tüki aega tarja. Siis wanapagan ütlemä: „Äg koju minna! Tarwis suurus ära wõtta!”

Hans wasta: „Küll saab, peremees!”

Peremees läinud koju, Hans aga jäänud tarja juurde. Wõtnud kirwe kätte, nottinud kõik loomad maha. Minult ühe lehma jätnud järele.

Ohtul läinud perenaene lehma liipsma: kõigist üks lehm aias. Minnakse otsima, nähtakse: kõik weised maha löödud. Wanapoiss wihasi sinine. Kirub ja wannub, mis hirmus. Hans aga läheb rõõmu pärast käsi hõõrudes wanapoissi juurde ja ütleb: „Waata, peremees, kui hästi ma olen töö ära teinud!”

Wanapoiss wasta: „Mis? Kas sina mu tarja oled tapnud?”

Hans wasta: „Mina neh! Ets see peremehe käst olnud. Ütles ju peremees ometi, kari olla wäga suur. Olla tarwis suurus ära wõtta. Täitsin karwa päält peremehe käsku. Tegin suure tarja wäitjeks!”

Ei aita wanapoissil midagi muud kui pea sinni. Digus Hansu pool.

Wanapagana jutud. I.

75. Nuga ihumas.

J. Kiwisäl Karstist.!

Wanapaganal läinud lõwast terajest nuga nürits. Wanapagan Hansule ütlemä: „Ihu nuga ära!”

Hans wasta: „Hää küll, peremees!”

Hans wõttis tahu ja hakkas ihuma. Natutele aja pärast oli noal paljas pää järel.

Hans wiis nüüd noa wanapagana kätte ja ütles: „Säh nüüd nuga!”

Wanapagan hüüdma: „Hansule, Hansule! Mis sa oled teinud! Noa tera oled sa kõik ära ihunud!”

Hans wasta : „Ega peremees selle pärast pahane ole? See on ju peremehe oma käst! Sa ise kästsid ju nuga ära ihuda!”

Wanapaganal ei aidanud enam muu nõuu tui pidi sepale minema ja enesele uue noa lastma teha.

76. Ube lõitamas.

J. Kiwišat Karksist.

Korra ütles wanapagan Hansule : „Mine, lõita see oa nukate ära ja too dad mu kätte!”

Hans kohe walmis käsku täitma. Wõttis ühe oa kauna lahti, lõikas oa teral nuka küljest ära ja wiis wanapagana kätte. Ise ütles : „Säh, siin on see oa nukk!”

Wanapagan puhkes naerma. Ütles ise : „Hansuke, Hansuke, mis sa oled teinud! Sa oled ühe ainsa tera nukatele mulle toonud!”

Hans wasta : „Ega peremees sellepärast pahane pole? Ma täitsin ju peremehe käsku. Sa ise kästsid oa nukatest lõigata ja oma kätte tuua!”

77. Linu ajamas.

J. Hünerjon Karksist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule : „Homme hommikuks on sul need paar kubu linu ära ajada!”

Hans maganud öö otja rahulikult. Hommikul näinud wanapaganat tulewat. Jooksnud rehete, wõtnud wembla kätte ja linakubule pihta.

Wanapagan tulnud. Näinud : linad päris terwed. Hans ometi annab wemblaga linadele pihta.

Wanapagan ütlema : „Hansuke, Hansuke, mis nüüd teed? Lõhub linakubu wemblaga!”

Hans wasta: „On peremehe käst: Aja linad ära. Paremini ma ajada ei mõista ja nii wiisi linad kuhugile ei lähe!“

Hans seft tolmusest tööst jälle lahti.

J. Wene suust.

78. Linu laotamas.

J. Kivišät Karlšist.

Kui Hans korra wanapagana linu leost wälja wöttis, ütles wanapagan Hansule: „Hans, laota linad ära ka!“

Še läks wanapagan teiste tööd waatama.

Hans läks, tõmmas kõik linapeod sidemest lahti ja murdis kõik kiud üksi kolmeks. Laotas nõnda kahest koormast suure nurme täis.

Tüki aja pärast tuli wanapagan tagasi. Hansu tempusid nähes wanapagan hüüdma: „Hans, Hans, mis sa nüüd oled teinud! Sa oled linad ära purustunud!“

Hans aga wasta: „Eks see olnud peremehe käst! Sa ise kästisid ju linu ära laotada!“

Wanapagan ümises iseeneses: „Mis sa teed teiega! Škka tal õigus!“

79. Kirja saatmas.

J. Kivišät Karlšist.

Korra kadunud wanapagana tütar ära. Wanapagan ütelnud Hansule: „Hans, mine tütart otsima. Kui mu tütre kätte saad, siis saada mulle kiri, et teada saan, kudas lugu on. Ma ei jõua mure pärast seni oodata kuni koju jõuad!“

Hans läinud otsima.

Leidnud tütre üles. Wõtnud kinda äärest tüki ära. See olnud fädeme kirja. Selle saatnud wanapaganale.

Kui Hans koju jõudnud, ütelnud wanapagan Hansule: „Hans, Hans, mispärašt ja mulle kirja ei saatnud?“

Hans wasta: Ma saatsin kirja ju, nagu kästisid. Et mul muud kirja kae pärašt ei olnud, saatsin ma finda kirja!“

80. Kodu hoidja.

M. Linn Kaawerešt.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Hans pojutene, sina jääd nüüd kodu hoidma, mina lähen oma wanamooriga mõnets päewaks pulma. Waata seni kodu järele ja teeda perele leent. Pane ka peedid ja porgandid sisse, et leem mõnusam maitset ega poisid wõits sinuga nuriseda. Poja jõmsitad jätan sinu hooleks. Ma ei taha neid kaugele kaasa wõtta. Anna neile ilusasti süüa ja pane nad korra pärašt riidesse. Kui poisid wallatust teewad ja ei taha sinu sõna kuulda, siis tõmma nahad maha. Toimeta siis kodu lõit ilusasti ära, nagu ma sulle olen rääkinud. Kõju tulles toon siis sulle midagi kingituseks kaasa!“

Wanapagan oma wanamooriga läks pulma.

Nüüd oli Hansul oma tuba ja luba. Wõis nii mängida nagu iganes tahtis.

Hans tõi seitse wafka kartohwliid tuppja ja hakkas neid koorima. Saiwad kartohwliid kooritud, siis peeti Hans seitse kord, seadis seitsmepangelise paja tulele ja pani lõigud sisse. Läks siis koerte kongi. Wanapaganal oli kaks koera, peet ja porgand. Kutsus koerad tuppja, wõttis kirwe kätte, andis kummagile koerale korra kirwe silmaga pähe. Kõwad siputasiwad weel paar korda jalgu ja oliwadgi surnud.

Hans nülgis koerte nahad seljast ära, lõikas liha tükkideks ja pani lõikude juurde katlasse teema.

Kui leem keenud, wöttis katla tulest maha, tõstis leeme kausfidesse, wiis lauale, kutsus poisid sööma. Poisid maitsefiwad leent ja ütlesiwad: „Phh, ph, sel leemel on wänge magu. Me seda leent ei taha! Too paremat!“

Hans wasta: „Ah te wõllanäod! Minul sünnib süüa ja teil ei kõlba! Küll ma tahan teile näidata, kas leem lähed nahka wõi ei!“

Nende sõnadega tõmmas Hans laua päält pussi, wöttis esimese poisi karwust kinni ja hakkas nahka seljast ära wõtma. Sai sel nahk maha tõmmatud, siis tegi seda järgmisega. Tegi nii kõikidega kuni wiimasel kui ühel nahad seljast oliwad ära nülitud.

Poisid lõugasiwad nüüd, et kiskendamine mitmekümne wersta pääle oli kuulda. Hans keelis küll, et poisid wait jääfiwad, et ega see tema süüd olla, et neil nahad maha tõmmatud... ija olla nii kaskinud. Ei poisid hoolinud Hansu keelust ega waigistamisest, waid hakkasiwad weel waljumini karjuma.

Hans ütles: „Noh, küll ma siis ka nõuu tean, kuidas teid wõin waigistada!“

Läts toast wälja, forjas suure hulga raudnõgesid ja pani soolwee sisse lattu. Oliwad nõgesed tüüa aega ligunenud, wöttis Hans nõgesed leost wälja ja hakkas poisja peksma.

Poisid lõugasiwad weel hirmsamini. Aga Hans ütles: „Kui karjumist järele ei jäta, peksan ma teid weel paremini!“

Poisid kartsiwad weel pahemat. Jätfiwad tõesti karjumise järele. Aga üks noor pärgel ei jõudnud enam seda walu wälja kannatada. See wöttis lehma kütke ja poos ennaft sellega õue wärawa kuupe otsa üles. Teised oigasiwad walu käes edasi.

Kolmandal päewal tuli wanapagan oma wanamooriga pulmast koju. Hans seisis parajasti õues.

Wanapagan küsima: „Noh, Hans pojukene, filmaterakene, kas oled kodu kõik ilusasti ära toimetanud nagu ma siud kästisin?“

Hans wasta: „Karwa päält, peremees!“

„Wäga hää! Wits pois!“ kiitis wanapagan. „Aga kus meie peet ja porgand on? Mati tulivad mulle hautudes wasta, kui wäljast koju tulid. Täna pole aga kusagilgi näha!“

Hans wasta: „Kus nad mujal on kui kõhus! Kas sa, peremees, siis seda enam ei mäleta, et mind kästisid peeti ja porgandit leeme sisse panna?“

Wanapagan tõmmas näost siniseks, aga ei lausunud Hansule midagi.

„Mis sääl kuuse otsas ripub?“ küsis wanapagan.

Hans wasta: „Kes muud kui sinu kõige armsam pojukene! Tõmmasin teisel naha seljast maha nagu kästisid. Ei tahtnud seda walu wist enam kannatada. Läts, poos enese ülesse!“

„Kas siis kõigil tõmmasid nahad seljast maha?“ küsis wanapagan.

„Nagu kästisid!“ kostis Hans.

Wanapagan kiristab wiha pärast hambaid ja tampis jalgu wasta maad, aga et ise oli nii kästinud, ei wõinud Hansule midagi teha.

Hans jättis wanapagana jalgu tampima ja läts ihe naerdes eemale.

81. Härgi tapmas.

Joh. Ringensfeldt.

Ühel päewal ütelnud wanapagan Hansule: „Wõta jahk ja paar härgi ja mine kündma?“

Hans küsinud: „Kuhu?“

Wanapagan wasta: „Wõta väike must koer „Pitsu“ kaasa. Ta jookseb ees ja näitab teed! Kuhu ta jookseb, sinna mine takka järele!“

Hans wasta : „Hää küll !“

Wõtnud saha, härjad ja „Pitsju“ ja läinud. Pitsju jooksnud ees.

Wiimaks tulnud nad silla rumbi juurde. Rumbialune olnud aga nii madal, et ainult Pitsju mahtunud läbi minema.

Pitsju jooksnud alt läbi. Hans jäänud mõtlema : Wanapagan ütles : „Kuhu Pitsju läheb, sinna mine fina ta ! Rumbialune on aga kitsas. Mis nüüd teha ?“

Hansul hää nõuu käes. Rainub saha ja härja tüttideks ja wiskab rumbi alt läbi.

Sellega töö lõpetatud. Hans pöörab koju tagasi.

Wanapagan küsima : „Miks nii ruttu tagasi tulid ?“

Hans wasta : „Töö on otfas. Kui ei usu, siis tule ise waatama !“

Wanapagan läinud waatama. Rumbi juurde jõudes näinud ta, mis sündinud.

Wanapagan küsima : „Miks sa nii oled teinud ?“

Hans wasta : „Olen nii teinud, nagu ise käskisid. Pitsju jooksis ees, ma läksin järele. Jõudsin siia, Pitsju jooksis rumbi alt läbi. Saha ja härjad ei mahtunud läbi. Pidin katki rainuma ja rumbi alt läbi wiskama !“

Wanaspaganal süda küll täis, aga ei wõi mehike Hansule midagi teha. Oma käst.

82. Härgi fablutamas.

J. Kivišat Karšist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule : „Hans, mine, wii härjad metsa lapla !“

Hans läinud härgadega metsa. Kõitnud paela neljaskeeli ümber kaela ja läinud ise koju.

Ohtul läinud Hans härgi metsa waatama.

Tulnud tugasi, kaebanud wanapaganale ! „Pere-mehe, härjad metsas ära furnud !“

Wanapagan lohe metsa vaatama.

Tagasi tulles ütlema: „Hans, Hans, mis ja oled teinud! Sa oled härjadele meelipaelad laela pannud ja härjad on endid ära poonud!”

Hans wasta: „See oli peremehe läst. Ise ütle, et ma pidin härjad metsa nõõri otsa wiima. Seda tegin ka. Sa ei rääkinud jesi midagi, tudas ma neid nõõri otsa pidin panema!”

83. Loomad filda tegemas.

D. Hinzenberg Radrina kihelkonnast.

Wanapagan laskinud lorra õhtul Hansu: „Hommel tahan ma kuiwa jalu kottu wälja minna. Tee õõsel fild jõeist läbi!”

Hans läinud, ajanud wanapagana loomad jõlle, wõitnud kirwe kätte, raiunud loomade pead otsast ära. Siis wedanud suuremad sügawamate ja wäiksemad madalamate kohtade pääle. Sild olnudgi walmis.

Küll wanapagan ehmatanud, kui hommitul üle silla hakkanud minema.

Läinud lohe Hansu üles otsima. See maganud diglase und.

Wanapagana hüüdmise pääle wastanud Hans: „Tegin õõsel tööd, wõin päewal magada!”

Keeranud teise külje pääle, maganud norinal edasi, ilma et wanapagana küsimiste pääle enam midagi oleks wastanud.

Wanapagan ei wõinud midagi parata.

84. Gambaid warna panemas

Wanpois olnud päew otsa digel pahal tujul. Õhtul ütelnud õhates: „Lugu ei oleksgi nii halb, kui meie pere foolast liha sööks! Aga seep see on.

Ugamees tahab meil wärsket liha, soolast ei taha teegi
suhu wõtta. Rana aga liha wärskte seisab! Pea tu-
leb aeg, et meie laual enam liha ei nähagi. Pole
muud, kui ütle perele: „Poisid, hambad warna!”

Hans seltsa: „Nii, nii, hambad warna!”

Wanapoiss sõõnud ja läinud, heitnud magama.
Wanapagan maganud nagu kott. Hans näinud, läinud
ruttu wälja ametisse.

Wanapagan ärkab hommitu ülesse: warnad ham-
baid täis. Hüüab imestades Hansu! „Hans, mis see on?”

Hans wasta: „Need on hambad!”

Wanapoiss pärima: „Mis hambad!”

Hans wasta: „Eis pere hambad itka. Eis pe-
remees ütelnud: pere pangu hambad warna. Lätfin,
ütlesin perele: Pange hambad warna, nii käsi pere-
mees! Ei teegi tahtnud käsku kuulda. Lätfin, lõin
perel kiwiga hambad suust ära, panin warna. Siin
nad nüüd on!”

Wanapoiss läheb õuue waatama: pojad hulu
wad, tarjuwad. Kõigil suud werised, mitte hamba mär-
tigi enam suus. Hans wiimase kui hamba suust wälja
lõõnud.

Wanapoiss ei wõinud Hansule midagi teha. Ise
ütelnud, et hambad tarwis warna panna.

W. p. jutud I

85. Lapsi puhastamas.

S. Ringensfeldt,

Ühel õhtul ütelnud wanapagan Hansule: „Mina
lähen nüüd Tõnu talusse pulma. Hari sina seni lapsed
puhtaks. Kui sina pärast pulma tuled, siis wista ka
minu pääle filmi.

Hans lubanud käsku täita. Wanapagan läinud
pulma.

Hans wõtnud nüüd wanapagana lapsed, tapnud
need ära, wõtnud sifitonnad wälja, pesenud lehad puh-

tats, riputanud warna ja lõiganud filmad wälja. Silmad pistnud tasku. Läänud siis wanapagnale pulma järele.

Kui ta pulma tuppä astunud, waadanud ta ümberingi. Silmanud wanapaganat. Wõtnud taskust tapetud laste filmi ja wisanud need paari laupa wanapagana pihhta.

Pulmas läinud kõik asjad hästi.

Koju jõudes näinud wanapagan, mis sündinud. Kurwa meelega waadanud ta furnukehade pääle ja tundnud oma kallid lapsed ära.

Huludes ja kirudes küsinud wanapagan: „Kes nii inetumat tegu teinud ja minu lapsed ära tapnud?“

Hans wasta: „Seda tegin mina! Sa ise lastsid ju lapsed puhtats harida ja siis pulmas filmi sinu pääle wisata. Kas sa siis ei näinud, kui ma filmi taskust wõtsin ja sinu pääle wiskasin?“

Wanapagan ütlema: „Nägin küll! Sina ei ole minu käst aru saanud. Ma ütlesin, et sina pead lapsed puhtats pesema ja kui sa pulma tuled, minu pääle waatama. Aga mis sa oled nüüd teinud!“

Hans wasta: „Jah, oleksid sa siis ka nõnda selgesti rääkinud, nagu nüüd, oleksin ma su jutust paremini aru saanud ja su käsku õieti täitnud. Mäed nüüd, et ise süüdlane oled. Sa ei räägi ju selgesti ja aruadawalt!“

86. Mõlemad.

S. Tikerpuu Hiinust.

Hans ja wanapagan raiusiwad puufirweztega toa taga koplis tamme metsa maha. Et töö äga õnnistust ei olnud, saatis wanapagan Hansu kottu terasest firweid tooma.

Hans läks koju, kus wanamehe kats tüdart oliwad. Hansul liikusiwad selmi mõtted peas.

Hans tahtis tüdrukute kallale minna. Neid panivad käte ja jalgadega wasta, ehk Hans küll tõendas, et wanapagan ise luba annud.

Tütred ei uskunud, tahtsiwad wanapagana käest järele küsida, kas nii on, nagu Hans ütles, et mõlemad talle lubatud.

Lätsiwad seltsis wanapagana juurde. Hans hüüdis eemalt wanapaganale: „Kas mõlemad?“

„Mõlemad jah!“ hõikas wanapagan, kes kirweid mõtles.

„Nüüd kuulsite ise, et mõlemad!“ ütles Hans ja läts tütardega tagasi.

87. Lõngu lastmas.

J. Mettsow Rawist.

Hans kiitnud wanapaganale liulastmist armsaks ajaviiteks. Wanapagan tohe walmis lõngu lastma.

Hans walinud liulastmistets kõrge künka, kus tiwid ja kändude ees olnud. Sinna läinud mõlemad lõngu lastma

Hans säädinud wanapagana selgule istuma. Ise jäänud juhtijaks ja taganttõulajaks.

Wanapagan kihutanud selguga kiirul künkalt üle tiwide ja kändude alla; Hans aga läinud pillamisi, jalgu taga wedades.

Drus olnud wanapagan weriselt maas, riided lõhki. Hüüdnud Hansu, kuhu Hans jäänud.

Hans wastanud, et ta ju poolel teel selgult maha kukunud ja ennast pool surnuks põrutanud. Tema lõngu olla veel palju sandim kui wanapaganal.

Seft ajast saadit ei sallinud wanapagan enam liulastmist.

88. Tugew ja wägew.

J. A. Weltmann Bootsift.

Korra tulnud wanapagan Hansu juurde, kui Hans põllul künnud. Hans hüüdnud; „Nõõ! Tugew ja Wägew!”

Koh: läinud härjad teise otsa nii mis sabad wätkunud.

Wanapagan küsima; „Kuidas su härjad nii tugewad ja wägewad on?”

Hans wasta; „Sellepärast, et Tugewal on tutt pääs ja Wägewal on wihtus häänd!”

Wanapagan ütles: „Ma tahan ka nii tugewaks saada, nagu su härjad on!”

Hans mõelnud ja sidunud wiimaks wanapaganale tuletuki selga ja pannud tõrwatonna pähe ja hüüdnud: „Noh, jookse nüüd!”

Wanapagan jooksnud nii et tuisf ja tolm taga. Jooksnud mõned sammud, tõrwatonn pääs hakanud põlema. Kohe wanapagan waluga mere poole jooksuma. Mida enam ta jooksis, seda enam tonn põlema hakkas. Sai mere äärde, kargas kartsupsti wette.

Jakob Ranna suust.

89. Rätt soojutamas.

M. Eijen Wigalast

Hans ajas korra talwel suurt tamme pakku lõhki. Wanapagan tuli sinna. Kohe teine küsima: „Mis sa teed, pojuke?”

Hans wasta: „Mis ma teen? Eks sa näe, et ma käsi sojutan. On ju kange külm wäljas, nii mis hambu hakkab!”

Wanapagan paluma: „Ole hää mees, lase mind ka käsi sojutada. Sõrmed külmetawad, jalawarbad walutawad.

Hans wasta: „Ei mina teela! Sojuta, kui sobwid!”

Wanapagan pistis käed tamme paku actud prao wahele. Hoidis käsi tihti aega prao wahel.

Wanapagan wiimaks kaebama: „Hans-poeg, sinu käesojutaja ei sojuta käsi sugugi. Minu tätel itka weel külm!”

Hans wasta: „Sooh, wõi ei sojuta! Küll tahan kohe aidata!”

Ja sedamaid tõmmas Hans talwa paku wahelt ära. Wanapagan käsipibi paku wahele.

Wanapagan aga kohe nagu figa aia wahel kisen-dama: „Ai, ai, ai! Ai, ai, ai!”

Hans küsima: „Mis wiga? Ets ole see? Wõi on itka alles külm käes?”

Wanapagan wasta: „Palaw, palaw on! Mii palaw, et mu läed ära sulatab! Päästa mind selle palawuse käest. Raputan ise küll, aga käsi su sojuta-jast lahti ei saa!”

Hans laskis wanapoisi weel tihti aega tamme paku küljes kepsu lüüa, enne kui teise säält lahti päästis.

90. Uut moodi piip.

J. Vilienbach Ratwereft.

Hans waatas torra püsti.

Wanapagan nägi. Tuli kohe küsima: „Mis riistapuu see on?”

Hans wasta: „Mul on uut moodi piip! Peat-sid ja teadma, kui magusad suitsud selle seest tulewad!”

Wanapagan ütleva: „Pika warrega piibust üteldakse itka magusad suitsud tulewat. Ets anna mulle ka oma piipu maitseks!”

Hans jälle: „Et sa mul wa hää mees oled olnud, luban sulle mõne popsu tõmmata!”

Hans toppis püssi enne tubakat täis, see on laadis ära. Nudis siis rauda otse wanapoisi suhu ja pani ise tuld pääle.

Sumakas käis. Oh ja elu, kus walu!

Wanapagan läkitama ja sülitama: „Oh ja raibe oma piibuga! Wõi oli see tubakas nii kange?“

Hans wasta: „Ja jah, harjumata asi! Teine kolmas suits maitseks ju parem. Eks ma mäleta, kui isegi piipu õppisin tõmbama oma lepa nõiuga. Ugas otsele kui hull! Tahtis südametsest ära wiia! — Kas himustad ehk weel proowida?“

Wanapagan kähwatas: „Mine metsa oma piibuga! Anna hundile, kui tahad! Ei mina ennast tapma hakka!“

Hans ära minnes ütles: „On näha, et sa ei tea, mis hää! Rae asja, kellele ma nüüd pakkuma hakkam! Eks need suitsud mulle enesele tarwis lähe!“

91. Silmarohi.

J. Karu Helmeist.

Korra tulnud wanapagan teelt koju. Hans tahtnud talle jälle wingerpüssi mängida. Pannud panniga tina ahju sulama.

Wanapagan näinud seda ja küsinud: „Hans poeg, mis sa jääl teed?“

Hans wasta: „Teen silmarohu!“

Wanapagan Hansu paluma: „Pane mulle ka rohu silma. Mu silmad on wäga haiged!“

Hans kostnud: „Küll panen, peremees! Aga see rohi on hirmus kange! Heida pengi pääle maha! Ma tõidan sind pengi külge kinni! Siis on hää rohu silma panna!“

Wanapagan heitnud pengi pääle.

Hans sidunud wanapagan tõwasti pengi külge finni ja walanud siis kuuma tina filma.

Wanapagan karjunud suure waluga ja ütelnud ise: „Küll oli kange rohi!”

Hans wastanud: „Ega ta muidu ei aita!”

92. Ise tegi.

P. A. Meil Woorust.

Korra tegi Hans prillisid. Selle töö ajal tuli wanapagan Hansu juurde. Wanapagan kohe küsima: „Mis sa nüüd teed?”

Hans wasta: „Ma teen uusi prillisid. Seda wiisi saan palju tugewamad filmad ja wõin üle terve ilma waadata!”

Wanapagan ütleva: „Di, küll on hää, kui sa mulle ka ühe paari teeksid. Ma ei näe oma seitsme tuningriigi üle oma filmaga sugugi, aga prillidega wõiksin ma küll wist näha!”

Hans wasta: „Üksna terawalt wõiksid prillidega oma tuningriigi üle waadata. Aga kui õige häid prillisid tahad, mis ühtlasi ka filmad tugewamaks teewad, siis oota seks wähe aega!”

Selle pääle tõi Hans tina ja tinawalamise panni, seadis tina panni pääle ja pani ahju sulama. Tõi siis weel pika rehe pengi ja ütles wanapaganale: „Prillide tegemine on üks kunstlik töö, nimelt weel passimise poolest. Ühtki liiget ei tohi liigutada. Et aga wähe walu on, ei saa muidu korda kui peab prillisaaja finni siduma. Sellepärast heida pengi pääle pikali. Ma seon sind kõiega nii kauaks finni. Muidu liigutad passimise korral ja siis on pahem lugu kui enne!”

Wanapagan sellega rahul.

Weel ütleb Hans: „Kui mõni küsib, kes sulle niisugused ilusad ja hääd prillid tegi, siis ütle: „Tse tegin!“ Siis peamad kõik sinust palju lugu.“

Hans sidus wanapagana kõwasti pengi külge tinni. Läks ahju juurde ja ütles: „Prillid on ka juba walmis. Nüüd tuleb ettepassimine. Kui sa suuremaid filmi tahad, siis aja filmad hästi pärani!“

Kohe tõi Hans sulatina ja kallas otsekohe wanapaganale mõlemasse filma.

Wanapagan kõwasti karjuma. Tuhat nelja pingiga ülesse ja uksest välja. Jooksis küldest läbi, pent seljas. Snimesed küsima: „Kes tegi? Kes tegi?“

Wanapagan karjub wasta: „Tse tegin! Tse tegin!“

Külarahwas wõtnud poomid selga ja hakanud wanapaganat taga ajama.

Wanapagan jäänud mõlemast filmast ilma ja on seega pöris fottpime.

93. Kuldnahka tegemas.

Nana Karna.

Korra teinud Hans laseraagudest lundafid. Wanapagan tulnud ta juurde, teretanud: „Tere, wa sõber! Kudas käbarad käiwad?“

Hans wasta: „Tänan küsimast! Olen praegu suure õnnega koos. Leidsin metsast niisugusid lase raaguseid, kellega kuldnahk selga wihtatse!“

Wanapagan paluma: „Poi kulla Hans, kas sa ei wõi mulle ka kuldnahka selga wihtuda! Ole wa häa wennas!“

Hans wasta: „Miks mitte! Ma pole ju ialgi jääl tadelops, kus hääd wõin teha! Tee aga riidest ennast lahti ja heida sinna pengi pääle. Ma toon tarest nõõri, seon su pengi külge!“

Wanapagan heitnud pengi pääle. Hans sidunud tugewasti kinni.

Hans wõtnud hulga ära lehistatud lase raagusid, tõitnud kimbuts. Hatanud siis wanapaganale pihla laduma.

Wanapagan mõiranud nii et 7 penikoorma pääle kuulda olnud: „Ai, ai, ai! Pai Hans! Lase lahti! On juba küllalt paks kulla naht!“

Hans wasta: „Mida paksem, seda parem!“

Hans wihtunud nii kaua kuni wiimaks ära wäsinud.

94. Habet kuldama.

J. Leppik, Punabu Holstrest.

Wanapagan ütles korra Hansule: „Ma tahan oma habeme lasta ära kullata, et ta ometi teist moodi wälja näeks ku iiga teomehe oma. Kas sa tead kedagi, kes seda tööd oskab teha?“

„Di jah!“ wastas Hans. „Ma ise teen sulle selle töö hästi ja odawasti ära.“

„Kas oled selle kotti täie kullaga rahul?“ küsis wanatühi rahakotti näidades, mis ta taskust wälja tõmbas.

Hans wasta: „Küll ikka. Aga mul ei ole praegu riistu ega asju ligi. Pead ootama kuni nad kodust toon!“

„Tee, tee, et mul nii ruttu kui võimalik kuld habe juus on!“ käskis wanapagan.

„Tulen ruttu tagasi!“ ütles Hans ja läks ära.

Kodust wõttis ta pajakese ja hulga pigi ühes ja ruttas tagasi wanapagana juurde. Sääls tegi tule ülesse ja ajas pigi paja sees sulaks.

„Soo! Kuld on sulal!“ ütles Hans. „Tule, pista nüüd habe sisse ja hoia homme selle ajani kulla sees. Aga ära sa liiguta, muidu wõib kõik nurja

minna. Ta küll wähe kipitab esiotsja, aga mida soem ta on, seda parem!"

"Anna natukene aega rääkida!" palus wanapagan. "Kas sa jäed homseni ise siia juurde?"

"Mul pole aega siin juures wahtida!" wastas Hans. "Seda pole tarwisgi; saad isegi wälja!"

"Säh, siin on ju palk!" ütles wanamees ja andis kullakoti Hansu kätte. "Aga ütle weel, kus sa elad wõi korteris oled. Kui mul mõni furd weel niisugust tööd teha tuleb, siis tean, kust meistrit leian!"

"Mina elan linnas!" wastas Hans. Mu nimi on Riisugune. Mind tunneb igaüks. Küsi aga minu järele, küllab sind siis õige koha pääle juhatakse!"

"Wõi Riisugune! Aruplane nimi, aga kerge meeles pidada!" ütles wanapagan. "Soo, nüüd lori lõpetatud. Ma pistan habeme kulla sisse!"

Pistis ta teine habeme ühes lõuaga kuuma pigi sisse. See tegi niisugust walu wanapaganale, et mehifesel hambad irewile läksiwad.

Hans läks kullakotiga oma teed.

Teisel päewal katsus wanapagan habet paja seest wälja wõtta. Ei habe tule: pigi ära jahtunud. Ei jäänud muud nõuu üle, kui sammus linna poole Hansu juurest abi otsima. Pajake kõlbus wanapaganale habeme otsas, nagu punul trapp kaelas kunagi.

Suba tee pääl küsis wanapagan ühe ja teise käest Riisugust taga. Aga igaüks katsas naerma ja ütles: "Ei niisugust pole ma weel ialgi näinud!"

Wanapagan tõndis terve linna läbi, aga ei saanud ühegi inimese käest muud wastust.

Rudas ta wiimaks paja lõua otsast ära sai, seda ma ei tea.

95. Sõrmefüünt raiumas.

M. J. Eijen Wigalaft.

„Kas tead peremees, mina olen nii osaw raija, et karwa päält niipalju asja otsast ära raiun, kui ise tahan!“ ütles Hans wanapaganale.

Wanapagan wastu: „Ei see wõi olla!“

Hans jälle: „Tõesti tõsi. Ma woin sinu sõrme füünt kirmega just niipalju otsast ära raiuda, kui sul füüne all musta on!“

Wanapagan wasta: „Seda ma ei usu!“

Hans ütles: „Ei usu? Kui ei usu, teeme proowi!“

Wanapagan ses nõuus: „Teeme!“

Hans käskima: „Pane sõrm paku pääle!“

Wanapagan pani sõrme paku pääle.

Hans wõttis juure kirwe ja hakkas raiuma. Raius meelega wanapaganal terve sõrme otsast ära.

Wanapagan naps! werine sõrm suhu. Karjub walu pärast mis hirmus: „Eks ma ütelnud, et ei oska raiuda! Näe nüüd!“

Hans wasta: „Kirmes läks kogemata mööda. Pane aga teine sõrm paku pääle! Küll siis näed, et wäga hästi oskan!“

„Wõi weel! Saab ühest sõrmest ju küll!“ ütles wanapagan ja läks oma teed.

96. Aadrit lastmas.

J. Neublau Jootmalt.

Wanapagan läheb Hansu juurde, palub: „Ole wa hää mees, lasse mulle aadrit! Minu kaela sooned amlutawad nii, et ei ole ööd ega päewa. Sinu tige kits lõi mind wist igawesti sandiks, kui abi ei saa!“

Hans wasta: „Lähme siis sauna! Soojas on parem aadrit lasta, weri on wähe wedelam!“

Hans wiib wanapagana mõisa rehetuppa ja lööb firwega wanapagana kaela soonte pääle suure rammi.

Wanapagan kaebama: „Ah! küll see oli aga tärge! Aga ära liiasti lase werd jooksta!“

Hans wasta: Pole wiga! Kui paras aeg on, küll siis kinni jääb! Mine rehe kerefile sooja! Küll ma sind siis vaatama tulen, kui paras aeg on!“

Wanapagan läheb kerefile. Weri jookseb mis hirmus.

Rehepapp läheb rehe ahju kütma. Kui ahi parajalt küdeneb, kuulab ahju päält toledat ähtimist. Süütab lambi põlema, läheb vaatama.

Korraga hüüab rehepapp: „Kurad kerefil!“

Wanapagan jookseb kerefilt maha. Paneb mine-ma, nii mis kärja hais taga!

97. Kaewu puhastamas.

Hans ja wanapagan hakanud korra kaewu puhastama. Wanapagan läinud alla puhastama, Hans jäänud ülesse ääre pääle mulda wasta watma.

Hans mõtlema: „Nüüd õige paras aeg wana-kolli elule otja pääle teha. Nüüd on teine mu küüsis“

Hans wõtab häd suured riwid ja wiskab karsumm wanalepaganale kaela.

Wanapagan alt hüüdma: „Hans-poeg, mis sa mulle pihu kaela ajad?“

Hans mõtlema: „Oled aga mees küll: Need weel pihud: Aga küll tean, mis teen: Weeretan sulle westikiwi kaala: Küll see mõjub.“

Weeretasgi westikiwi karsumm: wanapaganale kaela.

Wanapagan alt hüüdma: „Hans-poeg, waata, mis ma sain! Sain sõrmuse!“

Ja enesel westikiwi sõrmes ja weeretab teist sõrme otjas till, till, till ümber.

Hans sai aru kätte, et asi siin midagi ei aita. Jättis kõik nõuu järele.

98. Hobust piinamas.

J. Ringensfeldt.

Korra tahtis wanapagan Hansule kiki pahandusi tublisti kätte tasuda. Selleks pidas wanapagan poegadega nõuu ja ütles neile: „Homme saadan ma teid Hansuga metsast ahjukütmise puid tooma. Ma muundan teid mustadeks hoosteks ja panen lauta. Kui Hans hakkab metsast puu koormaga tulema, siis wedage esiteks parajalt sammu astudes, selle päale hakake aga rutemini ja rutemini sõitma ja wiimaks lõhkuma, nõnda et Hans tublisti puistata saab ehk kas elu sinna jätab. Hans peab näha saama, et mina temaga enam nalja ei mõista!”

Bojad lubasiwad wanapagana käsku täita.

Hans oli aga õnne kombel seda salaja nõuupidamist teises toas uffe taga päält kuulanud. Mõtles kohe kawala tüki wälja, kudäs seda nõuu nurja ajada ja päälegi wanapagan poegi hästi waewata.

Teisel päewal andis wanapagan Hansule käsu metsast puid tuua. Ütles: „Laudas on faks musta hoost. Wõta, rakenda nad ree ette ja too siis kuusepuid!”

Hans läks käsku täitma. Wõttis reel jalase alt ära, jättis ree maha ja wedas hobused suu kõrwaft hoides metsa.

Metsas raius Hans hulga snuri kuuski terwelt maha, jättis oksad külge, pööris kuused wasta oksa hobuste poole, rakendas hobused ette ja astus siis ise ohje kätte wõttes kuuskede tüwide pääle.

Seda wiisi oliwad puud rasked wedada. Esiotsa sammusiwad hobused parajalt, siis aga kärmemini ja kärmemini. Wiimaks hakkasiwad jooksuma. Sõit aga ei tahtnud hästi minna.

Hans hakkas piitsaga tagant pihhta laduma. Hobused jooksiwad natuke aega, wäsiwad ära ja astusiwad jälle sammu. Hans sundis piitsaga wahet pidamata

tagant: „Te laisad elukad, muud te kodu ei tee kui seisate ja -sööte ja nüüd ei suuda seda väikest koormatgi koju vedada. Wenite kui täid! Kas minu aeg on maast võetud! Beremaes pärib muud tööd veel. Kas mina pean teie rampide pärast oma aja ära viitma!”

Pool teed ei olnud veel tagasi mindud. Mida enam Hans hobusid sundis, seda enam väsisivad hobused. Natuke aja pärast hakkasivad nad juba higest märjaks minema. Veel tüki maad vedasivad nad koormat, siis jäiwad seisma, üle ja üle märjad, puristades ja lõõtsudes.

Hans tegi nagu saats ta õige vihaseks, astus tee äärde metsa, raius jälle paari süllapikkuse tugewa wemla ja tuli siis tagasi. Sundis hobusid, ohjadega tõmmates ja lüües. Hobused ei tahtnud koormat edasi nihutada. Hans hakkas wemblaga tublisti pihta laduma. Hobused nihkusiwad paigalt. Suure waewaga ja hirmuga vedasivad koormat edasi. Viimaks jõudsid koju õue, üsna walges wahus.

Wanapagan oli juba aegsasti wälja tulnud tulijaid wastu wõtma. Oli iseeneses rõõmus poegade karutiiki üle. Aga kudas ehmatas wanapagan nähes, et asjad üsna teisiti läinud kui lootnud. Purustatud Hansu asemel nägi ta omad pojad waewatud olemat.

Wanapagana meel läks haledaks. Ei rääkinud aga suuremat ühtigi, waid küsis Hansult ainult: „Mis pärast an hobused nii waewatud ja wäsinud? Mis pärast ei wõtnud sa rege ligi? Reil oleks siis tergem olnud vedada!”

Hans wasta: „Regi katti, tööd palju, ei ole aega parandada. Ratsusin aga, et puud metsast wälja saan. Oues saawad oksad ära raiunud ja puud peenikeseks lõhutad!”

Wanapagan kirjistas isleneses hambaid, aga ei wõinud Hansule midagi teha.

99. Hobused tantsimas.

J. A. Westmanni Pootsist.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Mine tarja Aga kui õhtu koju tuled, siis peavad hobused tantsimas, loomad kiili jooksuma ja lambad naerma!”

Õhtu jõuduud lähte. Hans wõtnud rauduaela, lõõnud hobuse kobjast läbi: loomadel sidunud hännad sarwede külge ja lammastel lõiganud päälmised mokat ära, nii hambad paistnud. Siis läinud koju.

Wanapagan waatab: loomad jooksewad kiili na et küll saab, hobused tantsiwad ühe jala päält teise pääle ja lambad naerawad nagu olets kes teab mis rõõmu olnud.

Jakob Ranna juust.

100. Lauta kordtamas.

J. Hünejen Kartsiist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Täna sul tarwis laut ära koraltada. Wõta siis mu tats tüttart appi!”

Hans läinud, pannud laudale kõied ümber ja sundinud siis wanapagana tütreid lautu paigalt ära wedama. Tütred wedanud, aga ei laut liigu.

Hans wanapaganale kaebama: et tütreid ei wea.

Wanapagan annud Hansule isaija nuiat. Kästinud sellega pihata anda, kui tütreid ei wea.

Hans ei lastnud enesale seda kaht lorda ütelda.

Laut hakanud liikuma, jäänud aga pea jälle seisma.

Hans annud teisele tütrele teise tugewa hoobi ja mõlemad olnud sirewil.

Läinud unesti kaebama.

Wanapagan annud nüüd ühe tala otja ja kästinud sellega lüüa, kui nad üles ei tõuse.

Hans pole jeda naljalt tõsta jaksanud. Olnud väga raske. Siiski ajanud ta selle puli nõjal ülesse ja tahtnud tütarde peale lasta: Tala ots sattunud õnneks kõrwale.

Tütred karanud ruttu ülesse ja pistnud jooksma, nii et lauda tütid üks ühte ega teine test pole näinud. Põpuls langenud nad ise maha ja olnud walmis.

Wanapagan läinud vaatama, kas Hansul sõnnil laudast wäljas. Aga oh hoidtu: Lant lõhutud, tütreid tapetud!

Wanapagan õhtama: „Hans, Hans, mis sa oled teinud? Oled lauda lõhtunud ja tütreid tapnud! Kas ma find jeda lästsin teha!”

Hans wasta! „Kudas läst, nõnda tegu! Ise sa lästisid mind lauta ära lordatada. Seda ma ka tegin! Tütred jooksewad peremahe isaiša nuia nähes surnuks!”

Jutustanud J. Wene

101. Karjas.

J. Leppil, Bunabu-Holstrest.

Wanapagan tellis karjast, kas ühteainust titse pidi hoidma. Karup läis nii; Söödab karjane titse lõhu päewa aja sees täis, siis saab tema kuhjani kolmandiku wõi lülimitu kulda; kui ei ole õhtu tits mitte täis, siis wõib wanatühi karjase naha wemlasse tõmmata.

Karjane ei jähwatanud küll mitte koke jah wälja. aga hull kulda meelitas ometi. Mõttlas: mis sääl siis on? Kui ta ka kuhja heinu ära sööb, siis peab ta kõht illa täis olema. Tegi kauba ära. Wõttis hommi ku, kui waewalt loitma hakkas, titse kae kõrwale ja wiis ta oma ristittheina põllule. Rits wõttis sääl õhtuks ennast nii täis, et lõhti pidi minema. Mees lõi tee pääl laulu rõõmu pärast, et wõit tema on.

Kui tits kodus oli, wõttis wanapagan puulehti, watas neile oma foolwett pääle ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos! koos!”

Kits tuli joolstes lehtede juurde ja hakkas suure isuga sööma.

Kariase elupäite läks looja.

Wanapagan tellis veel teise ja kolmandama kariase, aga ta nendegi läsi ei läinud paremini.

Viimaks tuli karwal Hans, kes wanamehe wigurit tundis, ja tegi temaga kariase kauba ära. Hommitu magas kuni keskhommikuni, ehk küll ta kitsiga wara homitul wainule olets pidanud minema. Kui ta ülesse tõusis, pesi ta ennast, pani riidesse ja sõi. Alles lõuna ajal wõttis kitse järele ja läks metsa.

Wanapagan naeris tagant järele:

„Ah, ah, ah! Hans! Mii wiisi tahad sina kitse kõhu õhtuts täis süüta!”

Hans wasta: „Noh, mida tühjem ta on, seda ennem ta ennast täis süüb.”

Kui Hans sügawasse metsa jõudis, wõttis ta puulehta, walas oma wett pääle ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos! koos!”

Kits tuli joolstes lehtede juurde ja hakkas suure isuga sööma.

Hans kõitis kitse puu külga kinni, wemmeldas tal mehe moodi naha täis ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos koos!”

Las kis teise jälle lahti, walas oma wett pääle ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos! koos!”

Kits tuli lunkides juurde, wõttis pikkamisi mõne lehe, aga ei sõanud neid ära. Hans wemmeldas jälle jälle kitse, hüüdis: „Kitsi, kitsi, koos! koos!”

Katsus veel kolmanda korra teist lehtede juurde meelitada, aga kits ei tulnud.

Müüd olivad asjad. Hans wõttis kitse lõaga käe kõrwale ja sõotis kuni õhtuni. Õhtul läks ta teisega kodu, nagu karutantsitaja kunagi.

Kui kits õue pääle lahti oli lastud, mõttis wanapagan punlehta, walas oma wett pääle ja kutsus;
„Kitsi, kitsi, toos! toos!“

„Ah, ah, ah!“ naeris wanapagan. Niisugust tarjast pole mul weel enne olnud!“ Mafsis Hansule lubatud palga wälja.

102. Jäneste tarjas.

Jaau Rootslane Wõnnu kihelkonnast.

Wanapagan korjanud tarja jäneseid kottu ja pannud Hansu nende hoidjaks. Annud Hansule tõwa käsu kätte, et Hans ühtegi jäneft ei tohi lasta kaduma minna.

Hansul oli niisugune pill, mida puhudes jäneseid kõiit Hansu ümber kottu kogusiwad.

Wanapagan nägi, et jäneseid Hansu juurest ära ei läinud. Saatís selle pärast ühe poisí Hansu juurde, et poisís ühe jänese Hansu käest ära tooks. Andis poisíle weel 100 rubla raha kaasa.

Poisís tuli, hakkas Hansu käest jäneft kauplema. Hans lubas 100 rubla eest poisíle jänese ära müüa.

Poisís andis 100 rubla ja koti Hansu kätte. Hans pidi jänese kotti pistma. Hans pistis aga kiwi kotti ja andis koti siís poisí kätte. Reelas tõwasti ära enne kotti waadata kui poisís koju jõudnud.

Poisís käis tüki maad. Himu tuli pääle kotti waadata. Leidis jänese asemel kiwi kotist. Wiskas kiwi maha, läks koju, waletas wanapaganale, et küll jänese saanud, aga jänés tee pääl kotist lahti pääsnud.

Wanapagan saatís teise poisí Hansu käest jäneft tooma. Sellelegi poisíle pani Hans kiwi kotti. Seegi waletas wanapaganale, et jänés lahti pääsnud.

Nüüd saadeti kolmas poisís. Seesama palk.

Ei aidanud muu nõuu, Wanapagan saatis oma naese „K a d e s i l m a“ Hansu juurde jänest ära tooma. See tuli Hansu juurde, teretas lahkesti ja küsis Hansu käest üht jänest enesele.

Hans wasta: „Wähemalt ei saa kui 300 rubla eest!“

Wanapagana naene andis 300 rubla.

Hans läks metsa, toppis koti samblaid täis, andis Kadefilma kätte.

Kadefilm hoidis kotti kõvasti finni, et jänese wälja ei pääseks. Kodu Kadefilm ütles: „Wõit meie! Jänese käes!“

Wanapagan ütles: „Kui sa ühegi looma ta käest said ära petta, siis on Hansu eluõhtu käes!“

Kadefilm andis jänese fotiga wanapagana kätte. Wanapagan waatab: „Tulise päralt! Need on ju samblad! Jäneseft pole siin haisugi sees! Ei aita muud kui pean ise minema ja jänese ära tooma!“

Maondas ennast nooreks meheks, pistis raha tasku, läks. Hans tundis teise ometi koha ära. Wanapagan küsib Hansu käest jänest osta.

Hans wasta: „Ei saa muidu kui mine, söö walge määra sõnnik ära ja maksa 100 rubla!“

Wanapagan lubas jeda nõudmist täita. Seni töötas Hans jänese kotti pista.

Hans wõttis wanapagana koera finni ja pistis kotti. Wanapagan tuli sõnikut söömast tagasi. Wanapagan kobis käega koti läbi. Tundis: elaw loom kotis. Läks rõõmuga koju. Arwas Hansu nüüd enese peos olevat. Kudas ehmatas mehike aga. Kui kodu jänese asemel koera leidis.

Seft saadit jättis wanapagan Hansu rahule.

Koht, kus Hans jäneseid hoidis, oli tasane maa. Praegu seisab selle koha pääl Tasa talu.

103. Sigade tarjas.

H. Kõle Hallistest.

Korra saadeti Hans sigade tarja. Hansul oli see amet koguni wasta meelt. Päälegi ei tahtnud sead sugugi paigal seista, waid jooksiwad kõik laiali.

Hans leidis nõuu. Nottis sead maha, raius hännad ära, wiskas sead järwe. Hännad otsad heitis järwe pinnale wee pääle. Jooksis siis ise kaebates toju: sead jooksnud kõik järwe, ega tulla enam wälja.

Wanapagan kohe ise järwe ääre figu järwest wälja ajama. Sigade händu nähes wõttis wanapagan neist kinni ja tahtis figu händu pidi järwest wälja tõmmata. Õnnetusets tuliwad kõik hännad sigadel küljest ära. Wanapagan sai ainult peotäie sabasid. Sead ise jäiwad kõik järwe.

Hans sai selle moega õnnelikult seakarjase ametist lahti.

104. Tapmas ja ülesäratamas.

J. Reublan Jootmalt.

Wanapagan käinud tihti Hansu juures juttu ajamas. Hans tahtnud wanapaganale pussi mängida. Pannud põie werd täis, seadnud naese laudla alla.

Wanapagan tulnud jälle Hansu juurde. Hans naesega riidlema. Wõtnud suure pussi, löönud naesele laudla alt sisse. Põis latki, weri wälja.

Wanapagan ütles: „Hans, Hans, mis sa nüüd tegid! Sa löid naese furnuks!“

Hans wasta: „Ea! sureb! Küll ma ta pärast ülesse äratan!“

Wanapagan küsima: „Kudas sa ta ülesse äratad?“

Hans wasta: „See on mul wäite asi. Siin on mul wäite sarw. Pistan selle ta suhu, puhun sarwe, — hing sees nagu ennegi!“

Wanapagan ütlema: „Müü sarw mulle!“

Hans jälle: „Küll müin, kui kotitäie kulda annad!“

Wanapagan wasta: „Arata enne naine ülesse, et näen, kas õigust räägid!“

Hans pistnud sarwe naese suhu, puhunud. Naene teinud filmad lahti. Hans puhunud teist korda. Naene tõusnud püsti. Terwe nagu ennegi.

Wanapagan annud kotitäie kulda Hansule ja läinud surwega koju.

Kodu mõtnud pika puksi. Löönud naesele kaendla alt sisse, nii et ots teine poolt wälja tulnud. Siis hakanud sarwega puhuma, nii et naesel soolitas wälja tulnud. Aga naene elusse ei tõuse.

Wanapagan läinud Hansu juurde tagasi Hansu appi paluma.

Hans ütlenud: „Mis see enam aitab! Sa oled ju siiskonna segamini puhunud! Oled ikka wa loll oma puhumiseega!“

„Jah, tohtri ametist ei tea ma märkigi!“ ütelnud wanapagan.

105. Kitse piim.

E. Mädasson Sarmastust.

Korra olnud wanapaganal poeg haige.

Wanapagan ütlema: „Hans pojute, mine too kitse piima!“

Hans wasta: „Küll saab, peremees!“

Hans läinud tooma. Korjanud hulga waitu, ajanud sulaks, wiinud wanalepaganale.

Wanapagan koke poega käskima: „Joo, joo pojute, sooja kitse piima!“

Poiute jõi ja suri.

106. Kepp ja ora.

J. Neublau Zootmalt.

Wanapaganal olnud niisugune kepp, et sellega reht peksnud. Pannud ahte põlema, wõtnud kepi kätte, läinud ümber ahte. Tuli põletanud wilja teisale, ahted teisale.

Hans teinud enesele niisamasuguse kepi ja läinud, wahetanud salaja wanapagana kebiga ära.

Wanapagan läinud hakanud reht peksma. Põstnud ahte põlema, wõtnud kepi kätte. Aga tuli pole kepiist hoolinud, põletanud terve rehgegi ära.

Küll wanapagan pidanud aru, mis wiga kepil, et tuli enam ei larda. Ajanud kõi! suguwõsa kottu keppi arstima. Üks wanamoor tunnud wiimaks ära, et see õige kepp ei ole.

Hans teadnud tohe, et hääb lugu ei ole. Teinud õue sügawa angu walmis, pugunud sinna sisse.

Warsti tulnud Hansu naese juurde suur kari wanapaganaid ja küsinud, kus Hans on.

Maene wasta: „Hans on juba surnud!”

Wanapagan pärima: „Kus ta haud on?”

Maene wasta: „Mäe, sääl õue pääl on hana küngas!”

Wanapagan läinud kõige esmalt Hansu hana pääle. Hansul olnud augus, pilt ora laasas. Teinud selle punasets, pistnud wanapaganale arude wahete.

Wanapagan laranud hana päält ära ja ütelnud: „Mis oli kawal elus, on kawal surmas!”

107. Palta maksmas.

L. Neublau Zootmalt.

„Homme lasen sind teenistusest lahti. Kui palju sa palta saad?” ütelnud wanapagan Hansule.

„Kohkem ma ei taha kui wenetäis raha!” ütelnud Hans.

Wanapagan hakanud wenet täitma. Ei jõuduud täita. Hans wenele augu põhja teinud.

Wiimats lubanud wanapagan Hansule niisuguse hobuse anda, kes raha enesest annab. Hans olnud hobusega rahul ja läinud minema.

Lainud kõrtsi, laotanud hobusele linad alla ja käskinud hoost raha anda. Silmapill olnud lina pääl suur hunil raha.

Dösel wahetanud kõrtsmit salaja Hansu hobuse oma hobuse wastu ära. Hans käskinud hoost hommitu jälle anda, aga hobune poee enam kopikatgi annud.

Hans wiinud hobuse wanapagana kätte tagasi ja ütlenud: „Mis sa mind petsid? See ei anna ju raha kopikatgi!“

Wanapagan annud Hansule hobuse eest laudlina. Ütlenud: „Kui see lina saab lauale pandud, on kohe kõige peenemad road laual!“

Hans olnud linaga rahul. Lainud jällegi kõrtsi. Kõrtsis pannud Hans lina lauale. Kohe kõige paremad road laual ta ees.

Kõrtsmit wahetanud ööse salaja lina ära. Hans tahtnud hommitu sööma hakata. Laotanud lina lauale, aga mitte toidu einetgi ei tulnud lauale.

Hans wiinud lina wanapaganale tagasi. Wanapagan annud Hansule lina asemel niisuguse nuiat, et kui seda kästud ilusasti tantšida, siis see tantšinud ilusasti. Kästud nuiat kurjasti tantšida, siis peksnud nui seda, teda kästud.

Hans läinud kõrtsi, käskinud nuiat kurjasti tantšida. Kui tantšinud kõrtsmitu turja pääl niilaua kuni kõrtsmit Hansule hobuse ja lina tagasi annud.

108. K ä o t u k k u m i n e.

H. Pihlap W.-Wõidust.

Wanapagan tahtnud Hansust lahti saada. Saatnud wanamoori Hansu toa afna alla puu otja kukkuma. Hansu teenistuse aasta ulatanud lauba järele k ä o t u k k u m i s e s t k ä o t u k k u m i s e n i.

Hans mõelnud: „Mis lägu see ometi nüüd tulub? Alles eila lastsiwad lapsed wafilapäewa liugu ja täna juba lägu väljas!“

Wõtnud püsfi, lastnud wanamoori maha.

109. P a s t l a t e ä r a f u l u t a m i n e

J. Meltjow Wörn Nawist.

Raupa tehes ütelnud wanapagan Hansule: „Kui mind nii kaua teenid, et paari pastlaid ära kulutad, saad külimitu kulda ja kolm kamalu täit hõbedat!“

Hans kannab pastlaid, kannab, aga auka sisse ei saa. Wida enam kannab, seda kõwemaks pastlad lähewad.

Pidanud kawala nõuu.

Pannud pastlad iga ööse lubja wette. Waata, warsti augud fees. Seda wiisi pidanud wanapagan Hansule lubatud palga kätte maksmata.

110. M e s i l a s t e k ü ü s i s.

D. Ginzhenberg Tapalt.

Hans maganud ööse wihitlemise saunas. Teades, et wanapaganal tahtmine teda tappa, wõtnud Hans õhtu aiaft mesipuu ühes mesilastega ja wiinud sauna oma asemele. Mesipuu autudele pannud jambla tüki ette, et mesilased wälja ei pääseks. Saunas katnud Hans mesipuu waibaga ilusti kinni ja teinud kõik nii, et wanafonn mesipuud nähes Hansu arwas asemel magawat.

Restköö ajal tulnud wanapagan oma wanamooriga seltsis sauna poole, wanapaganal kirwes õlal, wanamooril margapuu täes.

Wanapagan warsti naist õpetama: „Walwa sina siin utse tõrwas. Tahab Hans wälju jootsta, siis anna kohe margapuuga nii pähe, et mehitefel tofs wälja läheb.

See läinud tasakefi sauna sisse. Astunud Hansu aseme juurde ja annud linnupuule kõige, jõuust pihta. Puu puruks, mesilased puust puha wälja, wanapoisi kallale. Wanapagan punuma.

Utse taga walwanud aga wanamoor hoollega, margapuu täeh. Pole pime das aru saanud, kes toast wälja põgenenud. Urwanud tuleja wististi Hansu olewat. Annud wanapaganale niisuguse mehise wõmmaku päha, nii et wanapagan nagu heinatott maha sadanud.

Rudas ehmatanud aga wanamoor, kui aru saanud et wanapagana enese maha wõmmutanud. Waadanud, waadanud, aga ei wanapagan liiguta tätt ega oimu. Hankunud nüüd walju häälega nutma ja taebama.

Hans kuulnud wanamoori nutmist. Tulnud sauna päält maha, kuhu ta wanapagan eest warjule läinud ja küsinud: „Mis meie peremehel wiga?“

Wanamoor wasta: „Mis peremehewiga? Pere-mehe waenefene sai äti²ti hirmsa willihaiguse. Langes maha nagu nott willi tätte. Waata, pää üsna sinine hirmsast walust!“

Hans kohe wanapagana pääd waatama. Margapuud nähes aga wanamoorilt küsima: „Mis ja selle riistapunga siin teed?“

Wanamoori wale warsti käepärast: „Tulin saunast sibulaid ostima. Sibulad on rohult willihaiguse wasta Sibulad kuiwawad saunas. Margapunga tahtsin sibulaid müüda!“

Hans wasta: „Mine siis ja too saunast mõni sibul. Derume peremeeft sibulaga. Eht saame peremehele weel elu sisse;“

Wanamoor läinud sauna sibulaid tooma. Waewalt astunud wanamoor uksest sisse, kui ju Hans ukse kõwasti ja tublisti kinni pannud, et wanamoor enam wälja ei wõinud pääseda. Jätnud wanamoori sauna mehilaste kätte ja läinud ise aida pääle magama. Wanamoor kisedanud saunas nii, et seinad üsna wärisenud.

111. Kuube nottimas.

D. Bruhl haljast.

Ohtu, kui Hans magama läts, laulis lind: „Ära heida sauna lawale, heida lawa alla!”

Hans pani kuue nõnda lawale, nagu magats ta ise kuue all, ja läts ise lawa alla puhkama.

Natukese aja pärast tuli wanapagan, suur nui õlal. Õdi kolm korda nuiaga lawale kuue pihta. Läts siis ise ära.

Wähe aja pärast tuli wanamoor, suur nui õlal. Õdi kolm korda nuiaga kuue pihta. Läts selle pääle niisamati ära.

Pääle pooltööd kobis Hans lawa alt wälja lawale magama.

Hommitu tuli wanapagan vaatama, kas Hans surnud.

Hans puges kuue alt wälja.

Wanapagan imestles wäga. Hansu käest küsima: „Kas kuulsid ka ööse midagi?”

Hans wasta: „Jah! Just nagu kuus mütsu oli wasta seina, nõnda et minu pää pörus!”

Wanapagan mõtlema: „On aga sel kõwa pää! Ma andsin kõigist jõust pihta ja ta ei tunnegi!”

112. Piimapütti tapmas.

J. Holts Nöwalt.

Wanapagan tahtnud Hansu ära tappa. Küsinud Hansu läest: „Hans, kuhu sa ööse magama heidad?“

Hans wasta: „Ahju ääre pääl olen jilla maganud. Kuhu ma täna öösegi mujale heidan!“

Hans saanud aru, et wanapaganal paha nõuu on. Seitnud küll õhtul ahju ääre pääle, läinud aga öösel ahju magama. Ahju ääre pääle pannud Hans piimapütid. Ööse läinud wanapagan pimedas mööda redelit ülesse ja wirutanud tats kolm korda kirwega wastu piima pütti. Arwanud ise, et sulasele Hansule pihta annab. Üts pütt tultus plartjatades wanapaganale taela.

Wanapagan naernud: „Nüüd ta pää tultus maha, paljas wee plagin taga!“

Hans kosis homiku aegsasti ahjust wälja. Ütles wanapaganale: „Mis sa mind kirwega ööse narrisid: Njased mu hää une ära!“

Wanapagan pannud wäga imeks, et Hans weel elus. Ütelnud iseeneses: „Seda Hansu ei tapa keegi ära!“

113. Sauna põletamas.

J. Wahe Hiin Kasfarest.

Wanapagan arwanud tõige hõlpsamine Hansust lahti saawat, kui ööse sauna põlema sütitab. Hans maganud saunas.

Hans aga saanud wanapagana nõuust aru. Wõtnud tamme patu, pannud sauna lawale, pannud oma wana teki patu pääle. Ise läinud saunast wälja.

Öösel tulnud wanapagan sauna põlema süütama. Waadanud enne, kas Hans tõesti saunas. Waadanud: Hans magab lawal, tekk pääl. Süüdanud kohe sauna põlema. Olnud nüüd rõõmus, et Hansust lahti saab.

Saun põlenud ära. Hans võtnud teli, läinud sauna juurde, heitnud tuha sisse magama, tell üle pää.

Hommiku tulnud wanapagan Hansu põlenud kontisid vaatama. Ehmatanud hirmjasti, kui Hansu terwelt näinud sauna aherwarre keskel magawat.

„Kas oli palaw ta?“ küsinud wanapagan.

„Ei kedagi! Oli torra, nagu nagu oleksivad kirjud hammustannd, pärast kadus ta seegi ära!“ wastanud Hans.

114. Põgenemas.

J. Holts Rõwalt.

Ühel õhtul küsinud wanapagan jälle Hansu käest: „Hans, kuhu ja täna ööse magama heidad?“

Hans wasta: „Sinna, kus su wanaemagi magab, aga pahemale poole.“

Hans teadnud wanapagana turja nõuu ära. Kui kõik wagu si jäänud, läinud Hans wanaema paremale poole magama.

Dõjel läinud wanapagan ema pahemale poole Hansu tapma. Sääl pole aga kedagi ees olnud. Võõnud kirjega ja lõõnud wanaema furnuks.

Hommiku, kui wanapagan näinud, et oma ema ära tapnud, hakanud ta veel enam Hansu kartma. Ütelnud naesele: „Mu nõuu enam ei aita, kui et pean ära põgenema. Ei tea, mis see Hans muidu wiimaks veel teeb. Aga rahakasti ma maha ei jäta. Selle võtan selga ja wiin ära!“

Hans kuulis salamahti kõrwalt, et wanapagan põgenemise nõuu pidas. Hansul oli rahakastist kahju. Pidanud hääb nõuu. Teinud rahakasti kaane lahti ja pugennud lasti warijule.

Pea tulnud wanapagan, võtnud rahakasti kõiega selga ja pistnud naesega seltsis lippama.

Teel ütelnud wanapagan naesele: „Ego Hans meid enam kätte saa! Pole tarwis nii tuliselt lipata. Selg juba üsna tuline rahakasti taludes. Wesi jooksed mööda külge maha!”

Hans kuulnud rahakastis wanapagana juttu. Hüüdnud rahakastist: „Tuba olengi siin!”

Wanapagan ehmatanud seda kuuldes nii, et põlwili langenud. Karanud aga kohe jälle maast ülesse ja pistnud weel tulisemalt punuma.

Tüli aja pärast küsinud wanapagan naese käest: „Waata, kas näed ilta weel Hansu tulewat?”

Hans kuulnud, hüüdnud kastist wasta: „Tuba olen si sealjas. Kuhu ja weel mu käest jooksed?”

Wanapagan wisanud seda kuuldes rahakasti seljast maha ja plaganud kõigest wäest edasi.

Hans aga roninud rahakastist wälja ja wiinud rahakasti koju. Pärast seda ei ole ta enam wanapaganat näinud.

115 Wanapagan põgeneb Hansu nime kuuldes.

J. Holts Rõwalt.

Wanapagan hulkunud kaua aega mööda maailma. Ei julgenud wana koha pääle tagasi minna.

Mõned kümned aastad läinud mööda. Wanapagan wõtnud südame rindu ja läinud oma wanu hooneid waatama. Leidnud kõik wiletsas korras. Jäänud ometi sinna elama.

Läinud kõrtsi sulast kauplema. Kõrts noori mehi täis. Otsinud ja otsinud, aga ei leia hulga seast niisugust, kes talle paras. Mõned liig pisad, teised liig lühikesed. Wanapagan tahtnud niisugust, kes temast pisut lühem oleks.

Wiimaks ütelnud kõrtsirahwas, et üks mees kõrtsi ahju pääl olla. Ehk kõlbada see sulaseks.

Rõrtši ahju pääl olnud aga just Hans. Hans olnud ju wanaks läinud ja kõssi kuiwanud, nit et wanapagan teda enam ära ei tunnud.

Wanapagan mõõtnud Hansu pääläest jalatallani. Leidnud Hansu oma meele järele olevat. Hakanud sulase kaupa tegema. Peagi olnud kaup walmis.

Wanapagan küsinud ometi: „Mis su nimi on?“

Hans wasta: „Hans! Hans on mu nimi!“

Seda nime kuuldes pistnud wanapagan kohe lip-pama, nii et kannad wälkunud all.

116. Wanapagan karjas

G. Pihlap W.-Wõiduft.

Wanapagan jäänud wiimaks nii waeseks meheks, et enam kufagiltgi süüa ei saanud. Suure nälja pärast tulnud wiimaks Hansu juurde süüa paluma.

Hans lubanud süüa, aga mitte muidu kui jäägu wanapagan talle karjaseks.

Wanapagan jäänudgi Hansule karjaseks. Käinud mõnda päewa karjas, saanud süüa, jäänud laisaks. Ujunud waewalt weel elajad karjamaale ja heitnud ise lahtise wärawa augu pääle magama.

Olnud kange palaw ilm. Elajad hakanud äkisti kiili jooksuma. Tormanud lahtisest wärawast wälja toju poole ja sõtkunud magajal wanapaganal soolikad wälja.

Sedawiisi saanud wanapagan sinna otja.

117. Wanapagana surm.

I.

G. Titerpuu Hiinust.

„Kudas sind peats la teise ilma saatma? Kas wõid la ülepää surra?“ küsis Hans wanapagana läest.

Wanapagan wasta: „Kus seitse aiapääd seitsme riigi piiri pääl kofku käiwad, sääl testelt kolm kadakast teiwast wõtta ja nendega mind lüüa — see on mu surm!“

Hans otsima. Leidis seitsme riigi piiri päält seitse aiapääd ja kolm kadakast teiwast. Wõttis need, lõi wanapagana surmuks.

Beet Tikerpuu suust.

II.

K. A. Sinka Pornusest.

Hans lõndinud torra wanapagana poegadega järwe kaldal. Tõmmanud ühe jõmbfika kinni ja lubanud ära uputada, kui järwe tühjaks ei joo.

Poisid pistnud kohe järwe, hakanud pumpama. Olnud juba õige pinewil. Korraga tulnud Hansule uus plan pähä. Teinud ahela tuliseks ja lubanud poistele wõru pääle ajada. Ütelnud, et poisid muidu lõhki lähewad.

Poisid lastnud kōil sündida, mis Hans hääks kiitnud. Hans ajanud tulise ahela poistele ümber. Ahelad põletanud poisid testelt pooleks. Seda wiisi saanud wanapagana pojad surma.

Hans hakanud uut plaani pidama, kudas wanast-paganast enesest lahti saada. Sels kaewanud sügawa augu, ajanud puid täis ja tallanud tõrwa pääle. Matnud augu päält kinni, pistnud tule alla punde sisse.

Wanajätis poegi otsides jooksnud täie joonega üle augu, wajunud aga auku.

Sest saadik ei näinud keegi enam wanapaganat.

118. Hansu surm.

(Hans saanud aru, et wanapagan ära tahtnud põgeneda ja kullakotti kaasa wõtta. Hans pugunud kotti. Wanapagan wõtnud koti selga, läinud teele)

Hans arwama: aeg käes wanapaganat piinata. Wõtnud nua taskust, torganud wanapaganat selga.

Wanapagan karjatanud ja pistnud jooksu. Natukesel aja pärast hakanud jälle sammu käima.

Hans mõtlema: tarwis teist paremini piinata. Torganud palju tugewamini wanapagana selga ja hüludnud ise: „Si sa minu käest pääse! Surmani tahan sind piinata!“

Wanapagan karjatanud ja kofunud. Käed pääsnud kotti küllest lahti, kott kukunud jõkke. Wanapagan juhtunud sel filmapilgul just purdel üle jõe minnema.

Kullatott wajunud põhja, wiinud Hansu põhja. Sinna Hans upunud.

Hans oli küll wanapaganat piinanud, nüüd sai ta palga.

Uhe läänlase suust.

P i l a .

Kõwer taim

Korra olnud Hans ja wanapagan kahetse metjas. Hans waadanud puid. Hans ütles: „Hm, ime, kui kõwerad puud: Mitte ainustgi sirget puud pole leida.“

Wanapagan wähele: „Mis sest wiga! Tühki asi kõwerat puud sirgeteks teha!“

Hans küsima: „Kas sa teed?“

Wanapagan wasta: „Miks mitte. Anna aga siia! Küll sulle näitan!“

Hans jälle: „Tee enne puu taim sirgeteks. Siis usun, et suurigi puud wõid sirgeteks teha!“

Wanapagan kohe: „Anna siia. Kohe teen!“

Hans wõtab habeme karwa, annab wanapagana kätte, ütleb ise: „Siin on puu taim! Tee see esiti sirgeteks. Siis usun, et suurigi puud wõiks sirgeteks teha!“

Wanapagan hakkab karwa sirgeteks tegema. Aga mida enam ta sirgemaks teeb, seda kõweramaks karw läheb. Wanapagan pistab karwa suhu, teeb märjaks, hakkab uuesti katsuma. Ei paremat palga ühtegi!“

Hans naerab. Ütleb ise: „Eks ma ütelnud, et sinust tegijat ei saa. Suuga lubad palju teha, aga kätega ei saa aga midagi korda!“

Wanapagan wihasstab. Läheb karwaga seppapatta.

Paneb karwa alasi pääle, annab pihta. Taob nii kaua, et pää märg üsna. Waatab järele: Karw niisama kõwer nagu enne.

Wanapagan paneb karwa ääsi ette ja tõmmab ise kan-gesti lõõtsa. Waatab wiimaks: karw weel kõweram kui enne ja läheb näpu wahel katsumes päris puruks.

Wanapagan sülitab. Hans aga naerab, et küll saab. Ütleb ise: „Eks ma ütelnud, et sa suuga suure linna teed aga käega mitte midagi!“

M. Padar'i järele, Tartust.

Kosjateel.

J. P. Söggel Boltwebist.

Wanapagan tahtnud naist wõtta. Hans aga laitnud naiesewõtmise ära. Hans kartnud, et ta hääd päewad siis ära lõpewad.

Wanapagan aga mõtelnud: Hans on mind tihti petnud. Ei ma nüüd tema juttu enam usu. Wõtan naese ära.

Wanapagan kuulnud, et kosilasel itka keegi teine kaasas peab olema. Et wanapaganal kedagi muud wõtta ei olnud, arwanud, et Hans selleks küll kõlbab.

Hans selle üle ütlemata rõõmus. Teab ette ära, et wõit nüüd talle jääb.

Kott pimebal ööl läheb wanapagan Hansuga teele. Hans õpetama: „Kui pruut käsi laotades meile wasta tuleb, peab kohe temale wasta jooksuma. Sallib pruut seda, wõid teda naieseks wõtta; annab ta sulle aga mööda kõrwu, ei tule naieseks wõtmisest midagi wälja!“

Hans näeb: tuuleweski jookseb paraja tuulega. Hans wanapaganale ütlemata: „Näe, pruut tuleb käsi laotades meile wasta. Jookse nüüd ruttu ta juurde.“

Wanapagan ei lasse seda enesele kats korda ütelda. Pisutab kohe minema pruudi juurde. Aga weski tiiw lööb wanapagana tuue külge ja tõstab wanapagana ülesse. Keerutab mõnda korda ringi, enne kui wanapagan maha kukub.

Seni jõuab Hans sinna. Näeb: wanapagan pikali maa, hoiab kahe käega kõhtu kinni.

Hans küsima: „Noh, kuidas lugu läks?“

Wanapagan wasta: „Ara enam küsi! Katsume, et minema saame! Wõtku see ja teine naiesewõtmist! Oleskin su juttu uskunud, ei oles ma nii mitu korda raputada saanud kui nüüd!“

Hansule kipub tange naerutuju pääle. Aga ei tohi wanapaganale naeru näidata.

Kalu otsimas.

J. P. Söggel Boltwebist.

Hans ja wanapagan läinud korra kahetesi kalu püüdma. Püüdnud kaua aega. Hansul kott kala täis, wanapaganal ei ainustgi.

Wanapagan Hansule lugu kaebama.

Hans õpetama: „Ega kala wee pääl ole, et neid kerge kätte saada. Kalad on jõe põhjas! Peab kaua aega jõe põhja mööda hiilima, enne kui kätte saab!“

Wanapagan küsima: „Kas siin kõrkiate sees jõe põhjas ka kalu on?“

Hans wasta: „Ei, kalad ujuvad sügawas jõe põhjas.“
Wanapagan laregab koke jõehauda kalu otsima. Kaob tüüts ajaks wette. Hansul juba hää meel, et wanapagan ära uppunud. Aga wõi ep teine nii hõlpsalt upub. Korraga hakkab wesi keema ja wanapagan pistab pää weest wälja. Sõimab ja kirub kalapüüdmist et küll. Ei ühtki kala käes. Ei taha teine kord enam kala püüdma minna.

Jänese jahil.

J. P. Söggel Woltwedist.

Hans ja wanapagan käinud kahekesi jahil. Hans lastnud kolm jänest maha, wanapagan ei saanud ainustgi. Wanapagana süda täis. Wanapagan ei luba enne koju minna kui jänest käes.

Hansul karupeja teada. Hans wiib wanapagana karupeja juurde. Wana karu imetanud kännu all poega, teine istunud kännu otsas.

Hans ütlemä: „Waata, kus jänest! Vase!“

Wanapagan lasseb. Karupoeg tultus kännu otsast maha. Wanapagan läheb ära tooma. Wana karu aga kallale.

Oh sa elu! Müüd algab maadlemine, nii et mättad, kännud ja karwad keewad. Hans naerab kõrwal, nii et kõht wabtsleb.

Wiimaks wäsiwad mõlemad. Wana karu poeb kännu alla.

Wanapagan Hansule kaebama: „Oh seda jänese jahiti!“

Hans wasta: „Olite poisid mõlemad!“

Tori põrgus wangis.

J. P. Söggel Woltwedist.

Hans ja wanapagan olnud enne suured sõbrad. Eht küll Hans wanapagana üle lõõnud, ei pannud wanapagan seda tähele. Wanapagan tahtnud Hansu käest õppida, et tudas Hansu wõita jõuaks.

Korra petnud Hans wanapagana Tori põrgusse. Teinud juure tule põrgu suu ette ja teinud kord korralt tuld ifka juuremaks. Kolm päewa pidanud sedawiisi wanapagana põrgus wangis. Wiimaks lubanud wanapagan Hansule koorma raha. Siis lastnud Hans wanapagana põrgust wälja.

Wanapagan jätnud aga raha maksmata.

Tori põrgusse kinni panemise pärast hakanud wanapagan Hansu wiiskama.

S i l u.

Veget.

Hans I—III	14	Sahi pääl	57
Wanapagan	16	Karu küüsis	60
Wanapagan julast otsimas	18	Põdra püüdmäs	60
Kudas Hans kawalaks sai	21	Hiirt püüdmäs	61
Karuga rammu katsumas	21	Kala püüdmäs	63
Wõidu jooksmas	23	Härja toomas	64
Uikamas	23	Kitse lüpsmas	65
Wiliistamas	24	Kauba jättkamas	65
Nuia wiskamas	25	Last wahetamas	66
Kiwi wiskamas	26	Wanapagana kartus	67
Sõrmkooku wedamas	26	Kõwa pääluu	68
Kätt pigistamas	28	Meretasside koopas	69
Wõidu ujumas	29	Torupilli otsimas	70
Wett toomas	29	Wanapagan karbis	71
Hobust tõstmas I—II	31	Puu otjas peidus	72
Tundmata loom	32	Torre all	72
Nuku puurimas	33	Pitse kimbus	74
Nuku tegemas	34	Depitus warjul	75
Kaewu kaewamas	36	Olut	76
Pulka tegemas	37	Olut tegemas	77
Märki wiskamas	41	Ilma söömata	78
Sõnikut wedamas	41	Söömas	79
Heina niitmas	42	Pähklid söömas	79
Puid ladumas	42	Boole aastane söömine	80
Puid wedamas	44	Härja liha söömine	81
Hunte lugemas	46	Kartohwlide küpsetamine	82
Torupilli mängimas	47	Porganid küpsetamas	82
Huntide küüsis	48	Kõtt	83
Wiinulipuud toomas	49	Kala söömas	84
Sauna tegemas	50	Wiima ja karaskit toomas	84
Silwa tegemas	52	Tüli mõi pärast	85
Järwe kiini panemas	53	Kõhuwalu arstimas	85
Sea niidus	55	Nisud ja nairid	87

Reht peksmas	88	Nadrit lofimas	112
Uksi kiini panemas	89	Kaewu puhastamas	113
Pää pääl	90	Hobusid piinamas	114
Suurt tuld tegemas	90	Hobused tantšimas	116
Sauna kütmas	91	Panta kordtamas	116
Beenraid puhastamas	92	Karjas	117
Buid raiumas	92	Jäneste farjas	119
Suurust wõtmas	93	Sigade farjas	121
Muga ihumas	94	Tapmas ja üles äratamas	121
Ube lõifamas	95	Kitse piim	122
Vinu ajamas	95	Kepp ja ora	123
Vinu laotamas	96	Palka matšmas	123
Kirja saatmas	96	Käo kullumine	125
Roduhoidea	97	Pastlate ärafulutamine	125
Härgi tapmas	99	Mesilaste küüsis	125
Härgi kablutamas	100	Kuube nottimeas	127
Doomad silba tegemas	101	Piimapütti tapmas	128
Hambaid warna panemas	101	Sauna põletamas	128
Vapji puhastamas	102	Põgenemas	129
Mõlemad	103	Wanapagan põgeneb Hanju	
Lingu lofimas	104	nime kuuldes	130
Tugew ja wägew	105	Wanapagan farjas	131
Kätt sojutamas	105	Wanapagana surm I—II	131
Uut moodi piit	106	Hanju surm	132
Silmardhi	107	Kõwer taim	134
Ue tegi	108	Kosjateel	135
Kuldnahka tegemas	109	Kalu otšimas	135
Habet kuldamas	110	Jäneje jahil	136
Eõrme küürit raiumas	112	Tori põrgus wangis	136

Hind 30 kop.
